

**UNIVERZITET U SARAJEVU
FAKULTET POLITIČKIH NAUKA
ODSJEK POLITOLOGIJA**

**KVALITET DIPLOMATSKE REPREZENTACIJE BOSNE I
HERCEGOVINE SA REFLEKSIJOM NA IMIDŽ ZEMLJE**

- magistarski rad -

Kandidat:

Dugić Refik

Broj indexa: 506/II-PIR

Mentor:

Doc. dr. Bakić Sarina

Sarajevo, juni 2021.

**FAKULTET
POLITIČKIH
NAUKA**
UNIVERZITET U SARAJEVU
MCMXLIX

ODSJEK POLITOLOGIJA

**KVALITET DIPLOMATSKE REPREZENTACIJE BOSNE I
HERCEGOVINE SA REFLEKSIJOM NA IMIDŽ ZEMLJE**

- magistarski rad -

Kandidat:

Dugić Refik

Broj indexa: 506/II-PIR

Mentor:

Doc. dr. Bakić Sarina

Sarajevo, juni 2021.

SADRŽAJ

1. TEORIJSKI – METODOLOŠKI DIO	1
1.1. Problem istraživanja.....	2
1.2. Predmet istraživanja.....	2
1.3 Teorijska osnova rada	2
2. CILJEVI ISTRAŽIVANJA	3
2.1. Naučni cilj	3
2.2. Društveni cilj.....	3
3. SISTEM HIPOTEZA	3
3.1 Generalna hipoteza.....	3
3.2 Posebne hipoteze.....	4
4. METODE ISTRAŽIVANJA.....	4
5. VREMENSKI PLAN ISTRAŽIVANJA.....	4
6. PRELIMINARNI SADRŽAJ RADA	5
6.1 Metodološki uvod	5
6.2 Definiranje pojmove	5
6.3 Opći osvrt na razvoj diplomatije.....	7
6.4 Diplomatsko pravo.....	11
6.5 Diplomatske funkcije	15
6.6 Nastanak i razvoj bosanskohercegovačke diplomatiјe kroz historiju	19

6.7. Diplomatsko-konzularnih predstavništava Bosne i Hercegovine u svijetu od 1992.godine ...	23
6.8. Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine.....	37
6.10 Nacionalna zastupljenost u diplomatskoj reprezentaciji Bosne i Hercegovine	54
6.11 Obrazovna struktura diplomatskog osoblja Bosne i Hercegovine	56
6.12 Uloga religija Bosne i Hercegovine na odabir diplomatskog osoblja.....	56
6.13 Sadašnje stanje diplomatskog predstavljanja u zemljama članicama Europske unije	57
6.14 Medijska percepcija o kvaliteti BH diplomatiјe	61
6.15 Pojam imidža zemlje.....	71
6.16 Uticaj imidža na vanjskotrgovinske odnose BiH.....	74
7. ZAKLJUČAK	78
8. LITERATURA.....	81
9. BIOGRAFIJA KANDIDATA	89

I. TEORIJSKI – METODOLOŠKI DIO

Diplomatsko-konzularna mreža Bosne i Hercegovine uspostavljena je nakon priznanja države od jednog dijela država međunarodne zajednice. Diplomatija Bosne i Hercegovine, po trenutnoj organizaciji, funkcioniranju i principima na kojim počiva diplomatsko-konzularna mreža, predstavlja direktnu refleksiju unutrašnje ustavne konstitucije države i političkih snaga. Prvi BH ambasadori bili su bliski saradnici, prijatelji, rođaci ili “podobni” tadašnjoj strukturi vlasti. Zbog ratnih okolnosti javnost zemlje nije tangiralo ovo pitanje. Da li ovo pitanje BH javnost treba tangirati sada, jer diplomatsko-konzularna mreža svojim načinom odabira ambasadora po stranačkoj, nacionalnoj, rodbinskoj ili liniji “podobnih ljudi” i njihovim neujednačenim nastupima u inostranstvu, odnosno politikama koje promoviraju, urušava imidž ove zemlje. Urušavanjem imidža, urušava se, između ostalog, šansa za razvoj ekonomije kroz strana ulaganja. Kada će konačno, ovu zemlju u inostranstvu početi predstavljati ljudi sa profesionalnim iskustvom u diplomaciji i solidnim adekvatnim *backgroundom* u različitim segmentima. Zbog sveopće podijeljenosti cijelokupnog BH društva na etnije, a tome je svakako doprinio i sam Daytonski mirovni sporazum za BiH koji je dodatno razjedinio zemlju, zbog većeg broja nelogičnih rješenja koje je ponudio, tako je podijeljena i diplomatsko konzularna mreža, odnosno podijeljenost vuče korijene od samog načina odabira ljudi, pa do predstavljanja države Bosne i Hercegovine. Ko su ljudi koje predlažu članovi predsjedništva BiH za ambasadore? Jednostavno preko noći samo se pojave imena budućih ambasadora koja su javnosti skoro nepoznata. Izabrani ambasadori u zemlji prijema zvanično predstavljaju državu Bosnu i Hercegovinu, međutim oni predstavljaju politiku svojih etnija i što je još poražavajuće predstavljaju politike stranačkih lidera koji su ih predložili za ove ugledne pozicije u društvu. U našem okruženju imamo dvije zemlje koje po državnom ustroju liče na Bosnu i Hercegovinu, ovdje mislimo na Belgiju i Švicarsku. Bez obzira na njihove unutarnje probleme koje imaju, njihova diplomatsko-konzularna mreža funkcioniра izuzetno profesionalno s osnovnim ciljem promocije vrijednosti njihovog društva radi privlačenja potencijalnih ulagača, te je nemoguće da se dešavaju gafovi, pronevjere, neujednačena politika kao kod naših diplomatsko-konzularnih predstavnštava. Naši ambasadori i drugi diplomatski predstavnici za takve propuste bivaju nagrađeni nekom novom “unosnom” misijom na nekom drugom državnom mjestu. Svaka elita u našoj zemlji nakon ovjerenih izbornih rezultata može sukladno svojim interesima uspostavljati novi profil vlastite diplomacije.

1.1. Problem istraživanja

U radu će biti prezentirani različiti faktori koji utiču na izbor ambasadora i drugih diplomatskih predstavnika Bosne i Hercegovine i kao posljedice toga, imamo izrazito nekoherentnu sliku i loš imidž Bosne i Hercegovine u vanjskoj politici.

1.2. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja su različiti politički, ekonomski, obrazovni i kulturni faktori koji utiču za izbor ambasadora i drugih diplomatskih predstavnika Bosne i Hercegovine, kao i na njihov djelokrug rada na tim funkcijama.

1.3 Teorijska osnova rada

Teorijska osnova rada je pokušaj odgovora na više pitanja koja se mogu definirati i postaviti kao jedinstven problem. Danas je običnom čovjeku putem pretraživača na internetu dostupan bilo koji oblik informacija, tako da u vrlo kratko vrijeme može napraviti jednu malu analizu u vezi naše, bosanskohercegovačke diplomatsko-konzularne mreže, te o aktivnostima koje se poduzimaju iz njenog djelokruga poslova i uvidjeti da takva neujednačena politika vodi zemlju u ekonomsko-politički krah, te da se stoga mora brzo djelovati i otklanjati negativan trend načina izbora ambasadora i drugog diplomatskog osoblja, a time i neadekvatno predstavljanje zemlje na međunarodnom planu.

2. CILJEVI ISTRAŽIVANJA

2.1. Naučni cilj

Naučni cilj ovoga rada jeste da obuhvati oficijelne procedure za odabir ambasadora i drugog diplomatskog osoblja koji će predstavljati državu Bosnu i Hercegovinu, neoficijelne faktore koji utiču na izbor ovoga osoblja, te neke postupke ambasadora i drugog diplomatskog osoblja koji nisu isli u prilog imidžu zemlje koju predstavljaju.

2.2. Društveni cilj

Ovaj rad mogao bi poslužiti kao osnova za dalja istraživanja koja bi upoznala javnost sa direktnim zloupotrebama vlasti, i time je alarmirati da djeluje ka otklanjanju negativnog trenda koji urušava imidž zemlje, a time i ekonomsko-politički i kulturni prosperitet.

3. SISTEM HIPOTEZA

3.1 Generalna hipoteza

Trenutni način izbora ambasadora i drugog diplomatskog osoblja u Bosni i Hercegovini ne omogućuje najbolje moguće predstavljanje države na međunarodnom planu.

3.2 Posebne hipoteze

- Negativne posljedice po državu Bosnu i Hercegovinu zbog neslužbenih faktora koji utiču na odabir ambasadora i drugog diplomatskog osoblja
- Gubljenje ugleda u međunarodnim odnosima zbog neujednačene vanjske politike
- Nesigurnost i nelagoda kod građana Bosne i Hercegovine zbog toga što imaju mišljenje da naši ambasadori i drugo diplomatsko osoblje ne predstavljaju sve građane, već one iz čijih struktura dolaze na diplomatske pozicije.

4. METODE ISTRAŽIVANJA

Metode istraživanja primjenjene u ovome radu su karakteristične za društvene znanosti. Radi se o komparativnoj, statističkoj, historijskoj metodi, metodama analize sadržaja, prikupljanja podataka i posmatranja, a kao tehnike istraživanja bit će korišteni intervjui, ankete i upitnici.

5. VREMENSKI PLAN ISTRAŽIVANJA

Istraživanje na ovu temu planiram realizirati u vremenskom periodu od tri mjeseca i to od početka marta do kraja maja 2021. godine.

6. PRELIMINARNI SADRŽAJ RADA

6.1 Metodološki uvod

U uvodnom dijelu rada bit će obrađene teorijske osnove, predmet i ciljevi istraživanja kao i metode istraživanja. Također će biti navedene glavna i pomoćne hipoteze te, naučni i društveni cilj ovoga rada.

6.2 Definiranje pojmova

Diplomatija

Hajdarević Muhamed u svom enciklopedijskom riječniku diplomatiјe i međunarodnih odnosa diplomatiju definira kao: "umjetnost ili praksa vođenja međunarodnih poslova, kao što je pregovaranje o savezima, ugovorima i sporazumima. Također, to je vještina saobraćanja s ljudima". U istom riječniku elaborira i drugo značenje naglašavajući da "u neformalnom ili društvenom značenju diplomatiјa je korištenje takta kako bi se stekla strateška prednost"¹.

Vukajlija Milan u svom leksikonu stranih riječi i izraza diplomatiju definira izrazom - diplomatija (grč.diploma) formalno posredovanje u međusobnom opštenju između država, načela i pravila koja u tome pogledu važe; zvanični organi koji se tim poslom bave; umešnost u javnom i tajnom vođenju pregovora između pojedinih vlada².

Više značnost pojma "diplomatija" ističe i autor Lapenda Stjepan koji navodi da se diplomatija može posmatrati kao:

- sposobnost, znanje, vještina i metoda komuniciranja, održavanje međunarodnih (međudržavnih) odnosa, pregovaranje i rješavanje konfliktnih situacija;

¹ Hajdarević M, Enciklopedijski rječnik diplomatiјe i međunarodnih odnosa; englesko-francusko-bosanski, Connectum (Sarajevo, 2007.), strana 168

² Vukajlija, M., Leksikon stranih reči i izraza, Prosveta Beograd, (Beograd, 1980), strana 225

- vođenje državnih poslova na području vanjske politike putem službenih (diplomatskih odnosa) s drugim subjektima međunarodnog javnog prava;
- ukupnost državnog aparata koji je u službi predstavljanja dotične države u svijetu i pojedinim državama i međunarodnih (međudržavnim) organizacijama koja ukupnost pokriva ministarstvo vanjskih poslova i diplomatsko-konzularnu mrežu dotične države;
- sama profesija kao takva, karijera, struka predstavljanja države u međunarodnim odnosima kojom se bavi diplomat. Uz ova četiri poimanja diplomatičke Lapenda navodi da je diplomatička naučna znanstvena disciplina kao segment, posebni i specifični dio međunarodnog javnog prava³.

Ambasada

Ambasada (fr.ambassade, lat.ambactus sluga, klevetnik) poslanstvo, predstavništvo neke strane zemlje u jednoj državi; stanište ambasadora⁴.

Ambasador

Ambasador (fr.ambassadeur) poslanik najvišeg ranga, opunomoćeni predstavnik jedne države kod druge države⁵.

Imidž

Imidž (engl. image: slika, lik < starofranc. image < lat. imagine/m/, akuzativ od imago), ukupan dojam što ga tko ostavlja ili nastoji ostaviti u javnosti (izgledom, odijevanjem, ponašanjem i sl.)⁶.

Riječ imidž oslanja se na korijen iz latinskog jezika u kojem “imago” označava predodžbu i predstavu o nekom objektu ili osobi, viziju, sliku, odraz. U francuskom jeziku “image” ima tri ravnopravna značenja: 1) vidljiv izgled, pojavu neke osobe ili stvari, 2) unutrašnji pogled, sliku, utisak, ideju, fantaziju o nečemu i 3) umjetničko predstavljanje osobe, predmeta, bogova, svetih i sl. U engleskom

³ Lapenda, S., Diplomacija, načela i funkcije, Redak (Split, 2007.), strana 7

⁴ Vukajlija, M., Leksikon stranih reči i izraza, Prosveta Beograd, (Beograd, 1980), strana 36

⁵ Vukajlija, M., Leksikon stranih reči i izraza, Prosveta Beograd, (Beograd, 1980), strana 37

⁶ imidž. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 21. 3. 2021. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=27171>>.

jeziku “image” označava sliku, statuu, ikonu, svetu sliku, odraz, vjernu sliku, sliku i priliku, odraz u ogledalu, utjelovljenje, predstavu, ideju (o nekome ili nečemu). U američkoj verziji engleskog jezika “image” označava sliku ili odraz jedne osobe ili predmeta, odnosno sliku koja se priziva fantazijom. Već na ovom nivou pojmovne analize možemo generealizirati da se kod imidža radi o mentalnom odzivu, ispunjenom fantastičnim slikama i subjektivnim tumačenjima, na manifestacije (pojave) nekoga ili nečega. To znači da imidž funkcioniра kao znak⁷

6.3 Opći osvrt na razvoj diplomatije

Diplomatija je državna djelatnost, odnosno politička aktivnost čije korijene nastajanja historija veže i za sam razvitak plemenskih zajednica. Njena najbitnija aktivnost je da bude instrument komuniciranja i ostvarivanja vanjsko-državnih interesa. Začetci tih korijena se nalaze u odnosima “velikih kraljeva” na Bliskom istoku u II milenijumu, a možda čak i krajem IV milenijuma prije nove ere, a njene najvažnije karakteristike u tom periodu bile su: održavanje komunikacija posredstvom glasnika i trgovačkih karavana; uvažavanje diplomatskog imuniteta na osnovu običajnih pravila o gostoprимstvu; i poštovanje ugovora zbog straha od bogova koji su bili svedoci u njihovom sklapanju (zakletva bogovima)⁸. Diplomatija se snažnije uobličava kao važno sredstvo komuniciranja i saradnje između zajednica u grčkom sistemu polisa/organizacija uređenja zajednice gdje je grad imao ulogu države. Razvojem društva razvija se i sama diplomatija koja svoje, kako ističe Dž.R.Beridž modernije temelje ugrađuje na Apeninskom poluostrvu u italijanskim gradovima-državama krajem 15.stoljeća⁹. Tada se pojavljuju prvi moderni diplomatski sistemi uz pojave i uspostave prvih ambasada, a ovaj će sistem kasnije prerasti u francuski sistem, koji je predstavljaо temelje modernog diplomatskog sistema.

Naravno, tadašnji narodi nisu upotrebljavali termin “diplomatija”, koji će se razviti tek negdje krajem 17. stoljeća, a kreator termina je irski državnik, teoretičar i filozof Edmund Burke.

⁷ <http://najilkurtic.ba/file/studenti-i-image-bih/31> (Pristupljeno, 12.04.2021.)

⁸ Beridž, Dž.R.,Diplomatija teorija i praksa, IP “Filip Višnjić”, (Beograd, 2008) strana 25-26

⁹ Beridž, Dž.R.,Diplomatija teorija i praksa, IP “Filip Višnjić”, (Beograd, 2008) strana 26

Etimološko porijeklo riječi diplomacija pronalazimo u drevnoj Grčkoj.

Dvostruko smotani dokument nazivan je diplomom, a termin je ušao u optjecaj prvih diplomatskih izaslanstava¹⁰. Ovo je za tadašnje prilike bio dokument koji je predstavljao dokaz o završenoj školi, a kasnije pismo preporuke koje je ovlašteni diplomatski izaslanik pridonosio vladaru zemlje u koju dolazi, a iz koje je isti mogao da utvrdi da se doista radi o predstavniku zemlje, odnosno predstavniku svog vladara.

Hajdarević Muhamed u svom enciklopedijskom rječniku diplomatije i međunarodnih odnosa diplomatiju definira kao: "umjetnost ili praksa vođenja međunarodnih poslova, kao što je pregovaranje o savezima, ugovorima i sporazumima. Također, to je vještina saobraćanja s ljudima". U istom rječniku elaborira i drugo značenje naglašavajući da "u neformalnom ili društvenom značenju diplomatija je korištenje takta kako bi se stekla strateška prednost"¹¹.

Kasnije sve države razvijaju diplomatski koncept saradnje jedne sa drugom. Dva važna temelja diplomatije su politički i ekonomski koji su međusobno ovisni.

Diplomatija se unaprijeđivala kroz historiju, a danas u međunarodnim odnosima ona zauzima izuzetno važnu ulogu. Za svaku modernu državu od izuzetne je važnosti sposobnost uspostavljanja i vođenja diplomatije. Jedno od osnovnih karakteristika diplomatije i diplomatskog prava, koje ujedno predstavlja i suštinu međunarodnog javnog prava predstavlja pacta sunt servanda, koje podrazumijeva poštivanje i izvršavanje preuzetih obaveza iz međunarodnih diplomatskih sporazuma (ugovora) u našem slučaju. Međunarodni ugovori su izvan svake sumnje najvažniji način uglavljivanja uzajamnih prava i dužnosti država i drugih subjekata međunarodnog prava u njihovim partikularnih (posebnim) odnosima, s naglaskom da odnosi između suverenih i jednakih država zasnivaju se na ravnoteži i uzajamnosti (reciprocitetu)¹².

¹⁰ Vukadinović R, Politika i diplomacija, Politička kultura (Zagreb, 2004.) strana 8

¹¹ Hajdarević M, Enciklopedijski rječnik diplomatije i međunarodnih odnosa; englesko-francusko-bosanski, Connectum (Sarajevo, 2007.), strana 168

¹² Degan V.Đ., Međunarodno pravo , Biblioteka pravnog fakulteta u Rijeci, (Rijeka, 2000)strana 118

U kontekstu razvitka diplomatijske razvili su se slijedeći oblici; bilateralna i multilateralna diplomacija kao osnovni oblici diplomatije, međutim iste oblike prati i samitska, telefonska, tradicionalna i parlamentarna diplomatija, javna i tajna diplomatija, vojna, ekomska, sportska, informativna, kulturna religijska, institucionalna, ad-hoc ili kombinacija ovih oblika. U novijem vremenu često možemo čuti i upotrebu nekih novijih termina oblika kao što su; para diplomatija, cayber i digitalna diplomatija.

Izdvojiti ću bilateralnu i multilateralnu diplomatiju kao osnovne oblike diplomatije, te ću o njima reći osnovne vodilje koje će nam dati bolje razumijevanje diplomatije.

Bilateralna diplomatija predstavlja oblik saradnje između dvije države, koje su jedna drugu prethodno priznale, te da se ta saradnja odvija u okvirima normi međunarodnog prava. Bilateralna diplomatija predstavlja najstariji i najrasprostranjeniji oblik međunarodne saradnje među državama, a specifična je po postojanju stalnih diplomatskih predstavnštava (ambasada) koje se uspostavljaju na osnovu obostrane saglasnosti¹³. Osnovni akt kojim je kodifikovana bilateralna diplomatija donesen je još daleke 1815.godine na Bečkom kongresu¹⁴, dopunjen protokolom iz Ahena 1918.godine i Bečkom konvencijom iz 1961 godine.

¹³ Nurić Š, Međunarodno javno pravo, I i II prerađeno i dopunjeno izdanje, Pravni fakultet Kiseljak (Kiseljak, 2010). strana 318

¹⁴ Bečki kongres – jedan od najvažnijih dogovora o sudbini Europe – 1815. Glavna zadača kongresa bila je povratak europskoga predrevolucionarnog poretka. Bečki kongres, jedan od najvažnijih međunarodnih dogovora o sudbini Europe, zaključen je devetog lipnja 1815. godine. Organizator skupa bila je Austrija, a glavni ton davali su mu ruski car Aleksandar I., austrijski ministar vanjskih poslova knez Clemens Wenzel von Metternich i francuski ministar vanjskih poslova princ de Talleyrand-Périgord. Osim njih, između ostalih, bili su prisutni Adam Czartoryski, koji je uzalud radio na uspostavi poljske državnosti, Ioannis Kapodistrias, grčki državnik (kao ruski delegat), koji je pripremao oslobođenje od osmanskog gospodstva na Balkanu, lord Castlereagh i vojvoda od Wellingtona i mnogi drugi. Kongres je s radom započeo još u rujnu 1814. nakon Napoleonovog izgana na otok Elbu, a nastavljen je i nakon njegovog ponovnog preuzimanja vlasti u Francuskoj. Konačni dokument Kongresa potpisani je devet dana prije konačnog Napoleonova poraza u bitki kod Waterlooa. Glavna zadača Kongresa bila je povratak europskoga predrevolucionarnog poretka, uklanjanje posljedica Francuske revolucije i Napoleonovih osvajanja te osiguranje mira pod vodstvom velikih sila. Završnim dokumentom Acte Final dogovorene su mnogobrojne teritorijalne promjene. Tako je Rusija dobila najveći dio Varšavskog vojvodstva, a Pruska poznanjsko Veliko Vojvodstvo, pokrajine Saska, Švedsko pomorje, vestfalsko i rajske područje. Nadalje, Nizozemska i Belgija spojene su u jedinstvenu državu pod dinastijom Orange, a Velika Britanija zadržala je pod svojom vlašću Helgoland, Ceylon, Kapland i Maltu te otok Mauritius dok je Njemačka oblikovana kao labava konfederacija sastavljena od 34 države i 4 grada na čelu s Austrijom (ali bez Pruske). Austrija je, pak, dobila Tirol, Vorarlberg, Lombardiju i Veneciju čime je ostvarila prevlast u Italiji. Uz to vraćena su joj hrvatska i slovenska područja koja je bila prisiljena predati Francuzima, a priključen joj je i teritorij bivše Dubrovačke Republike. Izvor: <https://povijest.hr/nadanasnijedan/zakljucen-becki-kongres-jedan-od-najvažnijih-dogovora-o-sudbini-europe-i-svijeta-1815/> Pristupljeno 11.03.2021.godine

Bečki kongres iz 1815. godine kroz aneks je definirao Pravilnik o rangu diplomatskih predstavnika:

- a) Klasa ambasadora, delegata i nuncija.
- b) Klasa ministara, poslanika ili drugih lica koje je akreditovao vladar.
- c) Klasa otpravnika poslova koje je akreditovao ministar inostranih poslova.

Protokolom iz Ahena od 1918. godine diplomatski predstavnici su svrstani u četiri kategorije:

- a) Ambasadori, papski legati i nunciji - akreditovani kod šefa države
- b) Vanredni poslanici i opunomoćeni ministri - akreditovani kod šefa države
- c) Ministri rezidenti - akreditovani kod šefa države
- d) Otpravnici poslova - akreditovani kod ministra vanjskih poslova.

Bečkom konvencijom iz 1961. godine dodatno je definisan rang diplomatskih predstavnika:

- a) ambasadori i nunciji akreditovani kod šefa države i drugi šefovi misija odgovarajućeg ranga,
- b) poslanici, ministri i internunciji akreditovani kod šefa države,
- c) otpravnici poslova, akreditovani kod ministra vanjskih poslova.

Multilateralna diplomacija percepira diplomatske odnose i aktivnosti između više država, a koji mogu biti i u okviru rada međunarodnih organizacija. Razvijala se uporedo sa bilateralnom diplomacijom kroz kongrese i konferencije. Svoj potpuniji razvoj doživjava uspostavom međunarodnih organizacija (najvažnije od njih su: Organizacija ujedinjenih nacija, Savjet Evrope, Organizacija za evropsku sigurnost i saradnju i Evropska unija). Godine 1909. postojalo je 37 međunarodnih vladinih organizacija, a njihov broj se do 1962. godine popeo na 163. Vrhunac je dostignut 1985. godine kada je zabeleženo 378 međunarodnih organizacija¹⁵.

¹⁵ Beridž, DŽ.R., Diplomatija teorija i praksa, IP "Filip Višnjić", (Beograd, 2008) strana 217

Multilateralna diplomacija svoje plodno tlo za ukorjenjavanje nalazi početkom 20.stoljeća pod uticajem dešavanja opakog svjetskog rata i trenutku u kojem dolazi do naglog širenja demokratskim ideja. Svoj procvat doživjava posle drugog svjetskog rata uporedo sa, do tada nezamislivim povećanjem broja država u svetu¹⁶.

Multilateralna diplomacija je organizovana saradnja između više subjekata međunarodnog prava, koja se odvija na osnovu prethodno utvrđenih pravila i procedura. Učešće međunarodnog subjekta u multilateralnoj diplomatiji može biti stalno i privremeno. Privremeno učešće je u obliku delegacije na nekom kongresu ili zasjedanju. Ona je tematski i vremenski ograničena i odvija se po utvrđenoj proceduri i pravilima koja se donose za svaki skup posebno. Stalno učešće odnosi se na stalna predstavništva u međunarodnim organizacijama i ova aktivnost se odvija po ranije utvrđenim općim pravilima i procedurama. Pri Savjetu sigurnosti stalne članice (Rusija, SAD, Britanija, Francuska i Kina) obavezne su i ovlaštene da imaju stalne misije pri ovom organu UN-a. Multilaterarna diplomacija je osnovni oblik međunarodnih odnosa i osnova je izgradnje međunarodnog prava, naročito u aspektima kodifikacije i primjene.

Multilateralni oblik diplomatijske sve je više izraženiji nakon završetka drugog svjetskog rata.

6.4 Diplomatsko pravo

U ovome dijelu rada fokusirat ću se na osnovne elemente diplomatskog prava sa posebnim osvrtom na Bečku konvenciju o diplomatskim odnosima, izvore pravila, tijela međunarodnih odnosa, šefa države, vladu i ministarstvo vanjskih poslova.

Prethodno smo se upoznali sa općim razvojem diplomatijske i vidjeli da je ista stalno napredovala, razvijana i usavršavana. To usavršavanje moralo je biti propraćeno razvojem diplomatskog prava, koje predstavlja skup odredaba međunarodnog prava koje se odnosi na prava i dužnosti država vezano za diplomatske odnose, funkcije, privilegije i imunitete, diplomatskih predstavništava i diplomatskog osoblja kao i drugih članova diplomatskog predstavništva. Pod diplomatskim pravom možemo

¹⁶ Beridž, DŽ.R.,Diplomatija teorija i praksa, IP “Filip Višnjić”, (Beograd, 2008) strana 217

podrazumijevati i pravila unutnjeg prava koja uređuju djelatnost vanjskog predstavljanja, odnosno sveukupnu organizaciju i djelatnost diplomatske službe jedne države.

Do stupanja na snagu Bečke konvencije o diplomatskim odnosima iz 1961. god. diplomatsko pravo je bilo dio međunarodnog običajnog prava.

Izvori pravila koja uređuju položaj, prava i obaveze, te druga relevantna pitanja između država možemo svesti na bilateralne i multilateralne sporazume, partikularno običajno međunarodno pravo, te opće običajno međunarodno pravo.

Važan aspekt u diplomatskom pravu čine izvori prava u kojima se nalazi pravna utemeljenost i primjenjivost postulata, pravila i normi na diplomatsko-konzularne predstavnike.

Izvori prava su:

- a) Bečka konvencija o diplomatskim odnosima iz 1961.godine,
- b) Bečka konvencija o konzularnim odnosima iz 1963.godine,
- c) Bečka konvencija o specijalnim misijama iz 1969. godine
- d) Konvencija o spriječavanju i sankcioniranju krivičnih dijela protiv lica pod međunarodnom zaštitom, uključujući i diplomatske agente.
- e) Konvencija o predstavljanju država u njihovim odnosima sa međunarodnim organizacijama univerzalnog karaktera iz 1975.godine.

Do uspostave Bečke konvencije o diplomatskim odnosima, diplomatsko pravo osiguravalo je diplomatskim agentima privilegije i imunitete u odnosu na lokalno krivično i građansko zakonodavstvo. Dostignuće Bečke konvencije o diplomatskim odnosima bilo je to što je ona predstavljala kodifikaciju međunardonog običajnog prava o diplomatiji¹⁷. U biti Bečka konvencija o

¹⁷ Beridž, DŽ.R.,Diplomatija teorija i praksa, IP "Filip Višnjić", (Beograd, 2008) strana 168

diplomatskim odnosima je razjasnila i osnažila to običajno pravo, pročistivši njegov sadžaj, što je rezultiralo reuspostavi, ali sada u formi međunarodnog ugovora.

Glavna tri razloga za ovaj proces bila je zabrinutost koju su osjećale zapadnoevropske zemlje. Prvi razlog; sve je više rasla uznemirenost da bi nepreciznost postojećih pravila mogla da omogući nekim državama da svoje ambasade koriste za realizaciju ciljeva koji nisu legitimni¹⁸. Drugi razlog; postojao je strah da bi tradicionalne diplomatske institucije mogle da budu odbačene kao sastavni deo neokolonijalističke “mašinerije”, ako nove države u Aziji i Africi ne budu imale priliku da ih zvanično prihvate¹⁹. Treći razlog; jačao je strah da će postojeća pravila biti neadekvatna za bavljenje problemima koji će neminovno nastati usled velikog povećanja “armija privilegovanih lica” u značajnim glavnim gradovima u svetu²⁰. Bečka konvencija o diplomatskim odnosima usvojena je aprila 1961.godine, a primjenjuje se od aprila 1964.godine. Bečka konvencija o diplomatskim odnosima u samoj svojoj preambuli²¹ sadrži ohrabrenje za države buduće potpisnice, a to ohrabrenje ogleda se u jačanju prava država, a ne u samom jačanju diplomatskog osoblja, na što se sumnjalo prije održavanja konvencije, a preambula je u izvornom prijevodu sa engleskog dala slijedeću poruku:

Države stranke ove Konvencije, podsjećajući da od davnih vremena narodi svih zemalja priznaju status diplomatskih agenata, svjesne ciljeva i načela Povelje Ujedinjenih naroda o suverenoj jednakosti država, održavanju međunarodnog mira i sigurnosti i promicanju prijateljskih odnosa među narodima, uvjerene da bi međunarodna konvencija o diplomatskim odnosima, povlasticama i imunitetima pridonijela razvoju prijateljskih odnosa među narodima, neovisno o različitosti njihovih ustavnih i društvenih poredaka, uviđajući da svrha tih povlastica i imuniteta nije stvaranje povlaštenog položaja pojedinaca nego osiguranje djelotvornog obavljanja funkcija diplomatskih misija kao predstavnika država, potvrđujući da će pravila međunarodnog običajnog prava i nadalje uređivati pitanja koja nisu

¹⁸ Beridž, DŽ.R.,Diplomatija teorija i praksa, IP “Filip Višnjić”, (Beograd, 2008) strana 168-169

¹⁹ Beridž, DŽ.R.,Diplomatija teorija i praksa, IP “Filip Višnjić”, (Beograd, 2008) strana 169

²⁰ Beridž, DŽ.R.,Diplomatija teorija i praksa, IP “Filip Višnjić”, (Beograd, 2008) strana 169

²¹ Preamble (srednjovj. lat. *praeambulum*, prema kasnolat. *praeambulus*: koji prethodi), obično svečani uvodni tekst pojedinih pravnih akata (ustava, međunarodnih ugovora i dr.) nakon kojega slijedi njihov normativni dio. U ustavnoj preamble naznačuje se tko i po čijoj volji donosi ustav, a često se navode i pov. temelji državnosti. Preamble Ustava Republike Hrvatske iz 1990. tvore *Izvořišne osnove* (glava I).

Izvor; preamble. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021.

Pristupljeno 11. 3. 2021. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=50027>>.

izričito uređena odredbama ove Konvencije, sporazumjele su se²² i usvojili pedest i tri člana historijskog dokumenta.

Konvencija sadži pedeset i tri člana²³. Do sada ju je ratificiralo 192 države. Bečka konvencija o diplomatskim odnosima se odnosi samo na tradicionalnu bilateralnu diplomaciju i, prema tome, njom nisu obuhvaćeni odnosi država sa međunarodnim organizacijama ili odnosi između samih međunarodnih organizacija, kao ni specijalne misije. Upravo je to jedan od ključnih razloga njenog uspjeha²⁴.

Za uobičajena tijela, ovlaštena za zastupanje u međunarodnim odnosima, smatraju se šef države, vlada i ministarstvo vanjskih poslova, uključujući i diplomatske i konzularne predstavnike i predstavništva.

Međunarodno pravo zahtjeva da svaka država, kao subjekt međunarodnog prava, mora imati najviše tijelo vanjskog zastupanja, bilo pojedinačno ili kolektivno.

Šef države; najviši organ diplomatskog zastupanja koji prema međunarodnom pravu zastupa svoju državu u međunarodnim odnosima. Vlada obavlja izvršnu vlast u skladu sa ustavom i zakonom, a čine je predsjednik, podpredsjednici, ministri i drugi njeni članovi s tim da se njena organizacija i način rada, kao i odlučivanje, propisuje zakonom i poslovnikom. Ministarstvo vanjskih poslova na čelu s ministrom vanjskih poslova dio je vlade koji se bavi pitanjima i zadatcima iz područja vanjskih poslova i nastupa kao posrednik između svoje vlade i drugih subjekata međunarodnog prava. Ministar vanjskih poslova dobiva ovlaštenja za vanjsko zastupanje, te se, skupa sa svojim ministarstvom smatra ovlaštenim za iskazivanje volje države koji se tiču vanjskih poslova i međunarodnih odnosa. Iz tih razloga je i običaj da ministar vanjskih poslova najavi stranim državama preuzimanje dužnosti.

Nakon distance od šezdeset godina od kada je kreirana Bečka konvencija o diplomatским odnosima, mogu donijeti lični sud da je ispunjena uloga koja se od nje očekivala, međutim globalizacijom i novim izazovima na polju diplomatskih odnosa, a prevashodno na polju međunarodnih politika

²² Izvor: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/2017_06_4_20.html, (pristupljeno 11.03.2021.)

²³ Izvor: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/1993_12_16_37.html, (pristupljeno 11.03.2021.)

²⁴ Beridž, DŽ.R., Diplomatija teorija i praksa, IP "Filip Višnjić", (Beograd, 2008) strana 174

potrebno je ojačati i učvrstiti prava donešena ovom konvencijom. Događalo se da se olako “pogaze”, odnosno “povrijede” prava proizašla iz ovog važnog međunarodnog dokumenta.

6.5 Diplomatske funkcije

U ovome poglavlju obradit će termine-pojmove diplomatskih funkcija; uspostavljanje diplomatske misije, članovi diplomatske misije, šefovi diplomatskih misija, pravo prvenstva i diplomatski kor, a kao izvor, odnosno osnov za interpretaciju teksta koristit će dokument Bečke konvencije o diplomatskim odnosima²⁵, član 3.

Funkcije diplomatske misije se sastoje naročito u:

- a) predstavljanju države koja akredituje kod države kod koje se akredituje;
- b) zaštiti u državi kod koje se akredituje interesa države koja akredituje i njenih državljana, u granicama koje dozvoljava međunarodno pravo;
- c) pregovaraju s vladom države kod koje se akredituje;
- d) obavještavanju, svim dozvoljenim sredstvima, o uslovima i razvoju događaja u državi kod koje se akredituje i podnošenju izvještaja o tome vodi države koja akredituje;
- e) unaprijeđivanju prijateljskih odnosa i razvijanju privrednih, kulturnih i naučnih odnosa između države koja akredituje i države kod koje se akredituje.

Nijedna odredba ove konvencije ne može se tumačiti kao zabrana za neku diplomatsku misiju da vrši konzularne funkcije.

²⁵ Pretraživač na internetu omogućava pristup raznim publikacijama koje govore o Bečkoj konvenciji o diplomatskim odnosima. Odlučio sam se koristiti informacije sa stranice u izvornoj, a u određenim dijelovima i ličnoj interpretaciji: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2017_06_4_20.html, (pristupljeno 15.03.2021.)

Nakon što smo se upoznali sa diplomatskim funkcijama, sada ćemo se upoznati sa članovima diplomatske misije, a o tome govori Član 1. i 8. Konvencije.

Članovi diplomatske misije: šef misije, članovi misije, članovi osoblja misije, članovi diplomatskog osoblja, diplomatski agent, članovi administrativnog i tehničkog osoblja, članovi poslužnog osoblja, privatna posluga i prostorije misije. U nastavku dajem opis uloga za sve članove diplomatske misije;

- *šef misije* je osoba koju je država koja akreditira ovlastila da djeluje u tom svojstvu;
- *članovi misije* su šef misije i članovi osoblja misije;
- *članovi osoblja misije* su članovi diplomatskog osoblja, administrativnog i tehničkog osoblja i poslužnog osoblja misije;
- *članovi diplomatskog osoblja* su članovi osoblja misije koji imaju diplomatski status;
- *diplomatski agent* je šef misije ili član diplomatskog osoblja misije;
- *članovi administrativnog i tehničkog osoblja* su članovi osoblja misije zaposleni u administrativnoj i tehničkoj službi misije;
- *članovi poslužnog osoblja* su članovi osoblja misije zaposleni u poslužnoj službi misije;
- *privatna posluga* su osobe u poslužnoj službi nekog člana misije, a koje nisu zaposlenici države pošiljateljice;

Ovaj član definira i pojам prostorija misije.

- *prostorije misije* su zgrade ili dijelovi zgrada i okolno zemljiste, koji se, bez obzira na to čije su vlasništvo, koriste za potrebe misije, uključujući i rezidenciju šefa misije.

Članovi diplomatskog osoblja misije trebaju u načelu imati državljanstvo države pošiljateljice. Članovima diplomatskog osoblja misije ne mogu biti imenovane osobe koje imaju državljanstvo države primateljice, osim uz pristanak te države koji se može povući u svako doba. Država primateljica može pridržati isto pravo u vezi s državljanima treće države koji nisu ujedno i državljeni države pošiljateljice.

Članovi Bečke konvencije o diplomatskim odnosima 2., 4., 5.-7., 9., 11-12. definiraju uspostavu diplomatskih odnosa među državama, kao i stalnih diplomatskih misija, koje se ostvaruju na temelju uzajamnog pristanka. Država pošiljateljica mora biti sigurna da je država primateljica izdala

agrément²⁶ za osobu koju ona predlaže akreditirati kao šefa misije u toj državi. Država primateljica nije dužna državi pošiljateljici navesti razloge zbog kojih je odbila izdati agrément. Država pošiljateljica, nakon notifikacije odnosnim državama primateljicama, može akreditirati šefa misije ili imenovati bilo kojeg člana diplomatskog osoblja, ovisno o slučaju, kod većeg broja država, osim ako se bilo koja od država primateljica tome izričito usprotivi. Ako država pošiljateljica kod jedne ili više drugih država akreditira šefu misije, ona može uspostaviti diplomatsku misiju kojoj je na čelu opravnik poslova ad interim u svakoj od država u kojoj šef misije nema svoje stalno sjedište. Šef misije ili bilo koji član diplomatskog osoblja misije može predstavljati državu pošiljateljicu kod svake međunarodne organizacije. Dvije ili više država mogu akreditirati istu osobu kao šefu misije kod druge države, osim ako se država primateljica tome protivi.

Država pošiljateljica može imenovati članove osoblja misije po vlastitom izboru. U slučaju vojnih, pomorskih ili zrakoplovnih atašea, država primateljica može zahtijevati da joj njihova imena budu unaprijed saopštена, radi odobrenja.

Država primateljica može u svako doba i bez obveze obrazlaganja svoje odluke, obavijestiti državu pošiljateljicu da je šef ili bilo koji drugi član diplomatskog osoblja misije persona non grata²⁷ ili da bilo koji drugi član osoblja misije nije prihvatljiv. U takvom slučaju, država pošiljateljica će, ovisno o okolnostima, dotičnu osobu opozvati ili će okončati njezine funkcije u misiji. Osoba se može proglašiti non grata ili neprihvatljivom osobom prije dolaska na državno područje države primateljice.

Ako država pošiljateljica odbije izvršiti obveze iz stavka 1. ovog članka ili ih ne izvrši u razumnom roku, država primateljica može odbiti dotičnu osobu priznati članom misije.

Ako ne postoji posebni sporazum o broju članova misije, država primateljica može zahtijevati da se broj članova misije kreće u granicama koje ona smatra razumnim i uobičajenim, uzimajući u obzir okolnosti i uvjete u državi primateljici i potrebe dotične misije. Država primateljica može, jednako tako, uz ista ograničenja i bez diskriminacije, odbiti prihvatiti službenike određene kategorije.

Država pošiljateljica ne smije, bez prethodnog izričitog pristanka države primateljice, otvarati urede koji čine dio misije u drugim mjestima osim onih u kojima je sama misija osnovana.

²⁶ Agrément (agreman), prijevod sa francuskog jezika; pristanak. Pristanak jedne države da primi izvesno lice za diplomatskog prestavnika druge neke države. Vukajlija M, Leksikon stranih reči i izraza , Prosveta Beograd (Beograd, 1980.) strana 9

²⁷ Persona non grata, prijevod sa latinskog jezika; Nepoželjna osoba. Vukajlija M, Leksikon stranih reči i izraza , Prosveta Beograd (Beograd, 1980.) strana 695

Članovi Bečke konvencije od 13. do 20. opisuju ulogu koju ima šef diplomatske misije, kao i red prvenstva.

Smatra se da je šef misije preuzeo svoje funkcije u državi primateljici ili od kada je predao akreditiv ili od kada je obavijestio o svojem dolasku i predao vjernu kopiju svojih akreditiva ministarstvu vanjskih poslova države primateljice ili nekom drugom ministarstvu o kojem se države usuglase, u skladu s važećom praksom u državi primateljici koju treba primjenjivati jednoobrazno.

Redoslijed predaje akreditiva ili njihovih vjernih kopija određuje se prema datumu i vremenu dolaska šefa misije.

Šefovi diplomatskih misija dijele se u tri razreda, i to:

- (a) veleposlanici ili nunciji akreditirani kod državnih poglavara i drugi šefovi misija jednakog ranga;
- (b) poslanici, ministri ili internunci akreditirani kod državnih poglavara;
- (c) otpravnici poslova akreditirani kod ministara vanjskih poslova.

Osim u pogledu prvenstva i etikete, među šefovima misija ne postoji nikakva razlika zbog njihove pripadnosti određenom razredu.

Države sporazumno određuju kojem će razredu pripadati šefovi njihovih misija. Šefovi misija imaju rang u svakom razredu redom prema datumu i vremenu preuzimanja svojih funkcija, u skladu s člankom 13. Konvencije.

Promjene u akreditivima šefa misije koje ne podrazumijevaju promjenu razreda ne utiču na njegov red prvenstva.

Ovaj član ne utječe na prihvaćenu praksu države primateljice u pogledu reda prvenstva predstavnika Svetе Stolice.

Šef misije obavještava ministarstvo vanjskih poslova, ili neko drugo ministarstvo o kojem se države usuglase, o redu prvenstva članova diplomatskog osoblja misije.

U svakoj državi postupak prihvatanja šefova misija jednoobrazan je za svaki razred. Ako je mjesto šefa misije upražnjeno ili ako je šef misije nije u mogućnosti obavljati svoje funkcije, otpravnik poslova *ad interim*²⁸ privremeno djeluje kao šef misije. Obavijest o imenu otpravnika poslova ad interim dostavlja šef misije ili, u slučaju da on to nije u mogućnosti, ministarstvo vanjskih poslova

²⁸ ad interim [~ i'n~] (lat. *interim*: međutim, zasad), privremeno, na neko vrijeme, dok se ne donese konačno rješenje. Citiranje: Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 15. 3. 2021. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=486>>.

države pošiljateljice, ministarstvu vanjskih poslova države primateljice ili nekom drugom ministarstvu o kojem se države usuglase. U slučajevima kada u državi primateljici nema ni jednog člana diplomatskog osoblja misije, država pošiljateljica može, uz pristanak države primateljice, odrediti jednog člana administrativnog i tehničkog osoblja za vođenje tekućih administrativnih poslova misije.

Misija i njezin šef imaju pravo isticati zastavu i grb države pošiljateljice na prostorijama misije, uključujući rezidenciju šefa misije, kao i na njegovim prijevoznim sredstvima.

Diplomatski zbor (diplomatski kor), u užem smislu, svi šefovi diplomatskih misija akreditirani u državi primateljici; u širem smislu uz šefove misija ovamo pripadaju i ostali diplomati na dužnosti u toj zemlji i članovi njihovih obitelji. Diplomatski zbor nastupa katkad kao cjelina, npr. pri određenim svečanostima, kada raspravlja pitanja ceremonijala, diplomatskih povlastica i sl. i tada u njegovo ime nastupa i predvodi ga dojen, po rangu najstariji šef misije. U nekim je državama (i u Hrvatskoj) papinski nuncij uvijek dojen, bez obzira na pravila o rangu²⁹.

6.6 Nastanak i razvoj bosanskohercegovačke diplomatiјe kroz historiju

U ovome dijelu rada predstaviti će genezu bosanskohercegovačke diplomatiјe od ranofeudalne države do njenog podpadanja pod osmansku vlast. U doba osmanskog carstva i aneksije austougarske monarhije nije bilo elemenata koji bi okarakterizirali postojanje, razvoj i djelovanje bosanskohercegovačke diplomatiјe. Tek nešto kasnije uspostavljanjem Jugoslavije unutar diplomatiјe te bivše nam zemlje, jedan dio građana Bosne i Hercegovine dobija mogućnost učešće u ovim važnim državničkim poslovima, a što je kasnije, kada smo se osamostalili, odnosno kada smo sukladno pozitivnim referendumskim rezultatima izborili nezavisnost zemlje, to učešće u dobroj mjeri doprinijelo je da se “snađemo” na polju samostalne BH diplomatiјe. Nezavisna država Bosna i Hercegovina krenula je putem nezavisnosti, te je pred njom bilo mnogo izazova.

Uređene države su poznate po svojoj jakoj i slavnoj diplomatiјi. U tim državama diplomatiјa se njegovala, educirala i razvijala. Da li je to slučaj i sa našom državom Bosnom i Hercegovinom? Da li

²⁹ Citiranje: diplomatski zbor. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 15. 3. 2021. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15336>>.

Bosna i Hercegovina kroz historiju ima elemenata koji bi se mogli okarakterizirati pojmom diplomatijske politike? U nastavku vratit ćemo se unazad u daleki ranofeudalni sistem koji je dokumentovan i koji nam može dati odgovore na prethodna dva pitanja.

Konsulirao sam knjige Historija Bošnjaka od Imamović Mustafe, Babić Ante - Diplomatska služba u srednjovjekovnoj Bosni, Klajić Nada, Srednjevjekovna Bosna, Čorović Vladimir - Historija Bosne, Ćirković Sima - Istorija srednjovjekovne bosanske države, publikacije o bosanskoj državi sa zvanične web adrese Parlamenta Bosne i Hercegovine, te monografiju Envera Redžića - Istoriski pogledi na vjerske i nacionalne odnose u Bosni i Hercegovini.

Bosna je nastala u historijskom ambijentu koji je svoju fizionomiju dobio podjelom Rimskog carstva na Istočno i zapadno³⁰. Bosna se u srednjem vijeku prvi put spominje kao zemljica smještena u gornjem toku rijeke Bosne. Prvo se formirala kao oblast u sastavu jačih susjednih država, a zatim postaje poluzavisna ili samostalna država sa svojim banovima (XII.–XIV. st.) i konačno od 1377. godine s kraljevima, sa znatno proširenim granicama³¹.

Bosanskohercegovačka država prema historijskim zapisima postoji više od hiljadu godina. Ona se zvanično pominje od strane bizantskog cara Konstantin Porfirogenita sredinom X stoljeća u spisu *De administrando imperio* pod nazivom "Horion Bosona". Matica srednjovjekovne Bosne nastala je u prostoru čije je središte bilo oko vrela rijeke Bosne, nazvano Vrhbosnom, da bi se prvobitno širila na sjever prema Doboju i zatim prema slivovima Spreče i Usore, kao i prema Podrinju i Humskoj zemlji³². Klajić Nada smatra da je srednjovjekovna bosanska država...među svojim susjedima najstarija, da je u "u Bosni stvorena politička vlast prije hrvatske i srpske"³³. U ovome poglavlju neću

³⁰ Enver Redžić - Istoriski pogledi na vjerske i nacionalne odnose u Bosni i Hercegovini. Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, knjiga LXXI, Sarajevo 1993.godina, strana 9

³¹ Zvanična web stranica parlamenta Bosne i Hercegovine, iz Monografije "Parlementarna skupština Bosne i Hercegovine", izdanje 2010. godine; <https://www.parlament.ba/Content/Read/177?title=Srednjevjekovna-bosanska-dr%C5%BEava>. (Pristupljeno 17.03.2021.godine).

³² Klajić V. Povijest Bosne, (Zagreb, 1882.) strana 17-25

³³ Enver Redžić - Istoriski pogledi na vjerske i nacionalne odnose u Bosni i Hercegovini. Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, knjiga LXXI, Sarajevo 1993.godina, strana 11

ići u smjeru elaboracije historijskog razvijanja i kontinuiteta bosanskohercegovačke države, već ču dati poglede na začetke i same korijene diplomatijske politike u ovome davnom vremenu. Historičari koji su istraživali i analizirali srednjevjekovni period bosanskohercegovačke države uvidjeli su da su se na dvorovima bosanskih banova, potom kraljeva odvijale određene diplomatske prakse, kao što je razmjena određenih povelja i poklona. Diplomatske aktivnosti u srednjevjekovnom razdoblju sprovode prevashodno vladari. Knjiga Imamović Mustafe - Historija Bošnjaka donosi nam jedan snažan pogled na period vladavine bana Kulina, a u toj vladavini donešena je jedna povelja koja ne samo da ukazuje na dokument iz diplomatske prakse, već pokazuje snagu i razvijenost bosanske srednjovjekovne države, odnosno pokazuje njenu političku stabilnost. U tom periodu imamo Bosnu sa značajnim privrednim prosperitetom, koji je utemljen na razvoju rudarstva i trgovackim vezama sa dalmatinskim gradovima, posebno sa Dubrovnikom. Povelja³⁴, ili ugovor o trgovini koji je ban Kulin zaključio sa

³⁴ "Ja, ban bosanski Kulin, obećavam Tebi kneže Krvašu i svim građanima Dubrovčanima pravim Vam prijateljem biti od sada i dovijeka. I pravicu držati sa Vama i pravo povjerenje, dokle budem živ". Ovim riječima starobosanskog narodnog jezika, napisanim na bosanci, počinje najstariji pronađeni i očuvani bosanski državni dokument - Povelja Kulina bana. Povelja bosanskog bana Kulina napisana je prije tačno 830 godina, a taj dokument u bosanskohercegovačkoj istoriji ima posebno mjesto. Već stotinama godina pobuđuje pažnju naučnika, ali i kod bosanskohercegovačkih naroda izaziva divljenje i poštovanje. "Nije džaba i u današnje vrijeme zapamćena izreka: 'Od Kulina bana i dobrijeh dana. Za vrijeme Kulina bana pamti se najveći ekonomski, privredni, društveni razvitak Bosne i Hercegovine. Tako da one vrijednosti koje nosimo iz srednjevjekovne Bosne, itekako, trebamo afirmirati i pamtitи i danas'", napominje najmlađi doktor pravnih nauka u Bosni i Hercegovini Benjamin Londrc. Povelja je međunarodni pravni akt, koju je bosanski ban Kulin uputio dubrovačkom knezu Krvašu, kako bi regulisao trgovacke odnose sa tada najvažnijim trgovackim partnerom svoje zemlje - Dubrovnikom. Poveljom se dubrovačkim trgovcima daje sloboda trgovanja u Bosni bez plaćanja poreza, ali im se i jamči sigurnost, te nadoknada eventualne štete. "Ovim možemo vidjeti kako je on (Kulin ban) suveren vladar na čitavoj teritoriji i što je najvažnije on garantuje zaštitu i sankciju svakome ko odredbe iz njegove Povelje ne poštuje. To znači da ima i određeni aparat vlasti i može reagovati uprava na svako kršenje. Na koncu ništa manje važno, Povelju piše i potpisuje dijak Radoje, što znači da srednjovjekovna bosanska država ima i svoju notarsku kancelariju što je svakako još jedan od elemenata stabilnosti i pokazatelja napretka srednjovjekovne bosanske države", rekla je na javnoj tribini posvećenoj 830. godišnjici od nastanka Povelje Kulina bana, profesorica zeničkog Pravnog fakulteta Benjamina Londrc. 29. august se tako uzima kao datum bosanske pismenosti, bosanskog jezika, državno-pravnog kontinuiteta BiH, kaže predsjednik Udrženja bosansko-tursko prijateljstvo "Bosfor" Rizvan Halilović. "Želimo tako da utičemo i reafirmišemo taj dokument koji je, prema našem mišljenju, izuzetno vrijedan i sa strane pravne nauke, sa strane politološke, istorijske, lingvističke, socioloških i svih drugih oblasti koje se bave izučavanjem države, države i prava i državno-pravnog kontinuiteta BiH", kaže Halilović. Prema mišljenju Zijada Hasića, profesora Pravnog fakulteta u Travniku može se vrlo lako povući paralela između vremena kada je pisana Povelja Kulina bana i aktualnog trenutka."Kada pogledamo u čemu postoji sličnost sa današnjim vremenom onda možemo da kažemo da ima dosta sličnosti. Između ostalog, ima i zbog same situacije koja je bila tada 1189. godine i danas. I tadašnji region je bio kao i danas prilično nestabilan. Postojale su nesigurnosti između tada mladih država, tako da je i ban Kulin posvetio svoju Povelju Dubrovčanima želeći da relaksira situaciju, da smiri situaciju, da kaže da su oni dobro došli na prostoru tadašnje Bosne", smatra Hasić. Hasić povlači paralelu i sa aktualnim pridruživanjem zemalja regionalne Evropske unije (EU). "EU je nastala kao pokušaj da se napravi formula suživota, bez krvavih ratova kao što su bili Prvi i Drugi svjetski rat, ali i pored tog cilja, vrlo važna komponenata je bila ona poruka slobodne trgovine, slobodnog kretanja ljudi, kapitala, novca, roba itd. Kada gledamo to sa pozicije Povelje Kulina bana, onda vidimo da je kroz ovu Povelju on faktički prikazao tu mogućnost postojanja slobodnog protoka robe i ljudi prema Bosni", mišljenje je profesora Pravnog fakulteta u Travniku. Kulinaova povelja predstavlja najdragocjeniji spis u hiljadugodišnjoj istoriji BiH, ocjena je profesora Hasana Balića. "Nama je Povelja potrebna da imamo naš san o dobroti množine. Nama ne trebaju pojedinci koji liče na Sizifove junake, nama treba množina, dobri vladari, dobra zemlja i dobar

dubrovačkom općinom 29.VIII 1189.³⁵.godine je snažan dokument koji po karakteru dokumenata može se okarakterizirati kao diplomatski akt. Često u govoru učenih ali i običnih ljudi možemo čuti floskulu³⁶ da je “Povelja Kulina bana rodni list Bosne i Hercegovine” sa čime se absolutno ne slažem, jer smatram istu aktom koji odražava jednu snažnu razvijenu, za te prilike, državu, a ne njenim rodnim listom.

Drugi akt koji možemo podvesti pod izvor diplomatije srednjovjekovne Bosne i Hercegovine je sastanak/sabor sa stražešinama krstjana koji se održao na Bilinom polju aprila 1203.godine. Na sastanku su prisustvovali pored bana Kulina i njegovog dvorskog osoblja i Papin izaslanik Ivan de Kazamaris, u pratnji dubrovačkog arhiđakona Marina³⁷. Na ovom sastanku bosansko rukovodstvo ispitivano je u vezi heretičkog učenja, a čemu se strašno protivio Papa i katolička crkva iz Rima. Krstjani su ispitani i utvrđeno je da njihov vjerski nauk ne odgovara nauku katoličke crkve. Odmah je zatraženo da se odreknu bitnih tačaka svog heretičkog nauka potpisivanjem dokumenta o odbacivanju svog heretičkog učenja i praksi³⁸. U stvarnosti potpisani dokument predstavljao je taktički potez bana Kulina. Heretički nauk i dalje je ostao primaran u vjerskom životu. Saborom na Bilinom polju bosanski krstjani pokazali su svoje znanje i umijeće da se odupru na različite načine vanjskim pritiscima.

narod. To je naša budućnost, jer naša budućnost je u množini i zato se kaže za 'Kulina bana i dobrijeh dana', sve je dakle u množini", ističe profesor Balić. Niti jedan orginal Povelje Kulina bana nije u Bosni i Hercegovini. Dokument kojeg mnogi nazivaju 'rodnim listom' Bosne ne nalazi se u Bosni i Hercegovini. Tri su verzije ovoga dokumenta - original koji se, kako istoričari kažu, nalazi u Ruskoj akademiji nauka i umjetnosti u Sankt Peterburgu, i dvije prepiske se čuvaju u Dubrovniku. Eksponat iz Zemaljskog muzeja u Sarajevu je kopija. Povratak Povelje Kulina bana kući je pod upitnikom, zbog pitanja pravne prirode. Profesori sa kojima smo razgovarali smatraju da bez obzira na sve Povelja mora biti u BiH."Bilo je veoma mnogo pokušaja da dođemo i do originala i do određenih kopija, ali jednostavno ne ide. Mislim da moramo i dalje ostaviti na aktivnosti da dobijemo naš 'dokaz' državnosti i u naše muzeje", smatra Hasić. Profesor Marinko Pejić kaže da je red da Povelja Kulina bana bude vraćena Bosni i Hercegovini."Naravno da treba tražiti. Već smo tražili, ali treba biti uporan, insistirati na tome, jer zna se da je to naše. Neka naprave kopiju sebi identičnu, ali original neka bude u originalnog državi koja je to izdala", smatra Pejić. Kompletan tekst pod ovom fusnotom preuzet sa <https://www.slobodnaevropa.org/a/bih-povelja-kulina-bana/30135356.html> (Preuzeto 17.03.2021.)

³⁵ Imamović M., Historija Bošnjaka, Bošnjačka zajednica kulture Preporod, (Sarajevo, 1988) strana 32

³⁶ floskula (lat. flosculus: cvjetić), prvotno: biran izraz, govornički ukras; danas: prazna (pusta, šuplja) riječ, smicalica, laž. Citiranje:floskula. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=19947>> Pristupljeno 17. 3. 2021.

³⁷ Imamović M., Historija Bošnjaka, Bošnjačka zajednica kulture Preporod, (Sarajevo, 1988) strana 34

³⁸ Imamović M., Historija Bošnjaka, Bošnjačka zajednica kulture Preporod, (Sarajevo, 1988) strana 34

Dalnjim razvojem srednjovjekovne države dolazi i do uspostavljanja naprednijih formi diplomatskih odnosa. Javljuju se i određene funkcije, a nazive tih funkcija donosi nam knjiga Babić Ante - Iz istorije srednjovjekovne Bosne, a radi se o nazivima; nuntii, ambaxatores, procuratores, poklisari, oeatores. Prama Babić Anti neke od ovih funkcija označavaju "poslanika, opunomoćenog od nosioca vlasti, da ga predstavlja u međudržavnom saobraćaju³⁹.

6.7. Diplomatsko-konzularnih predstavnštava Bosne i Hercegovine u svijetu od 1992.godine

U ovome poglavlju predstavit ću oživljavanje bosanskohercegovačke diplomatijske koja se institucionalno počela razvijati početkom 1992.godine, a jačim i ozbiljnijim intezitetom nakon priznanja referendumskih rezultata o nezavisnosti zemlje. Ovdje ću pomenuti najznačajnije aktivnosti, u to vrijeme najmlađe države na svijetu prijemom u Organizaciju ujedinjenih nacija, Vijeće Europe i druge međunarodne asocijacije i organizacije.

Nije moglo biti teže vrijeme za oživljavanje bosansko-hercegovačke diplomatijske, u trenutku vraćanja nezavisnosti države 1992.godine, praćeno nezapamćenim separatističkim djelovanjem određenih političkih, pa i vjerskih skupina, što će rezultirati velikim ratnim sukobima na ovome prostoru koji su pred međunarodnim sudovima okarakterizirani kao međudržavni sukobi.

Prve države koje će priznati Republiku Bosnu i Hercegovinu i prije referendumu na kojem će se građani izjašnjavati o nezavisnosti su Republika Bugarska (31.01.1992.godine), Republika Turska (06.02.1992.godina), Republika Slovačka (08.02.1992.godina). Pored ove tri države, prije zvaničnog priznanja referendumskih rezultata od strane zemalja članica Evropske zajednice, našu zemlju su priznale još tri države, a to su; Kraljevina Španija (12.03.1992.godina), Država Libija (17.03.1992.godine) i Islamska Republika Iran (31.03.1992.godina)⁴⁰ i to na osnovu odluke Skupštine Republike Bosne i Hercegovine od 25. januara 1992. o reafirmaciji nezavisnosti nakon više od 500

³⁹ Babić A., Iz istorije srednjovjekovne Bosne, Svetlost (Sarajevo, 1972) strana 97

⁴⁰ Lista zemalja koje su priznale Bosnu i Hercegovinu i datumi uspostavljanja diplomatskih odnosa, http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politikabih/bilateralni_odnosi/datumipriznanja_i_uspostave_diplomatskih_odnosa/?id=6(Pristupljeno, 23.03.2021.)

godina⁴¹. Zemlje članice Evropske zajednice su 6. aprila 1992. godine, a dan kasnije i Sjedinjene Američke Države priznale Republiku Bosnu i Hercegovinu kao nezavisnu i suverenu državu.

Uslovi u kojim se stvarala Bosansko-hercegovačka diplomacija bili su nepodnošljivi, posebno nakon održavanja referenduma za nezavisnost zemlje, gdje su sporadični napadi prerasli u otvoreni rat. Predsjedništvo i ministarstvo vanjskih poslova imali su ne samo zadatku otvaranja diplomatsko-konzularnih predstavništava, već i potrebu za pronalaženjem osoba koje će predstavljati državu, tj. osoba koje će kroz diplomatsko-konzularnu mrežu pomoći državi i narodu da se zaustavi nepravedni rat, te da se do zaustavljanja istog obezbijedi legalnim organima vlasti oružje i municija u cilju samoodbrane i opstanka, odnosno da se ukine embargo na uvoz naoružanja koji je nepravedno nametnut svim bivšim republikama raspadnute Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Dalje, zadatku naše diplomatije je bio da se obezbijedi hrana, odjeća, obuća i higijenski proizvodi za stanovništvo koje je ostalo u Bosni i Hercegovini, odnosno da zbrine svo ono stanovništvo koje je pod prijetnjom rata protjerano sa svojim ognjišta⁴² i koje je spas pronašlo bijegom u slobodu u treće zemlje. Pored svega imali su obavezu da obezbijede besplatno zbrinjavanje naših ranjenika sa težim povredama ili lica koja su putem humanitarnih međunarodnih organizacija oslobađana iz zloglasnih koncentracionih logora, te koja su deportovana u inostranstvo. Naša diplomatija u stvaranju, bez osnovnih sredstava za rad, sa ljudskim potencijalom od kojeg su se preko noći “pravile” diplome dolazila je u situaciju da se ne može uspostaviti komunikacija sa centrom - sa Predsjedništvom zemlje ili ministarstvom za vanjske poslove, zato što iz dana u dan agresorske snage su uništavale elektroenergetska postrojenja i vodove za distribuciju električne energije u Bosni i Hercegovini, te zbog nedostupnosti električne energije telekomunikacijski uređaji nisu bili u funkciji. Isto tako nedostatak agregata i nafte za proizvodnju električne energije nisu bili dostupni. U takvim uslovima odsječenosti od centra za odlučivanje u Sarajevu bosansko-hercegovačka diplomacija je rješavala određena pitanja “na svoj način”, koji je u tom trenutku predstavljao pretežno individualnu odluku o nekoj stvari, vođen patriotskim osjećanjima i težnjom za opstanak zemlje, a tek kasnije o istom upoznavala se Vlada i Predsjedništvo u Sarajevu. Zbog ovakve dramatične situacije ambasada u

⁴¹ Izvor:https://bs.wikipedia.org/wiki/Spisak_dr%C5%BEava_koje_su_priznale_nezavisnost_Republike_Bosne_i_Hercegovine#cite_note-nezavisnost_BiH-2 (pristupljeno 30.03.2021.)

⁴² Ognjište. Pojašnjenje autora ovog rada. Tradicionalni termin koji označava stambenu jedinicu, zemlju, prateće objekte i svu ostalu pokrentnu i nepokretnu imovinu.

Austriji, u Beču bila je jedna od najvažnijih ambasada naše zemlje. Studirajući i analizirajući osnivanje bosansko-hercegovačke diplomatiјe, postavljam sam sebi pitanje kako je naša diplomatija uspjela u takvim okolnostima uopće i napraviti bilo kakav pomak. Nisam siguran da bi sada, izvan ratnih prilika u najboljim mogućim uslovima i jedna diplomatija na svijetu mogla da posloži i iskordinira tolike aktivnosti koje su pred bosansko-hercegovačku diplomatiјu izvirale. Za Republiku Bosnu i Hercegovinu organizirani su pregovori koji su na početku imali za cilj da spriječe izbijanje ratnih sukoba, a kasnije da ih zaustave. Svim tim pregovorima kumovalo je ministarstvo vanjskih poslova, a to su; Lisabonski sporazum i Cutileirov projekat, Ženevski pregovori o bivšoj Jugoslaviji, Washingtonski sporazum, Plan kontakt grupe i Dejtonski pregovori i Opći okvirni sporazum za mir u Bosnii Hercegovini.

Rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija (UN) broj: A/RES/46/237⁴³ od 22.05.1992.godine Republika Bosna i Hercegovina postala je članica Organizacije ujedinjenih naroda, što je bio jedan od veoma bitnih trenutaka za Bosnu i Hercegovinu, obzirom da članstvo u Organizaciji UN-a predstavlja i jak temelj suverenosti svake zemlje. Priznavanjem nezavisnosti država je dobila pravo da samostalno kreira svoju vanjsku politiku i diplomatske aktivnosti. Ovo je jedan važan, historijski trenutak za državu, i važan rezultat bosansko-hercegovačke diplomatiјe. Uz ministarstvo vanjskih poslova diplomatskim aktivnostima bavilo se i Predsjedništvo zemlje. Ključne ličnosti za džavnu diplomatiјu bile su Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine na čelu sa njenim predsjednikom predsjedništa Alija Izetbegovićem i ministar vanjskih poslova Haris Silajdžić. Ova dva predstavika države imali su mnogo važnih kontakata i prijatelja u svijetu, te su uz profesionalne manire u diplomatiјu unijeli i privatni duh svojih veza koje su očigledno urodile plodom. Mnoge prijateljske zemlje ustupile su određene nekretnine za smještaj diplomatskog osoblja, parcijalno ili u cijelosti plaćani su troškovi djelovanja diplomatskog osoblja. U nastavku rada ću predstaviti informacije o priznanjima naše zemlje razdvojeno po godinama.

Priznanja Bosne i Hercegovine po godinama od 176 država:

⁴³ Dokument A/RES/46/237. **Admission of the Republic of Bosnia and Herzegovina to membership in the United Nation** The General Assembly, Having received the recommendation of the Security Council of 20 May 1992 that the Republic of Bosnia and Herzegovina should be admitted to membership in the United Nations, Having considered the application for membership of the Republic of Bosnia and Herzegovina, Decides to admit the Republic of Bosnia and Herzegovina to membership in the United Nations. 86th plenary meeting 22 May 1992 <https://www.securitycouncilreport.org/un-documents/document/unmembers-ares-26-237.php> (Pristupljeno 23.03.2021.)

- Godina 1992. priznanje od 77 država.
- Godina 1993. priznanje od 6 država.
- Godina 1994. priznanje od 7 država.
- Godina 1995. priznanje od 16 država.
- Godina 1996. priznanje od 17 država.
- Godina 1997. priznanje od 5 država.
- Godina 1998. priznanje od 4 države.
- Godina 1999. priznanje od 5 država.
- Godina 2000. priznanje od 2 države.
- Godina 2001. priznanje od 2 države.
- Godina 2006. priznanje od 1 države.
- Godina 2007. priznanje od 2 države.
- Godina 2009. priznanje od 7 država.
- Godina 2010. priznanje od 7 država.
- Godina 2011. priznanje od 7 država.
- Godina 2012. priznanje od 2 države.
- Godina 2013. priznanje od 4 države.
- Godina 2014. priznanje od 2 države.
- Godina 2015. priznanje od 1 države.
- Godina 2018. priznanje od 1 države.
- Godina 2019. priznanje od 1 države.

Razvrstavanje po godinama priznanja radio sam uz pomoć liste “Lista zemalja koje su priznale Bosnu i Hercegovinu i datumi uspostavljanja diplomatskih odnosa”⁴⁴. Odmah je vidljiva 1992. godina i veliki uspjeh tadašnje bosanskohercegovačke diplomatičke koja je uspjela u uslovima neprimjerenim civilizaciji da izdjstvuje priznanje od 77 država iz cijelog svijeta, a već krajem 1996. godine Bosna i Hercegovina je imala priznanje od 133 države među kojima su sve zemlje Evropske Unije i države stalne članice Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda⁴⁵ što je veoma važno obzirom da ove zemlje

⁴⁴http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politikabih/bilateralni_odnosi/datumi_priznanja_i_uspostave_diplomatskih_odnosa/?id=6(Pristupljeno, 28.03.2021.)

⁴⁵ Vijeće sigurnosti snosi najveću odgovornost za osiguranje mira i sigurnosti u svijetu kao glavne zadaće UN. Sastoje se od 15 članova. Kina, Francuska, Velika Britanija, Rusija i SAD su stalne članice Vijeća sigurnosti i imaju pravo veta. Deset ostalih članica Vijeća bira Generalna skupština za razdoblje od dvije godine, s tim da se svake godine bira po pet članica Vijeća, tako da se njegov sastav mijenja svake godine. Sve članice UN imaju obavezu primjenjivati Odluke Vijeća sigurnosti. Ovo vijeće može se sastati bilo kada i to na zahtjev jednog člana Vijeća, jednog člana Ujedinjenih naroda, na zahtjev Generalne skupštine ili Generalnog sekretara. Odluka Vijeća sigurnosti je usvojena ako se doneše potvrđnim glasanjem barem devet članica, pri čemu se potvrđno moraju izjasniti sve stalne članice Vijeća. U posebne organe Vijeća sigurnosti, pored mnogobrojnih odbora, ubrajuju se i mirovne misije i dva tribunala za Ruandu i bivšu Jugoslaviju. http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/multilateralni_odnosi/ujedinjene_nacije_un/opste_o_un/?id=10(Pristupljeno, 28.03.2021.godine).

“kroje” svjetsku politiku, ekonomске tokove i globalno kretanje svih pojava u društvu. Bosna i Hercegovina je “na svojoj koži” dobro osjetila tu svjetsku politiku koja nije ista prema svim društvima ili državama na svijetu. Isprepleteni su tu veliki interesi, a cijenu tih interesnih sfera platila je Republika Bosna i Hercegovina koja je doživjela strahovito razaranje nacionalnih, kulturnih, vjerskih, privrednih i svih drugih dobara, i njeni svi građani općenito, koji su doživjeli seobe, povrede, smrt, glad, žedž i sve druge torture i patnje, što je bilo poražavajuće za cijeli svijet koji je mogao sve ovo spriječiti na isti ili sličan način kako je to urađeno krajem 1995.godine potpisivanje dejtonskog okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini..

Nakon opstanka države, te prijema u Organizaciju Ujedinjenih nacija, Republika Bosna i Hercegovina dobija statusa posmatrača u Organizaciji islamske konferencije (OIC)⁴⁶. Organizacija islamske konferencije bila je veoma aktivna u borbi za očuvanje suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine u vrijeme Agresije na našu zemlju. Formirala je Kontakt grupu za BiH (1993), koja je bila izuzetno aktivna, te je aktuelna članica Upravnog odbora Vijeća za implementaciju mira (PIC) u BiH, u kojem je predstavlja Turska. OIC je konzistentno karakterizirao rat u Bosni i Hercegovini kao agresiju i genocid, kontinuirano je pozivao Vijeće sigurnosti UN-a da ukine embargo na naoružavanje BiH, doprinio je diplomatskoj izolaciji krnje Jugoslavije, uspio je uključiti vojne trupe iz nekoliko članica kao dio mirovnih snaga UN-a. Finansijska podrška za BiH od država članica OIC-a činila je značajan aspekt politike, naročito u postratnom periodu, te pogotovo za pomoć povratku izbjeglih i prognanih i pomoć državnim institucijama⁴⁷. Daljim slijedom diplomatskih aktivnosti naša zemlja postaje članica Vijeća Evrope⁴⁸. Aprila 1996.godine Vijeće Evrope otvara svoj ured u Sarajevu, a 24.

⁴⁶ U cilju promoviranja muslimanskog mišljenja (Ummah) kraljevi i šefovi država osnovali su OIC – Organizaciju islamske konferencije. Sjedište organizacije je u Džedi (Jeddah- Saudijska Arabija).Organizacija se bavila isključivo političkim pitanjima ali u posljednjoj deceniji, kroz započinjanje procesa globalizacije, pokušava dati odgovore i na različita ekonomski pitanja. U vezi s tim, osnovan je COMCEC – stalni odbor za ekonomsku saradnju zemalja OIC. Bosna i Hercegovina dobila je status posmatrača na 7. Samitu OIC 15.12.1994. godine u Kazablanki. http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/multilateralni_odnosi/organizacija_islamske_konferencije/?id=132 (Pristupljeno, 02.04.2021.)

⁴⁷ Izvor: <https://arhiv.stav.ba/clanstvo-u-oic-u-ne-znaci-odustajanje-od-eu-i-nato-a/> (Pristupljeno, 02.04.2021.)

⁴⁸ Vijeće Evrope (VE), kao najstariju evropsku organizaciju, osnovale su 5. maja 1949. godine u Londonu deset zemalja u cilju promoviranja i unapređenja demokracije, pravne države i ljudskih prava u Evropi. U međuvremenu pridružile su se i druge zapadnoevropske zemlje koje su prihvatale principe te organizacije pa se do 1989. godine Vijeće Evrope proširilo na 23 zemlje članice. Vijeće Evrope, sa sjedištem u Strasbourg (Francuska), danas okuplja 46 zemalja članica sa oko 800 miliona stanovnika.Još dvije evropske zemlje su podnijele kandidaturu za prijem u članstvo, a to su Bjelorusija i Republika Crna Gora. U svojstvu promatrača u Vijeću Evrope akreditirano je pet zemalja i to Sveta Stolica, SAD, Kanada, Japan i

aprila 2002.godine Bosna i Hercegovina postaje članica ovog vrlo važnog evropskog tijela. Rad Vijeća Evrope prati Stalno predstavništvo BiH pri Vijeću Evrope u Strasbourg. U parlamentarnoj skupštini Vijeća Evrope Bosnu i Hercegovinu predstavlja Izaslanstvo Parlamentarne skupštine BiH pri Vijeću Evrope. Nakon trinaest godina od prijema u članstvo Vijeća Evrope Bosna i Hercegovina će biti počastvovana šestomječnim predsjedavanjem Vijećem Evrope, što je bila jedna izuzetno snažna prilika za promociju Bosne i Hercegovine u mnogim sferama.

Važan iskorak naše zemlje učinjen je Procesom o stabilizaciji i pridruživanju kojeg trebaju proći sve zemlje koje žele postati dio porodice Evropske unije.

Napredak u procesu stabilizacije i pridruživanja dovodi do uspostavljanja ugovornog odnosa između zemlje i EU poznatog kao Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). SSP je sredstvo koje pruža formalne mehanizme i vremenske okvire za reforme koje će BiH približiti standardima EU⁴⁹.

Nakon što je naša zemlja potpisala SSP istim se u potpunosti obavezala da će postojeće zakone i svoje buduće zakonodavstvo postepeno usklađivati sa propisima Evropske unije. Cjelokupnost i učinkovitost implementiranja SSP-a jedini je preduslov za svaku narednu ocjenu Evropske unije o perspektivi pristupanje zemlje članicama EU.

SSP se potpisuje na neodređeno vrijeme, a uz pridruživanje sadrži elemente sigurnosne, političke i ekonomske stabilizacija, kao i element regionalne saradnje. Primarni cilj sporazuma je formalno pridruživanje države Evropskoj uniji u određenom tranzicijskom periodu od šest do deset godina⁵⁰. Nakon što je Bosna i Hercegovina 2015. podržala Pismenu izjavu, a u skladu sa Zaključcima Vijeća od 15. decembra 2014., postignuti su potrebni uslovi za stupanje na snagu SSP-a 1. juna 2015. godine. SSP je zamijenio Privremeni sporazum o trgovini i trgovinskim pitanjima, koji je bio na snazi od 1. jula 2008. Očekuje se da će vlasti u Bosni i Hercegovini početi sa implementacijom Reformske agende

Meksiko. http://www.mvp.gov.ba/vanska_politika_bih/multilateralni_odnosi/vijece_evrope/osnovni_podaci/?id=88
(Pristupljeno, 28.03.2021.)

⁴⁹ Izvor: https://europa.ba/?page_id=493 (Pristupljeno, 30.03.2021.)

⁵⁰ <https://www.dei.gov.ba/bs/stabilization-agreement> (Pristupljeno, 30.03.2021.)

usaglašene 2015. godine. Bosna i Hercegovina je 15. februara 2016. podnijela zahtjev za članstvo u Evropskoj uniji⁵¹.

Od trenutka potpisivanja SSP-a pa do kraja 2019.godine radnje koje približavaju Bosnu i Hercegovinu prema željenoj destinaciji-porodici zemalja Evropske unije iz dana u dan su bile intezivnije i nadati se da će naša zemlja u vremenskom periodu od 2021., pa do 2025. godine postati punopravna članica Evropske unije.

Krajem decembra 2016. godine Bosni i Hercegovini uručen je Upitnik Evropske komisije. Godine 2017. BiH je pripremala odgovore na Upitnik Evropske komisije. U tome je učestvovalo gotovo 1.200 osoba. Održano je više od 70 sastanaka tijela u sistemu koordinacije procesa integrisanja. Pripremljeno je 20.037 stranica teksta, koje su na engleski prevela 143 prevodioca⁵².

Godinu dana kasnije, na kraju mjeseca februara Bosna i Hercegovina je predala odgovore na upitnik, da bi sredinom juna iste godine pred našu zemlju došlo dodatnih 655 pitanja iz Upitnika Evropske komisije.

Početkom mjeseca marta 2019.godine Bosna i Hercegovina predala je odgovore na dodatna pitanja iz Upitnika Evropske komisije. Krajem mjeseca maja 2019.godine Evropska komisija usvojila Mišljenje o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u Evropskoj uniji, a početkom mjeseca decembra iste godine Vijeće Evropske unije usvojilo je zaključke o Mišljenju Evropske komisije o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u Evropskoj uniji i trenutno ima status potencijalnog kandidata za prijem u punopravno članstvo.

Godine 2010., 1.janura Bosna i Hercegovina je primljena u Vijeće sigurnosti UN-a kao nestalna članica. Važno je napomenuti da od tadašnjih 190 država njih 183 su glasale za prijem naše zemlje u ovo značajno svjetko političko tijelo, a bilo je dovoljno da 128 država daju svoj glas. Kandidat uz našu zemlju bila je i Republika Poljska ali je ona odustala, pri čemu su se otvorili putevi naše zemlje,

⁵¹ https://europa.ba/?page_id=493 (Pristupljeno, 30.03.2021.)

⁵² http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/multilateralni_odnosi/evropska_unija/bih_i_eu/pregled_razvoja_odnosa_bih_i_eu/?id=74 (Pristupljeno, 30.03.2021.)

ali ni u kojem slučaju to nije bila sudbonosna prednost za prijem. Moglo se dogoditi da naša zemlja ne dobije podršku, te bi se tada tražila neka druga zemlja o čijem bi se prijemu raspravljalo i glasalo.

BiH je dobila dvogodišnji mandat u najvažnijoj svjetskoj političkoj instituciji. BiH je primljena zajedno sa Libanom, Brazilom, Gabonom i Nigerijom. Ovo dostignuće je znak povjerenja međunarodne zajednice prema BiH. Bosni i Hercegovini ovo je prvi mandat u Vijeću sigurnosti UN-a. Od bivših jugoslavenskih republika u Vijeću sigurnosti do sada su bile Slovenija i Hrvatska. Bivša Jugoslavija bila je u Vijeću sigurnosti četiri puta, a posljednji put 1988. i 1989. Vijeće sigurnosti UN-a postoji od 1965., a sastoji se od 15 zemalja članica, pet stalnih i deset nestalnih. Ovaj prijem je jedno od najvećih dostignuća naše međunarodne politike i velika šansa da ubrzamo put ka Evropskoj uniji i NATO-u⁵³. Vanjska politika naše zemlje usmjerena je ka očuvanju i unapređenju trajnog mira, sigurnosti i stabilnog demokratskog i sveukupnog državnog razvoja i doprinosu međunarodnom miru i sigurnosti.

Članstvo u NATO⁵⁴-u i Evropskoj uniji su strateški ciljevi Bosne i Hercegovine.

Na sceni je snažna podrška javnog mnijenja i konsenzus glavnih političkih stranaka u postizanju tih ciljeva. Bosna i Hercegovina će, u skladu s tim, težiti punopravnom članstvu u NATO, te namjerava uključiti svoje oružane snage u vojnu strukturu NATO-a⁵⁵. Bosna i Hercegovina se opredijelila za ispunjenje ciljeva programa PfP⁵⁶, posebno putem povećanja transparentnosti odbrambenog planiranja i donošenja budžeta, osiguranja potpune demokratske kontrole oružanih snaga i saradnje s NATO.

⁵³ <https://www.historija.ba/d/352-bih-postala-nestalna-clanica-vijeca-sigurnosti/>,
(Pristupljeno, 02.04.2021.)

⁵⁴ Organizacija sjevernoatlantskog ugovora. Osnovni cilj Sjevernoatlantske alijanse je da pruži zaštitu slobodi i sigurnosti svih njenih članica u Evropi i Sjevernoj Americi u skladu sa principima Povelje Ujedinjenih naroda. Sjedištu NATO u Briselu.

http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/multilateralni_odnosi/sjevernoatlantski_savez_nato/opste_o_nato/?id=108
(Pristupljeno, 03.04.2021.).

⁵⁵ http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/multilateralni_odnosi/sjevernoatlantski_savez_nato/bih_i_nato/?id=112
(Pristupljeno, 02.04.2021.)

⁵⁶ Partnerstvo za mir je političko-vojni program NATO saveza usmjeren ka stvaranju povjerenja između zemalja članica NATO-a i drugih zemalja Europe i nekadašnjeg Sovjetskog Saveza, uspostavljanju međusobne vojne suradnje i regionalne stabilnosti. Osnovan je 1994. godine, nakon pada Istočnog bloka. https://hr.wikipedia.org/wiki/Partnerstvo_za_mir
(Pristupljeno, 03.04.2021.).

Ovo je sve sa ciljem jačanja sposobnosti Oružanih snaga Bosne i Hercegovine da djeluju zajedno sa snagama članicama NATO-a, naročito u misijama očuvanja mira i humanitarnim operacijama⁵⁷.

Bosna i Hercegovina je prihvatile poziv u NATO program Partnerstvo za mir (PfP) i potvrdila svoju predanost načelima i ciljevima naznačenim u Okvirnom dokumentu PfP-a i Osnovnom dokumentu Euroatlanskog partnerskog vijeća (EAPC).

Predsjedništvo BiH je 13. decembra 2006. godine donijelo Odluku o prihvaćanju Okvirnog dokumenta NATO-vog programa Partnerstvo za mir.

Predsjedavajući Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Nebojša Radmanović, potpisao je u Brusselu, 14. decembra 2006. godine, Okvirni dokument. Ovim činom Bosna i Hercegovina je i formalno postala članicom Evroatlanskog partnerskog vijeća (Euro-Atlantic Partnership council – EAPC) i tako stekla sva prava i obaveze u skladu s potpisanim Okvirnim dokumentom i Općim dokumentom Partnerstva⁵⁸.

Od 2006. pa sve do 2020.godine, naša zemlja prošla je niz koraka koji su je približili NATO savezu. Poslijednja zvanična aktivnost je prihvatanje od strane Političkog komiteta NATO-a predloženi Program reformi BiH 2019. - 2020., a kojeg je naša zemlja pripremila, odobrila i dostavila krajem decembra 2019.godine ovom tijelu. Za daljnje korake puta prema NATO-u organi vlasti Bosne i Hercegovine u obavezi su riješiti pitanje popisa vojne imovine, te njenu uknjižbu na državu Bosnu i Hercegovinu.

Put ka NATO-u siguran sam da neće biti nimalo lagan. Geostrateški igrač Ruska Federacija smatra ovo područje svojom zonom uticaja i protivi se širenju NATO-a prema ovome dijelu Evrope. Vidjeli smo scenarije koji su poduzeti u Crnoj Gori i Sjevernoj Makedoniji. Učinili su sve da uz pomoć raznih mešetara i političkih plaćenika da se zaustavi put ovih zemalja u punopravno članstvo NATO-a. Nisu uspjeli. Slijedeća zemlja gdje će pokušati svoju “treću sreću” u zaustavljanju širenja NATO-a je Bosna i Hercegovina.

⁵⁷ http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/multilateralni_odnosi/sjevernoatlantski_savez_nato/bih_i_nato/?id=112 , (Pristupljeno, 03.04.2021.).

⁵⁸ http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/multilateralni_odnosi/sjevernoatlantski_savez_nato/bih_i_nato/?id=112 (Pristupljeno, 03.04.2021.).

U Bosni i Hercegovini se pojavljuju snage iz entiteta Republika srpska koje skoro deceniju, nakon što se u Parlamentu izglasalo opredjeljenje za put ka NATO-u, a sami znamo koliko je složen sistem u procesu donošenja odluka na državnom nivou, pokušavaju da ospore ovaj usaglašeni put donoseći tzv.”Rezoluciju o vojnoj neutralnosti RS”⁵⁹. U ovom dokumentu je precizirano da je entitet Republika srpska opredijeljen da svaki budući status koordinira sa Srbijom, kao potpisnikom Dejtonskog mirovnog sporazuma⁶⁰. Republika Srbija je još daleke 2007.godine izglasala svoj tzv. put političke i vojne neutralnosti. Stajalište vlasti entiteta Republika srpska kroz “Rezoluciju” da će svoj “budući” status, po pitanju vojnih savezništava da koordinira sa Republikom Srbijom je zakašnjela priča skoro cijelu deceniju, te se iz toga vidi da je anti NATO priča već pokrenuta.

Međutim, ovo su političke igre čija “Rezolucija” ne predstavlja pravni akt, već političko stajalište koje nema obavezujući karakter, a što je ustvrdio i sam Ustavni sud entiteta Republika srpska. Ovo su pitanja nivoa države Bosne i Hercegovine i uvjerenja sam da će Bosna i Hercegovina proći ovaj trnoviti put i postati članica NATO-a, a to članstvo će našoj zemlji donijeti bolji i slobodniji život svim njenim građanima. Živim u uvjerenju da je svima dosta ratova i paljevina. Da je svima dosta seoba i zavežljaja za vratom. Ovdje na ovome bosansko-hercegovačkom tlu od pamтивjeka nema mira. Zaostalost zemlje u ekonomskom, kulturnom i svakom drugom pogledu za drugim zemljama koje nas okružuju je evidentna. Ulaskom u NATO otvara se put investicijama, koje sada čekaju, a nemaju hrabrosti biti investirane u ovakovom ozračju koje odiše totalnom nesigurnošću ineperspektivnošću.

Bez obzira na sve probleme koji prate našu zemlju sa njenim zamršenim unutarpolitičkim previranjima iz prethodnog vidimo ogroman uspjeh diplomatije od njene uspostave 1992.godine do 2020.godine.

Dalje, Bosna i Hercegovina pristupila je regionalnim inicijativama i organizacijama, a u kojima je u ranijim godinama u nekim od njih imala ulogu predsjedavajuće;

- Pakt o stabilnosti za jugoistočnu Evropu,
- Proces za saradnju u jugoistočnoj Evropi,

⁵⁹ <https://www.slobodnaevropa.org/a/dodik-vojska-/28799397.html> (Pristupljeno 04.04.22021.)

⁶⁰ Više o ovim informacijama zvanično upoznavanje putem linka: <https://archive.is/2jfEd#selection-391.0-391.151> (Pristupljeno, 04.04.2021.)

- Centralnoevropska inicijativa,
- Jadransko - jonska inicijativa,
- Regionalna inicijativa o migracijama, azilu i povratku izbjeglica,
- Inicijativa za saradnju u jugoistočnoj Evropi,
- Međunarodna komisija za sлив rijeke save,
- Strategija Evropske unije za region Dunava,
- Unija za mediteran
- Organizacija za Evropsku sigurnost saradnju (OSCE),
- Svjetska trgovinska organizacija (WTO)

Pakt stabilnosti za jugoistočnu Evropu je promovirala međunarodna zajednica (Evropska unija) 10. juna 1999. godine u Kölnu s namjerom da se, kako je rečeno, prethodna reaktivna politika reagiranja na krize u Jugoistočnoj Evropi zamijeni dugoročnom strategijom sprečavanja kriza. U osnivačkom dokumentu više od 40 država (iz Evrope i svijeta) i organizacija rečeno je da se Pakt stabilnosti (PS) osniva u namjeri pomoći državama ovog dijela Evrope u njihovim naporima da ojačaju mir, demokratiju, ljudska prava i ekonomski progres, a time i osiguraju stabilnost u cijelom regionu. Na Samitu u Sarajevu 30. jula 1999. godine Pakt je počeo da funkcioniра, a državama regionala obećana je perspektiva evroatlantskih integracija⁶¹.

Proces za saradnju u Jugoistočnoj Evropi - SEECP je nastao 1996. godine inicijativom iz regionala, a ne na prijedlog neke druge države ili međunarodne organizacije (inicijativa Bugarske) radi stvaranja atmosfere povjerenja, dobrosusjedskih odnosa i stabilnosti. Zbog toga SEECP vidi sebe kao autentični glas regionala Jugoistočne Evrope (JEE) i smatra se komplementarnim PS, SECI-ju i SAA (Procesu stabilizacije i asosijacije EU).

Cilj saradnje zemlja- učesnica SEECP-a je "jačanje sigurnosti, dobre političke atmosfere i ekonomskih odnosa te saradnja u oblasti demokratije, pravosuđa, jačanja ljudskih resursa i borbe protiv ilegalnih aktivnosti i terorizma kako bi se region transformirao u prostor mira i stabilnosti".

⁶¹

http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politikabih/multilateralni_odnosi/regionalne_inicijative/pakt_o_stabilnosti_za_jugoistocnu_evropu/?id=136 (Pristupljeno, 04.04.2021.)

Zemlje- učesnice SEECP-a su: Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Bugarska, Grčka, Hrvatska, Moldavija, Makedonija, Rumunija, Srbija i Turska. Bosna i Hercegovina je primljena u SEECP 2001.godine, a predsjedavajuća je bila tokom 2003 i 2004. godine⁶².

Centralnoevropska inicijativa (CEI) je jedna od najstarijih evropskih regionalnih organizacija, osnovana u cilju jačanja saradnje između zemalja članica. Osnovana je 1989. godine i prvo bitno je uključivala četiri zemlje koje su tada pripadale različitim geopolitičkim grupama, Republiku Italiju (članicu NATO saveza), Republiku Austriju (neutralna), Mađarsku (članica Varšavskog ugovora) i tadašnju Socijalističku Federativnu Republiku Jugoslaviju (članica Pokreta nesvrstanih). Inicijativa je otvorila regionalni politički dijalog, a u kasnijem periodu bila je podrška procesu evropskih integracija u smislu razmjene iskustava i najboljih praksi u dostizanju evropskih standarda između članica EU i kandidata za članstvo, kako bi se olakšao tranzicijski proces u zemljama koje su nekada pripadale socijalističkom lageru. Danas CEI okuplja 17 zemalja⁶³.

Jadransko-jonska inicijativa zvanično je promovirana tokom samita o razvoju i sigurnosti Jadranskog i Jonskog mora održanog u Ankoni 19 i 20. maja 2000. godine. Samit je okončan usvajanjem Deklaracije iz Ankone kao osnivačkog političkog akta ove inicijative.

Ova asocijacija danas okuplja osam evropskih zemalja, od kojih sedam izlaze na Jadransko i Jonsko more: Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Grčka, Hrvatska, Italija, Slovenija, i po principu sukcesije članstva, Srbija. Pokretač Inicijative je Italija koja je bila domaćin osnivačkog skupa. Inicijativu je podržala i Evropska unija⁶⁴.

Regionalna inicijativa o migracijama, azilu i povrataku izbjeglica (MARRI) je nastala tokom 2003. godine spajanjem dvije inicijative Pakta stabilnosti -Inicijative o migracijama i azilu (MAI) i

⁶² Ibid, (Pristupljeno, 04.04.2021.)

⁶³

http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/multilateralni_odnosi/regionalne_inicijative/centralnoevropska_inicijativa/?id=144 (Pristupljeno, 04.04.2021.)

⁶⁴ Ibid, (pristupljeno, 04.04.2021.)

Inicijative o regionalnom povratku raseljenih lica (RRI). Zemlje članice su: Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Hrvatska, Makedonija i Srbija.

Program djelovanja MARRI obuhvata oblast migracija, azila, upravljanja granicama, vizni režim, konzularnu tematiku i povratak raseljenih lica. Cilj Inicijative je unapređenje upravljanja kretanja populacija na zapadnom Balkanu⁶⁵.

Inicijativa za saradnju u jugoistočnoj Evropi je lansirana u okviru euroatlanske saradnje u Beču u maju 1995. godine. Okuplja slijedeće zemlje: Albanija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Grčka, Madjarska, Makedonija, Moldova, Rumunija, Srbija, Slovenija i Turska.

Sjedište SECI je u Beču. Za borbu protiv prekograničnog kriminala u Bukureštu je formiran SECI Regionalni centar. Centar djeluje kao tijelo za koordinaciju koji razvija aktivnosti regionalne saradnje policijskih, carinskih i drugih agencija za zaštitu zakonitosti u borbi protiv svih oblika organiziranog kriminala. Ostvaruje saradnju sa drugim regionalnim i međunarodnim organizacijama kao što su INTERPOL, WCO, EUROPOL i druge⁶⁶.

Međunarodna komisija za sliv rijeke Save – Savska komisija formirana na osnovu Okvirnog sporazuma o slivu rijeke Save, koji su potpisale zemlje (Republika Slovenija, Republika Hrvatska, Bosna i Hercegovina i Državna zajednica Srbije i Crne Gore) u Kranjskoj Gori 03. decembra 2002. godine, nakon uspješno okončanih pregovora vođenih pod pokroviteljstvom Pakta o stabilnosti za Jugoistočnu Evropu⁶⁷.

Strategija Evropske unije za region Dunava. Na inicijativu šefova vlada Rumunije i Austrije, Evropsko vijeće je tokom sastanka u junu 2009. godine mobiliziralo Evropsku komisiju sa ciljem razvijanja strategiju Evropske unije za region Dunava⁶⁸.

⁶⁵ Ibid, (pristupljeno, 04.04.2021.)

⁶⁶

http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/multilateralni_odnosi/regionalne_inicijative/inicijativa_za_saradnju_u_jugostocnoj_evropi/?id=156 (Pristupljeno, 04.04.2021.)

⁶⁷ Ibid, (Pristupljeno, 04.04.2021.)

⁶⁸ Ibid, (Pristupljeno, 04.04.2021.)

Unija za Mediteran “lansirana” je 2008. godine Samitom u Parizu, na inicijativu francuskog predsjednika N. Sarkozya, a okuplja 43 zemlje; 27 zemalja EU i 16 mediteranskih zemalja, među kojima je i BiH. To je jedina evropska organizacija, takvog karaktera i nivoa, u kojoj je BiH punopravna članica⁶⁹.

Organizacija za Evropsku sigurnost i saradnju (OSCE) Osnovana je 1973. godine. Bosna i Hercegovina je pristupila OSCE-u 30. aprila 1992. godine, a Helsinški dokument je potpisala 8. jula 1992. godine. Mandat OSCE Misije u BiH, koja je uspostavljena 18. decembra 1995. godine, uključuje jačanje demokratskih vrijednosti, monitoring i razvoj ljudskih prava, organiziranje i nadgledanje izbora, kao i provođenje kontrole naoružanja i mjera izgradnje sigurnosti i povjerenja. OSCE je ovlašten, i pod direktnim mandatom po Općem okvirnom sporazumu za mir u BiH, za provedbu odredbi člana IV Aneksa 1-B⁷⁰.

Svjetska trgovinska organizacija (WTO) je jedina međunarodna organizacija (izvan sistema UN) koja se bavi globalnim pravilima trgovine između zemalja radi osiguranja urednog, predvidivog, balansiranog i slobodnog odvijanja svjetskih trgovinskih tokova. WTO je osnovana 1995. godine i predstavlja najmlađu međunarodnu organizaciju, iako sa 50-godišnjim iskustvom, budući da je sucesor (nasljednik) evropskog GATT-a (Općeg sporazuma o tarifama i trgovini zaključenog nakon II svjetskog rata tj. 1947.godine).

WTO trenutno ima 150 članica, na koje otpada preko 97% svjetske trgovine. Preostalih 30 zemalja, među kojima i BiH, vode pregovore o svom budućem punopravnom članstvu u ovoj organizaciji. Odluke se donose uglavnom konsenzusom svih članica⁷¹.

⁶⁹ Ibid, (Pristupljeno, 04.04.2021.)

⁷⁰

http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politikabih/multilateralni_odnosi/organizacija_za_evropsku_sigurnost_i_saradnju_osce_i_bih/?id=120 (Pristupljeno, 04.04.22021.)

⁷¹ Ibid, (Pristupljeno, 04.04.2021.)

6.8. Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine

U ovome dijelu fokusirat će se na općenite informacije o ministarstvu, potom na organizaciju, djelovanje, načela, prioritete, osnovne pravce i aktivnosti vanjske politike, kao i na pravne norme koje čine legislativu državnog ministarstva Bosne i Hercegovine sa njihovim prednostima i slabostima.

Uz diplomatsku službu, pretežno sve savremene države imaju, pored ostalih potrebnih za normalno funkcioniranje države i ministarstvo vanjskih ili u nekim drugim jezičkim oblicima inostranih, odnosno spoljnih poslova koje rukovodi diplomatskom službom. Ranije smo vidjeli da se diplomatija razvila mnogo davno, ali nije to slučaj i sa ministarstvom vanjskih poslova. Ovaj tip ministarstva razvio se nakon tri stoljeća od pojave stalnih diplomatskih misija.

Negdje do 17. stoljeća rukovođenje diplomatskom službom i njenim aktivnostima u evropskim državama dodjeljivana je različitim dijelovima administrativnog aparata. Ovaj koncept živio je sve do trenutka kada se mijenja u Francuskoj uspostavom prvog ministarstva za inostrane poslove. Prvo ministarstvo uspostavio je 1626. godine kardinal Rišelje⁷², legendarni glavni ministar francuskog kralja Luja XIII⁷³. Nakon dužeg vremenskog perioda, negdje u 18. stoljeću, stav da vanjsku politiku i rukovođenje diplomatijom treba da vodi jedno ministarstvo vanjskih poslova, postat će opće važeća norma u ostaku Evrope.

Jedan od glavnih razloga za stvaranje ministarstva vanjskih poslova je jačanje i profesionalizacija diplomatske službe, obavljanje, upućivanje i finansiranje diplomatskih predstavnika svoje zemlje u druge zemlje koje su bile zona interesovanja i samo održavanje sigurnih i redovnijih komunikacija sa tim osobljem. Ministarstvo za vanjske poslove, u većem dijelu savremenih država pretežno dijele uticaj za uspostavljenje vanjske politike i sa drugim ministarstvima i agencijama. Općenito, ministarstvo vanjskih poslova zadržava veliki uticaj kroz svoje detaljno i stručno poznavanje situacije u svijetu samom kontrolom diplomatskih misija u inostranstvu, stvaranje i unaprijeđenje savezništava na vanjskom ali i na unutrašnjem planu, te samo jačanje javne diplomatijske. Sve to utiče na činjenicu da

⁷² Armand Jean du Plessis de Richelieu (Richelieu, 9. rujna 1585. – Pariz, 4. prosinca 1642.), francuski državnik i kardinal. Slobodna enciklopedija: https://hr.wikipedia.org/wiki/Armand_Jean_du_Plessis,_kardinal_Richelieu (pristupljeno 19.03.2021.)

⁷³ Beridž, DŽ.R., Diplomatija teorija i praksa, IP "Filip Višnjić", (Beograd, 2008) strana 29

rastu priznanja da ministrstvo vanjskih poslova ima jedinstvenu poziciju za koordiniranje vanjskih poslova države. Većina ministarstava se, s vremena na vreme, uključuje u procese pregovaranja - koji usko shvaćeno - predstavljaju najvažniju funkciju diplomatiјe⁷⁴.

Bosansko-hercegovačko ministarstvo vanjskih poslava kao i sama država Bosna i Hercegovina, od svoje nezavisnosti od 1992.godine, relativno je mlado ministarstvo koje vodi diplomatiju naše zemlje, te spoznajom da je nakon Dejtonskog okvirnog sporazuma za uspostavu mira ovo ministarstvo pripalo nivou države, otuda proizilazi i podatak da se siromašno i sa pravnom legislativom i sa samim konceptima, zakonima, smjernicama za vanjsko-političko djelovanja i predstavljanja u svijetu. Siromaštvu pravne legislative doprinose snage koje su izabrane od strane građana koji žive u entitetu Republika srpska, a te snage svim mogućim sredstvima blokiraju razvoj državnih organa Bosne i Hercegovine, što se reflektira i na sam koncept predstavljanja i djelovanja države u vanjskoj politici.

Od pravnih akata imamo ranije donešeni Zakon o vršenju vanjskih poslova iz 1992.godine, a po istom se vanjska politika ne provodi, (mada država Bosna i Hercegovina prema Dejtonskom sporazumu ima kontinuitet, te sam mišljenja da je trebalo voditi se ovim Zakonom sve do momenta kada postdejtonska struktura vlasti ne usvoji novi zakon), nešto članova o vanjskoj politici u samom Ustavu Bosne i Hercegovine, Zakon o ministarstvima i drugim organima Uprave Bosne i Hercegovine, dokument Predsjedništva Bosne i Hercegovine iz 2003.godine - Osnovni pravci vanjske politike Bosne i Hercegovine, te dokument Predsjedništva Bosne i Hercegovine iz 2018.godine "Strategija vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. - 2023.godina. Mi smo jedina država u regionu koja nema Zakon o vanjskim poslovima i da bosansko-hercegovačke diplomate širom svijeta svoje poslove obavljaju bez zakonskih okvira i unutrašnjih pravila, a imamo sve institucije uspostavljene i koje su nadležne za djelokrug vođenja vanjskih poslova. Ovoj tematici posvetit ću se u nastavku ovog rada.

Zakonom o ministarstvima i drugim organima Uprave Bosne i Hercegovine uspostavljena su slijedeća ministarstva⁷⁵:

⁷⁴ Beridž, DŽ.R.,Diplomatija teorija i praksa, IP "Filip Višnjić", (Beograd, 2008) strana 51

⁷⁵

<http://www.mpr.gov.ba/biblioteka/zakoni/bs/Zakon%20o%20ministarstvima%20i%20drugim%20organima%20uprave%20BiH%20-%20205-03.pdf> (Pristupljeno 19.03.2021.)

1. Ministarstvo vanjskih poslova;
2. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa;
3. Ministarstvo komunikacija i prometa;
4. Ministarstvo finansija i trezora;
5. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice;
6. Ministarstvo pravde;
7. Ministarstvo sigurnosti;
8. Ministarstvo civilnih poslova.
9. Ministarstvo odbrane

Član 8. ovog Zakona regulira djelokrug rada ministarstva vanjskih poslova, tj. njegove nadležnosti:

1. provođenje utvrđene politike BiH i radi na razvoju međunarodnih odnosa u skladu sa stavovima i smjernicama Predsjedništva Bosne i Hercegovine;
2. predlaže utvrđivanje stavova o pitanjima od interesa za vanjskopolitičke aktivnosti i međunarodni položaj BiH;
3. zastupanje BiH u diplomatskim odnosima prema drugim državama, međunarodnim organizacijama i na međunarodnim konferencijama, i za neposrednu komunikaciju sa diplomatskim i predstavništvima drugih država i misijama međunarodnih organizacija u BiH i obavlja stručne poslove u vezi sa tim;
4. praćenje stanja i razvoj međunarodnih odnosa BiH sa drugim državama, međunarodnim organizacijama i drugim subjektima međunarodnog prava i međunarodnih odnosa i o tome izvještava Parlament Bosne i Hercegovine, Predsjedništvo Bosne i Hercegovine i Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Vijeće ministara);

5. predlaganje Predsjedništvu Bosne i Hercegovine uspostavljanja ili prekida diplomatskih ili konzularnih odnosa sa drugim državama;
6. saradnju s međunarodnim organizacijama, predlaganje Predsjedništvu Bosne i Hercegovine učlanjenje, odnosno učešće BiH u radu međunarodnih organizacija;
7. organizovanje, usmjeravanje i koordiniranje rada diplomatsko-konzularnih predstavništava BiH u inostranstvu;
8. pripremanje i organizovanje međunarodnih posjeta i susreta;
9. pripremanje bilateralnih i multilateralnih sporazuma;
10. vršenje poslova u vezi sa boravkom i zaštitom prava i interesa državljana BiH na stalnom i privremenom boravku u inostranstvu i domaćih pravnih lica u inostranstvu;
11. da u saradnji sa nadležnim ministarstvima i institucijama prati međunarodna ekomska kretanja i odnose i obavještava nadležne organe o tome, kao i o ekonomskim odnosima BiH sa pojedinim zemljama i regionima;
12. podsticanje, razvijanje i koordinacija saradnje sa iseljeništvom iz BiH;
13. pripremu dokumentacije, analiza, informacija i drugih materijala za potrebe Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Vijeća ministara i drugih organa nadležnih za sprovodenje vanjske politike⁷⁶.

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine sa svojom Komisijom za vanjske poslove, kao dio zakonodavnog tijela, zadužena je za nadzor nad provođenjem vanjske politike Bosne i Hercegovine, prati i kontroliše vođenje vanjske politike Predsjedništva Bosne i Hercegovine i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine te razmatra pitanja međuparlamentarne saradnje s odgovarajućim komisijama parlamenta drugih zemalja.

⁷⁶

<http://www.mpr.gov.ba/biblioteka/zakoni/bs/Zakon%20o%20ministarstvima%20i%20drugim%20organima%20uprave%20BiH%20-%205-03.pdf> (Pristupljeno 19.03.2021.)

Prema dejtonskom sporazumu Predsjedništvo Bosne i Hercegovine ima primarnu ulogu u kreiranju i sprovođenju vanjske politike. Nadogradnju vođenja vanjskih poslova može inicirati i Vijeće ministara, te Parlament Bosne i Hercegovine, ali obzirom da imamo različite koncepte uređenja ne samo vanjskih poslova, već i same države, mi zbog toga nemamo ni zakon koji tretira ovu materiju. Razne komisije, prijedlozi, komisije iz Predsjedništva Bosne i Hercegovine ni dan danas nisu u stanju naći minimum zajedničkih kompromisnih rješenja koja će našu pravnu legislativu “obradovati i obogatiti” sa zakonom o vanjskim poslovima. Radna verzija teksta Zakona o vanjskim poslovima pripremljena je odstrane ministarstva vanjskih poslova, ali još uvijek čega “samilost” usvajanja od strane Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine raspolaže značajnim budžetskim sredstvima, a poslove iz svog djelokruga obavlja bez gore pomenutog zakona.

Dugi niz godina naša država imala je mnoge neuspjele i zaustavljene pokušaje donošenja Zakona o vanjskim poslovima Bosne i Hercegovine. Studirajući relevantnu dokumentaciju i analizirajući istu pristupio sam dokumentu Vijeća ministara Bosne i Hercegovine⁷⁷ u kojem sam se upoznao sa labirintskim kretanjima pripremljenog nacrta Zakona, kao i razlozima njegovog neusvajanja. Ured za reviziju Institucija Bosne i Hercegovine godinama upozorava na nedostatak i važnost donošenja Zakona o vanjskim poslovima. Ni danas nikome nije eksplicitno jasno ko je kome nadređen u “diplomatskoj hijerarhiji” Bosne i Hercegovine.

Kada bi političari u BiH uistinu htjeli poštovati pravila i postupiti ispravno, u nedostatku vlastite legislative u ovom slučaju mogli bi se, osim samo sa Odlukom Predsjedništva BiH o postupku imenovanja ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika BiH, poslužiti i Bečkom konvencijom o diplomatskim odnosima i Bečkom konvencijom o konzularnim odnosima (čija država ugovornica je i BiH). Pomenute Konvencije predstavljaju kodifikaciju međunarodnog običajnog prava, detaljno reguliraju status diplomatskih predstavnika kao i drugih članova diplomatskog Predstavništva⁷⁸.

⁷⁷ Dokument Vijeća ministara Bosne i Hercegovine broj: 05-50-1-2616/1. od 5.11.2015.godine
<https://www.parlament.ba/data/dokumenti/pitanja-odgovori/A.Fazlic-18.%20sjednica-VM%20BiH-MIP%20BiH.pdf>
(Pristupljeno 21.03.2021.)

⁷⁸ Mišljenje preuzeto od uredništva web portala Istinomjer.ba, <https://istinomjer.ba/diplomatija-bez-zakonskih-okvira-unutrasnjih-pravila/> (Pristupljeno 21.03.2021.)

Dokument Predsjedništva Bosne i Hercegovine iz 2003.godine - Osnovni pravci vanjske politike Bosne i Hercegovine⁷⁹, predstavlja dobar pomak kojim su uspostavljeni osnovni parametri temeljeni na politikama i djelovanju, kao i prioritetima tog vremena. Ovo vrijeme za državu Bosnu i Hercegovinu je vrijeme u kojem se uspostavlja bolja saradnja sa susjedima, jačanje ekonomskim kapaciteta i sigurnosnih potencijala. Ovo je vrijeme strateških aktivnosti prema Evropskoj uniji i NATO⁸⁰ savezu, zajednicama kojim naše društvo želi pristupiti (u tom vremenu politike su bile takve, a u današnjem, nekih 18 godina poslije imamo oprečne stavove entiteta Republika srpska kada je u pitanju pristupanje naše zemlje NATO savezu).

Dokument Predsjedništva iz 2003.godine - Osnovni pravci vanjske politike Bosne i Hercegovine dobar je pomak i nažalost jedini pomak za period 2003.-2018. godina kada su u pitanju , načela, pravci i prioriteti za djelovanje vanjske politike Bosne i Hercegovine. Možemo slobodno reći da je za ovo vrijeme, kada se usvojio dokument u konstelaciji odnosa unutar države Bosne i Hercegovine on predstavlja i historijski akt za našu diplomaciju.

Dokument je sadržavao slijedeće stavove/stubove vanjske politike:

- Načela vanjske politike Bosne i Hercegovine;
- Prioriteti vanjske politike Bosne i Hercegovine;
- Osnovni pravci i aktivnosti vanjske politike BiH

⁷⁹ http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/osnovni_pravci_vanjske_politike_bih/?id=2 (Pristupljeno 19.03.2021.)

⁸⁰ Politički i vojni savez, POLITIČKI - NATO promiče demokratske vrijednosti i članicama omogućuje savjetovanje i suradnju po pitanjima vezanim za obranu i sigurnost, a u cilju rješavanja problema, izgradnje povjerenja te, u dugoročnoj perspektivi, sprječavanja sukoba. VOJNI - NATO je posvećen mirnom rješavanju sporova. Ako se diplomatski naporovi pokažu neuspješnim, NATO ima vojnu moć da poduzme operacije upravljanja krizama. Takve operacije provode se u skladu s klauzulom o kolektivnoj obrani iz ugovora o osnivanju NATO-a, odnosno člankom 5. Washingtonskog ugovora, ili u skladu s mandatom Ujedinjenih naroda, a provodi ih NATO sam ili u suradnji s drugim zemljama i međunarodnim organizacijama. Zemlje članice se svakog dana savjetuju i donose odluke o sigurnosnim pitanjima na svim razinama i u mnoštvu različitih područja. Svaka "odлука NATO-a" izraz je kolektivne volje 30 zemalja članica budući da se sve odluke donose konsenzusom. Stotine dužnosnika, te civilnih i vojnih stručnjaka, svakog dana dolaze u sjedište NATO-a radi razmjene informacija i ideja i pomoći u pripremi odluka kada je to potrebno, a u suradnji s nacionalnim izaslanstvima i osobljem u sjedištu NATO-a. Izvor: https://www.nato.int/nato-welcome/index_hr.html (Pristupljeno, 19.03.2021).

- a) Bilateralne prirode
- b) Multilateralne prirode i
- c) Zaštita interesa državljana Bosne i Hercegovine u inostranstvu.

Evidentno je u javnosti da ovaj dokument nije suportirala ni jedna pripadajuća regulativa, a da ne razmišljam o tome da je ministarstvo vanjskih poslova trebalo uraditi na temelju ovog dokumenta organizacijsku shemu.

Nakon ovog dokumenta, petnaest godina poslije Predsjedništvo Bosne i Hercegovine usvaja dokument pod nazivom “Strategija vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. - 2023.godina”⁸¹.

Petnaest godina u vremenu globalnih turbulencija u svijetu je veoma dug period. Živimo u vremenu u kojem se sve oko nas smjenjuje veoma ubrzanim tempom i legislativa, da bi iole bila “u trendu” sa svjetskim dešavanjima trebala bi biti revidirana bar jedanput godišnje. Od dokumenta iz 2003.do dokumenta iz 2018.godine bilo je pokušaja za izradu nove strategije vanjske politike Bosne i Hercegovine, prvi put 2008., a drugi 2013.godine. Nažalost, oba puta ovi pokušaji su bili samo puko slovo na papiru zbog nedostatka političke volje člana Predsjedništva BiH iz entiteta Republika srpska.

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na svojoj 24. redovnoj sjednici održanoj 05.05.2016. godine, zadužilo Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine da, u saradnji s relevantnim institucijama Bosne i Hercegovine, pristupi izradi Strategije. Zaključkom je formirana Radna grupa za izradu Strategije koja se zadužuje da Predsjedništvu Bosne i Hercegovine dostavi načela i plan za izradu Strategije, uključujući modalitete obavljanja konsultacija s predstavnicima institucija Bosne i Hercegovine, vanjskim ekspertima i predstavnicima akademske zajednice i relevantnih nevladinih organizacija⁸².

⁸¹ <http://www.predsjetnistvobih.ba/vanj/default.aspx?id=79555&langTag=bs-BA> (Pristupljeno 21.03.2021.)

⁸² Strategija vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. - 2023.

<http://www.predsjetnistvobih.ba/vanj/default.aspx?id=79555&langTag=bs-BA>(Pristupljeno 21.03.2021.)

Predsjedništvo usvaja dokument "Strategija vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. - 2023.godina 13.marta 2018.godine.

Prema analizi mr.soc. Davora Vuletića iz novembra 2018.godine u dokumentu pod naslovom " U susret novoj Strategiji vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. - 2023.godina⁸³, vidimo da je usvajanje ovoga dokumenta iznenadilo medije, akademsku zajednicu, stručnjake i relevantne nevladine organizacije, jer od maja 2016. do marta 2018.godine ostaje nepoznanica kada, gdje i s kim su održane konsultacije na kreiranje "Nove Strategije vanjske politike Bosne i Hercegovine".

Uvodni dio Strategije glasi:

"Definisanje Strategije vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. – 2023. (u daljem tekstu: Strategija) je sveobuhvatan i zahtjevan proces. Pored činjenice da je za proces od krucijalne važnosti uključenje svih ministarstava u Vijeću ministara Bosne i Hercegovine i drugih relevantnih institucija u Bosni i Hercegovini, kao i održavanje javnih konsultacija s akademskom zajednicom, nevladinim i poslovnim sektorom, definisanje Strategije je sveobuhvatno i zato što neminovno podrazumijeva dodatne aktivnosti koje bi trebalo da omoguće i unaprijede njeno provođenje (a to su donošenje lex specialis Zakona o vanjskim poslovima Bosne i Hercegovine, analiza i racionalizacija diplomatsko-konzularne mreže i unutrašnje organizacije Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine, kao i izrada Strategije za promociju izvoza i privlačenje stranih direktnih ulaganja Bosne i Hercegovine). Svaki od ovih koraka je uslovljen onim prethodnim i međusobno su isprepleteni kada je u pitanju samo provođenje Strategije"⁸⁴.

Iz uvodnog dijela dokumenta vidimo da bi se Zakon o vanjskim poslovima Bosne i Hercegovine mogao donijeti u ovome petogodišnjem vremenu, kojim je "omeđena" ova strategija, međutim u isto možemo početi sumnjati čitajući i razmišljajući o poslijednjoj rečenici ovoga uvoda - "Svaki od ovih koraka je uslovljen onim prethodnim i međusobno su isprepleteni kada je u pitanju samo provođenje

⁸³ <https://vpi.ba/bs/2018/11/28/politicka-analiza-u-susret-novoj-strategiji-vanjske-politike-bosne-i-hercegovine-2018-2023/> (Pristupljeno 21.03.2021.)

⁸⁴ Uvodni dio dokumenta "Strategija vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. - 2023."

<http://www.predsjednistvobih.ba/vanj/default.aspx?id=79555&langTag=bs-BA>(Pristupljeno 21.03.2021.)

Strategije". Da ne budem skeptik, treba vjerovati da retrogradnim politikama, odnosno politikama koje nas vode "nigdje" u skorije vrijeme će doći kraj. Globalna dešavanja su takva da ukoliko ih ne pratimo imat ćemo dva pravca; jedan da budemo u toku sa civilizacijom, prateći njenu globalizaciju, a drugi da idemo u izolaciju i siromaštvo.

Svakako Strategija je dala koliko toliko bolji put za djelovanje naše diplomatije. Dokument iz 2003. gledajući količinski raspolaže sa tri stranice teksta, dok "nova Strategija" raspolaže sa jedanaest stranica teksta.

Slijedom globalnih, regionalnih i lokalnih promjena, te na osnovu analize trenutne pozicije Bosne i Hercegovine u Evropi i svijetu, kao i na osnovu političkog konsenzusa o budućnosti Bosne i Hercegovine u međunarodnim odnosima, Strategijom su definirani stubovi vanjske politike Bosne i Hercegovine:

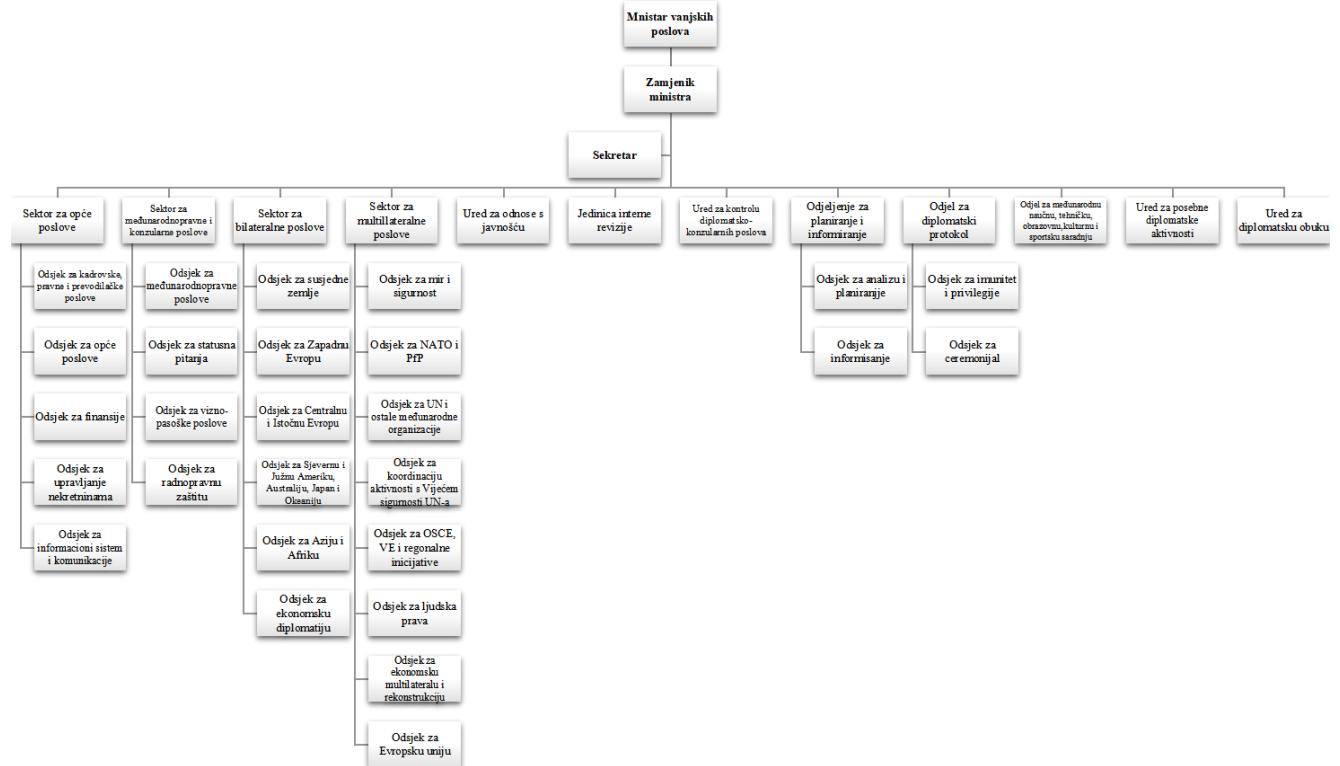
- sigurnost i stabilnost,
- ekonomski prosperitet,
- zaštita interesa državljana Bosne i Hercegovine u inostranstvu i međunarodno pravna saradnja,
- promocija Bosne i Hercegovine u svijetu.

Evidentno je da stubovi vanjske politike Bosne i Hercegovine nisu izolovani segmenti, već jedan cjelovit i kompleksan sistem u kojem se njegovi pojedinačni aspekti nadopunjaju. Tako je, na primjer, sigurnost i stabilnost Bosne i Hercegovine preduslov za jačanje ekonomske aktivnosti i poboljšanje životnog standarda, što ujedno vodi unapređenju vanjskopolitičke pozicije i ugleda Bosne i Hercegovine u svijetu⁸⁵. I na kraju ovoga poglavlja da se dotaknemo same strukture inistarstva

⁸⁵ Strategija vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. - 2023.

<http://www.predsjednistvobih.ba/vanj/default.aspx?id=79555&langTag=bs-BA> (Pristupljeno 21.03.2021.)

vanjskih poslova Bosne i Hercegovine, a koju sam studirao koristeći se zvaničnom web stranicom ministarstva iz tabele o važnijim telefonima u ministarstvu⁸⁶.

Dijagram strukture ministarstva vanjskih poslova kreiran od strane autora ovog rada uz pomoć tabele o važnijim telefonskim brojevima ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine.

6.9 Zvanične procedure odabira ambasadora Bosne i Hercegovine

U ovome poglavlju rada fokus će biti na pravnoj, trenutno važećoj regulativi koja služi kao osnova za procedure, selekciju i imenovanja ambasadora i drugog diplomatskog osoblja. Studirao sam zvanična službena dokumenta predsjedništva Bosne i Hercegovine, te analizom sadržaja u ovom poglavlju

⁸⁶ http://www.mvp.gov.ba/ministarstvo/vazniji_telefoni_u_ministarstvu/?id=225 (Pristupljeno 22.03.2021.)

prestaviti će izvore prava koji omogućavaju postupanje najvišeg državnog tijela kada je u pitanju vođenje vanjske politike Bosne i Hercegovine.

Vođenje vanjske politike Bosne i Hercegovine se temelji na članu V Ustava Bosne i Hercegovine i, u skladu s tim članom, u nadležnosti je Predsjedništva Bosne i Hercegovine.

Kompletan tekst koji definira pravnu legislativu, a koja se odnosi na Predsjedništvo Bosne i Hercegovine preuzeo sam sa zvanične web stranice Predsjedništva⁸⁷.

Član V

Predsjedništvo

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine se sastoji od tri člana: jednog Bošnjaka, jednog Hrvata, koji se biraju neposredno sa teritorije Federacije, i jednog Srbina, koji se bira neposredno sa teritorije Republike Srpske.

1. Izbor i trajanje mandata

a) Članovi Predsjedništva biraju se neposredno u svakom entitetu (tako da svaki glasač glasa za popunjavanje jednog mesta u Predsjedništvu), u skladu sa izbornim zakonom koji donosi Parlamentarna skupština. Međutim, prvi izbori će biti održani u skladu sa Aneksom 3. Općeg okvirnog sporazuma. Bilo koje upražnjeno mjesto u Predsjedništvu će biti popunjeno od odgovarajućeg entiteta, u skladu sa zakonom koji će donijeti Parlamentarna skupština.

b) Mandat članova Predsjedništva koji su izabrani na prvim izborima traje dvije godine; mandat članova izabranih nakon toga će biti četiri godine. Članovi Predsjedništva mogu biti birani još jedan uzastopni mandat, a nakon toga nemaju pravo izbora u Predsjedništvo prije isteka četverogodišnjeg roka.

2. Procedura

⁸⁷ Web stranica - predsjedništvo.ba, <http://www.predsjetnistvobih.ba/nadl/default.aspx?id=10005&langTag=bs-BA> (Pristupljeno 22.03.2021.)

- a) Predsjedništvo će usvojiti svoj poslovnik o radu koji će predvidjeti adekvatan vremenski rok za najavu sjednica Predsjedništva.
- b) Članovi Predsjedništva će između sebe imenovati jednog člana za predsjedavajućeg. U prvom mandatu Predsjedništva, predsjedavajući će biti onaj član koji je dobio najveći broj glasova. Poslije toga, način izbora predsjedavajućeg, rotacijom ili na drugi način, odredit će Parlamentarna skupština u skladu sa članom IV stav 3.
- c) Predsjedništvo će nastojati da usvoji sve odluke Predsjedništva – tj. one koje se tiču pitanja koja proizlaze iz člana V (3), tačke (a) do (e)-putem konsenzusa. Takve odluke mogu, pod uslovima iz tačke (d) ovog stava, usvojiti dva člana ukoliko svi pokušaji da se dostigne konsenzus ne uspiju.
- d) Član Predsjedništva koji se ne slaže sa odlukom, može odluku Predsjedništva proglašiti destruktivnom po vitalni interes entiteta za teritoriju sa koje je izabran, pod uslovom da to učini u roku od tri dana po njenom usvajanju. Takva odluka će biti odmah upućena Narodnoj skupštini Republike srpske, ukoliko je tu izjavu dao član sa te teritorije; bošnjačkim delegatima u Domu naroda Federacije; ukoliko je tu izjavu dao bošnjački član; ili hrvatskim delegatima u istom tijelu, ukoliko je tu izjavu dao hrvatski član. Ukoliko takav proglašenje bude potvrđeno dvotrećinskom većinom glasova u roku od 10 dana po upućivanju, osporavana odluka Predsjedništva neće imati učinka.

3. Ovlaštenja

Predsjedništvo je nadležno za:

- a) Vođenje vanjske politike Bosne i Hercegovine.
- b) Imenovanje ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika Bosne i Hercegovine, od kojih najviše dvije trećine mogu biti odabrani sa teritorije Federacije.
- c) Predstavljanje Bosne i Hercegovine u međunarodnim i evropskim organizacijama i institucijama i traženje članstva u onim međunarodnim organizacijama i institucijama u kojima Bosna i Hercegovina nije član.

- d) Vođenje pregovora za zaključenje međunarodnih ugovora Bosne i Hercegovine, otkazivanje i, uz saglasnost Parlamentarne skupštine, ratifikovanje takvih ugovora.
- e) Izvršavanje odluka Parlamentarne skupštine.
- f) Predlaganje godišnjeg budžeta Parlamentarnoj skupštini, uz preporuku Vijeća ministara.
- g) Podnošenje izvještaja o rashodima Predsjedništva Parlamentarnoj skupštini na njen zahtjev, ali najmanje jedanput godišnje.
- h) Koordinaciju, prema potrebi, sa međunarodnim i nevladnim organizacijama u Bosni i Hercegovini.
- i) Vršenje drugih djelatnosti koje mogu biti potrebne za obavljanje dužnosti koje mu prenese Parlamentarna skupština, ili na koje pristanu entiteti.

4. Vijeće ministara

Predsjedništvo će imenovati predsjedavajućeg Vijeća ministara koji će preuzeti dužnost po odobrenju Predstavničkog doma. Predsjedavajući će imenovati ministra vanjskih poslova, ministra vanjske trgovine i druge ministre po potrebi, a koji će preuzeti dužnost po odobrenju Predstavničkog doma.

- a) Predsjedavajući i ministri zajedno sačinjavaju Vijeće ministara i odgovorni su za provođenje politike i odluka Bosne i Hercegovine u oblastima kako je naznačeno u stavovima 1, 4 i 5 člana III, o čemu podnose izvještaj Parlamentarnoj skupštini (uključujući, najmanje jedanput godišnje, izvještaj o rashodima Bosne i Hercegovine).
- b) Najviše dvije trećine svih ministara mogu biti imenovani sa teritorije Federacije. Predsjedavajući će, također, imenovati zamjenike ministara (koji neće biti iz istog konstitutivnog naroda kao i njihovi ministri), koji će preuzeti dužnost nakon odobrenja Predstavničkog doma.
- c) Vijeće ministara će podnijeti ostavku ukoliko mu Parlamentarna skupština izglaša nepovjerenje.

5. Stalni komitet

a) Svaki član Predsjedništva će, po službenoj dužnosti, vršiti funkciju civilnog komandanta oružanih snaga. Nijedan entitet neće prijetiti silom niti upotrebljavati silu protiv drugog entiteta i ni pod kakvim okolnostima oružane snage jednog entiteta ne smiju ući niti boraviti na teritoriji drugog entiteta bez saglasnosti njegove vlade i Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Sve oružane snage u Bosni i Hercegovini će funkcionisati u skladu sa suverenitetom i teritorijalnim integritetom Bosne i Hercegovine.

b) Članovi Predsjedništva će izabrati Stalni komitet za vojna pitanja koji će koordinirati aktivnosti oružanih snaga u Bosni i Hercegovini. Članovi Predsjedništva ujedno su i članovi Stalnog komiteta.

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine od prvih poslijeradnih izbora od septembra 1996.godine, pa sve do aprila 2013.godine vršilo je odabir ambasadora i drugog osoblja bez dovoljno pravnog okvira, bez obzira što je kroz Predsjedništvo prodefilovalo 4 izborna ciklusa. Tek u aprilu 2013.godine na svojoj 34.redovnoj sjednici donešena je *Odluka o postupku imenovanja ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika Bosne i Hercegovine*⁸⁸, a koja je objavljena u službenom BiH, broj 30 od 22.aprila 2013.godine.

Interpretacija usvojene odluke slijedi:

Član 1.

Ovom odlukom propisuju se postupak imenovanja ambasadora, uključujući ambasadore-at-large, šefove diplomatskih misija Bosne i Hercegovine, generalne konzule Bosne i Hercegovine, predstavnike Bosne i Hercegovine u međunarodnim organizacijama i institucijama i počasne konzularne dužnosnike Bosne i Hercegovine⁸⁹.

Član 2.

⁸⁸ Izvor: http://www.podaci.net/_gBiH/propis/Odluka_o_postupku/O-piadmp02v1330.html (Pristupljeno 22.03.2021.)

⁸⁹ Izvor: http://www.podaci.net/_gBiH/propis/Odluka_o_postupku/O-piadmp02v1330.html (Pristupljeno 22.03.2021.)

Odredbe ovog poglavlja se primjenjuju na ambasadore, uključujući ambasadore-at-large, odnosno ambasadore u Ministarstvu vanjskih poslova Bosne i Hercegovine, šefove diplomatskih misija i predstavnike Bosne i Hercegovine pri međunarodnim organizacijama koji su u svojstvu šefa diplomatske misije, generalne konzule, te ambasadore koji su imenovani ili upućeni na rad u međunarodne organizacije kao djelatnici tih organizacija⁹⁰.

Član 3.

- (1) Za ambasadora ili drugog predstavnika Bosne i Hercegovine iz člana 2. ove odluke može biti imenovana osoba koja ispunjava sljedeće uslove:
- a) da je državljanin Bosne i Hercegovine;
 - b) da ima univerzitetsku diplomu, odnosno da ima odgovarajući nivo obrazovanja i odgovarajuće stručno znanje i iskustvo za obavljanje dužnosti na koju se imenuje;
 - c) da je afirmisani djelatnik u diplomatskoj službi Bosne i Hercegovine, odnosno da je istaknuti politički, privredni, javni ili naučni djelatnik koji je dao znatan doprinos Bosni i Hercegovini i vrlo aktivno radi na jačanju međunarodnog subjektiviteta i ugleda Bosne i Hercegovine u svijetu;
 - d) da ima znanje engleskog ili jednog od drugih službenih jezika Ujedinjenih nacija ili drugih jezika zemalja članica Evropske unije;
 - e) da se ne vodi krivični postupak protiv te osobe;
 - f) da nije obuhvaćena odredbom člana IX.1 Ustava Bosne i Hercegovine.
- (2) Znanje više stranih jezika uzima se u obzir pri izboru kandidata kao dodatni kvalitet⁹¹.

Član 4.

- (1) Ambasadore i druge predstavnike Bosne i Hercegovine iz člana 2. ove odluke imenuje, postavlja, opoziva i razrješava Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, na prijedlog članova Predsjedništva Bosne i Hercegovine.
- (2) Predsjedništvo Bosne i Hercegovine daje akreditivna pisma izvanrednim i opunomoćenim ambasadorima Bosne i Hercegovine koji su šefovi diplomatskih misija Bosne i Hercegovine.

⁹⁰ Izvor: http://www.podaci.net/_gBiH/propis/Odluka_o_postupku/O-piadmp02v1330.html (Pristupljeno 22.03.2021.)

⁹¹ Izvor: http://www.podaci.net/_gBiH/propis/Odluka_o_postupku/O-piadmp02v1330.html (Pristupljeno 22.03.2021.)

- (3) Predsjedništvo Bosne i Hercegovine daje patentna pisma generalnim konzulima Bosne i Hercegovine koji su šefovi konzularnih predstavništava Bosne i Hercegovine.
- (4) Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine obavlјat će sve poslove vezane za pribavljanje agremana za izvanredne i opunomoćene ambasadore Bosne i Hercegovine koji su šefovi diplomatskih misija Bosne i Hercegovine, u skladu sa odredbama Bečke konvencije o diplomatskim odnosima.
- (5) Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine obavlјat će sve poslove vezane za pribavljanje egzekvature za generalne konzule Bosne i Hercegovine koji su šefovi konzularnih predstavništava Bosne i Hercegovine, u skladu sa odredbama Bečke konvencije o konzularnim odnosima.
- (6) Plan i program pripreme imenovanih osoba iz člana 2. ove odluke utvrđuje Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine po prethodno pribavljenoj saglasnosti Predsjedništva Bosne i Hercegovine.
- (7) Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine regulisat će radnopravni status imenovanih osoba iz člana 2. ove odluke. Za izvanredne i opunomoćene ambasadore koji su šefovi diplomatskih misija Bosne i Hercegovine radnopravni status bit će regulisan po dobivanju agremana, za generalne konzule po dobivanju egzekvature, a za ambasadore- at-large po imenovanju od strane Predsjedništva Bosne i Hercegovine.
- (8) Predsjedništvo Bosne i Hercegovine utvrđuje angažovanje ambasadora-at-large za posebne zadatke⁹².

Član 5.

- (1) Mandat šefa diplomatske misije Bosne i Hercegovine i šefa konzularnog predstavništva Bosne i Hercegovine počinje od dana stupanja na dužnost u diplomatskoj misiji odnosno konzularnom predstavništvu Bosne i Hercegovine, na osnovu pisane obavijesti dostavljene Ministarstvu vanjskih poslova Bosne i Hercegovine.
- (2) Mandat šefa diplomatske misije Bosne i Hercegovine i šefa konzularnog predstavništva Bosne i Hercegovine traje tri godine. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, na osnovu posebne odluke, može produžiti mandat šefu diplomatske misije Bosne i Hercegovine ili šefu konzularnog predstavništva Bosne i Hercegovine do 12 mjeseci.

⁹² Izvor: http://www.podaci.net/_gBiH/propis/Odluka_o_postupku/O-piadmp02v1330.html (Pristupljeno 22.03.2021.)

(3) Mandat ambasadora Bosne i Hercegovine koji su imenovani na dužnost kao djelatnici u međunarodnim organizacijama traje u skladu s pravilima međunarodne organizacije odnosno tri godine u slučajevima u kojim takva pravila nisu određena. U takvim slučajevima Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, na osnovu posebne odluke, može produžiti mandat do 12 mjeseci.

(4) Mandat ambasadora-at-large traje sve dok Predsjedništvo Bosne i Hercegovine ne doneše odluku o njihovom razrješenju.

(5) Predsjedništvo Bosne i Hercegovine zadržava pravo opoziva imenovanih osoba iz člana 2. ove odluke i pravo povlačenja svoje saglasnosti na mandat ambasadoru Bosne i Hercegovine u međunarodnoj organizaciji⁹³.

Član 6.

Imenovane osobe iz člana 2. ove odluke odgovaraju za svoj rad Predsjedništvu Bosne i Hercegovine.

(2) Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine ima obavezu dostavljanja Predsjedništvu Bosne i Hercegovine posebne informacije o aktivnostima i radu imenovanih osoba iz člana 2. ove odluke, uz vlastitu ocjenu o njihovom ukupnom radu, 12 mjeseci nakon preuzimanja dužnosti.

(3) Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine donosi, uz prethodno pribavljenu saglasnost Predsjedništva Bosne i Hercegovine, pravilnik u kojem su sadržani kriteriji za ocjenjivanje rada imenovanih osoba iz člana 2. ove odluke.

(4) Predsjedništvo Bosne i Hercegovine razmatra ocjenu o radu i odlučuje o nastavku mandata imenovanih osoba iz člana 2. ove odluke.

(5) Imenovane osobe iz člana 2. ove odluke imaju obavezu da u roku od 30 dana nakon okončanja mandata podnesu Predsjedništvu Bosne i Hercegovine pisani izvještaj o svom ukupnom radu tokom mandata⁹⁴.

Član 7.

⁹³ Izvor: http://www.podaci.net/_gBiH/propis/Odluka_o_postupku/O-piadmp02v1330.html (Pristupljeno 22.03.2021.)

⁹⁴ Izvor: http://www.podaci.net/_gBiH/propis/Odluka_o_postupku/O-piadmp02v1330.html (Pristupljeno 22.03.2021.)

Odredbe ovog poglavlja se primjenjuju na predstavnike Bosne i Hercegovine u međunarodnim organizacijama i institucijama⁹⁵.

Član 8.

(1) Predsjedništvo Bosne i Hercegovine usvaja listu međunarodnih organizacija i institucija koje su od značaja za Bosnu i Hercegovinu.

(2) Struktura predstavnika Bosne i Hercegovine u međunarodnim organizacijama i institucijama približno odražava nacionalnu strukturu stanovništva Bosne i Hercegovine⁹⁶.

6.10 Nacionalna zastupljenost u diplomatskoj reprezentaciji Bosne i Hercegovine

U ovome poglavlju cilj mi je bio analizirati angažovanje ambasadora i drugog diplomatskog osoblja po nacionalnom ključu od uspostave dejtonske organizacije Bosne i Hercegovine do 2021.godine, sa posebnim osvrtom na ambasadore i zemlje u koje se upućuju u misiju. Knjige, internet i sva druga dostupna literatura nisu mi davale informacije koje sam želio u ovome radu prezentirati, stoga sam se obratio ministarstvu vanjskih poslova Bosne i Hercegovine, te sukladno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama u BiH zatražio informacije o nacionalnoj zastupljenosti u diplomatskoj reprezentaciji Bosne i Hercegovine s naznakom vremenskog perioda i država u koje su upućivani naši ambasadori. Pored ove informacije zatražio sam pristup i informacijama o obrazovnoj strukturi diplomatskog osoblja Bosne i Hercegovine, što će biti prezentirano u narednom poglavlju.

Ministarstvo vanjskih poslova BiH svojim aktom broj: Z-37-1-12532-2/21 od 12.05.2021.godine pismeno me informisalo da ono nije nadležno za davanje informacija o angažovanju ambasadora po

⁹⁵ Izvor: http://www.podaci.net/_gBiH/propis/Odluka_o_postupku/O-piadmp02v1330.html (Pristupljeno 22.03.2021.)

⁹⁶ Izvor: http://www.podaci.net/_gBiH/propis/Odluka_o_postupku/O-piadmp02v1330.html (Pristupljeno 22.03.2021.)

nacionalnom ključu, te države u koje su ti ambasadori upućivani u periodu od 1996. do 2021.godine, te me obavijestili da nadležnost nad ovim pitanjima ima Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, kojem je ovo ministarstvo proslijedilo moj zahtjev.

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine putem Sekretarijata svojim aktom broj: 05-37-2-1729-3/21 od 26.05.2021.godine obavijestilo me o postupanju sa mojim zahtjevom kojeg je Ministarstvo vanjskih poslova proslijedilo. U ovom obavještenju sam informisan da Predsjedništvo Bosne i Hercegovine nije nadležno za postupanje po ovome pitanju, te su svojim aktom broj 05-37-2-1729-2/21 od 25.05.2021.godine vratili moj zahtjev Ministarstvu vanjskih poslova na postupanje. Dalje, u ovom obavještenju informisan sam o slijedećem: " Kada su u pitanju ambasadori i obrazovna struktura diplomatskog osoblja, Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je isključivo nadležno za njihovo imenovanje, postavljanje, opoziv i razrješavanje. Predsjedništvo ne raspolaže traženim informacijama iz Vašeg zahtjeva i nema kontrolu nad njima, čime nije ni "nadležni javni organ" u smislu člana 3.stav (1) tačka e) Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini (Službeni glasnik BiH, broj: 28/00, 45/06, 102/09, 62/11 i 100/13)".

Nekoliko dana kasnije Ministarstvo vanjskih poslova BiH svojim aktom broj: Z-37-1-12532-7/21 od 31.05.2021.godine dostavlja mi pismenu informaciju, rješenje o djelimičnom pristupu informacijama, kojim mi je data informacija o obrazovnoj strukturi diplomatskog osoblja Bosne i Hercegovine i pojašnjenje o ne dostavljanju informacije o angažovanju ambasadora po nacionalnom ključu, te države u koje su ti ambasadori upućivani u periodu od 1996. do 2021.godine. Pojašnjenje: " Što se tiče zahtjeva po točki 1.temeljem odredbi Zakona o slobodnom pristupu informacijama u BiH članak 13.stav 1.vaš zahtjev smo uputili Predsjedništvu BiH, koje nije dostavilo podatke i ako je imenovanje ambasadora u njegovoj nadležnosti na osnovu Odluke o postupku imenovanja ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika BiH ("Službeni glasnik BiH" br. 30 od 22 aprila 2013)".

Svaki dalji pokušaj istraživanja ovih informacija put bi me vodio u jedan neizvjestan labirnit, tako da nisam ovim radom prezentirao informacije koje sam prethodno planirao, ali sam analizom sadržaja dokumenata dobivenih iz Ministarstva vanjskih poslova BiH i Predsjedništva BiH, odnosno njegovog Sekretarijata spoznao da službenici u državnoj službi ne poznaju materiju o nadležnostima ili jednostavno ne vode register o podacima koji su mene kroz ovaj rad interesirali.

6.11 Obrazovna struktura diplomatskog osoblja Bosne i Hercegovine

U prethodnom poglavlju objasnio sam put od podnošenja zahtjeva Ministarstvu vanjskih poslova BiH za sloboden pristup informacijama koje sam planirao prezentirati u ovom radu. Pojasnio sam da sam imao djelimičan pristup informacijama, međutim u ovom poglavlju imam službeni odgovor.

Rješnje broj: Z-37-1-12532-6/21: Prema podacima kojima raspolaže Ministarstvo vanjskih poslova BiH u diplomatsko-konzularnoj mreži Bosne i Hercegovine trenutno se nalaze 163 državna službenika sa visokom stručnom spremom, 72 zaposlenika sa srednjom stručnom spremom (od ovog broja njih 17 ima višu stručnu spremu).

6.12 Uloga religija Bosne i Hercegovine na odabir diplomatskog osoblja

Kroz ovo poglavlje prezetirat će koliko i u kojoj mjeri religije naroda naše zemlje utjeću na kreiranje politika, sa posebnim osvrtom na utjecaj kod odabira diplomatskog osoblja.

Dejtonski, oktroirani Ustav, koji nikada nije verificiran u Parlamentarnoj Skupštini Bosne i Hercegovine, Ustav koji je donio prividni mir, a koji generira mehanizme opstukcija, uslijed kojih Bosna i Hercegovina stagnira u društvenom, ekonomskom, kulturnom, političkom, vojnom i svakom drugom smislu, vratio nas je bar pet stoljeća unazad kada su religije imale sveobuhvatnu ulogu u uređenju društvenih odnosa.

BiH je, ako pogledamo zakone i institucionalni ustroj, sekularna država. Ne vidim da se taj sekularni ustroj od relevantnih političkih i vjerskih čimbenika dovodi u pitanje. Međutim, mislim da svakodnevna praksa izgleda sasvim drugačije. Ako pogledamo korištenje vjerskih simbola od strane političara i oštar vjerski govor što stalno doživljavamo u predizbornim kampanjama kao i korištenje vjere u nacionalne svrhe, onda se može reći da postoji politička tendencija koja ima latentne tendencije što je protivno sekularnom karakteru države⁹⁷.

⁹⁷ <https://www.dw.com/hr/bih-je-sekularna-dr%C5%BEava-ali/a-47663833> (pristupljeno, 22.04.2021.)

Vođenje vanjske politike Bosne i Hercegovine se temelji na članu V Ustava Bosne i Hercegovine i, u skladu s tim članom, u nadležnosti je Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine se sastoji od tri člana: jednog Bošnjaka, jednog Hrvata, koji se biraju neposredno sa teritorije Federacije, i jednog Srbina, koji se bira neposredno sa teritorije Republike Srpske. I sve nam je ovako, gdje god pogledamo, ide nacionalni omjer participacije, a mi na ovome dijelu Evrope percepiramo pojmove nacionalno i vjersko kroz poistovjećivanje.

Abasadori se odabiru istim slijedom, dvije trećine iz entiteta FBiH, te jedna trećina sa teritorije entiteta RS.

Mi smo Dejtonskim sporazumom probudili ono što stoljećima spava u Evropi i drugim dijelovima demokratskog društva. Bosna i Hercegovina je opstajala kroz stoljeća sa svojom osobenošću i sekularizmom, ali sadašnje stanje htjeli mi to ili ne polagano i latentno uvodi suprotnosti sekularizmu, a krivac tome je sadašnji Ustav.

6.13 Sadašnje stanje diplomatskog predstavljanja u zemljama članicama Evropske unije

U ovome dijelu rada analizirat će aktivnosti diplomatskih misija Bosne i Hercegovine u zemljama članicama Evropske unije sa posebnim osvrtom na aktivnosti koje se tiču naših integracija ka punopravnom članstvu u europsku uniju. Primarni cilj Bosne i Hercegovine je članstvo u Evropskoj uniji i NATO savezu. Ranije smo se dotakli tematike koja nas je upoznala sa trenutnim statusom naše zemlje na putu prema ovim organizacijama. Potpisani je SSP i od 2019. godine imamo potencijalni kandidatski status⁹⁸.

Formalna pravila su da zemlje kandidati prolaze desetogodišnji tranzicijski period pristupanja, u ovom dijelu svijeta najvažnijem savezu država, Evropskoj uniji. Od potpisa sporazuma SSP-a do trenutka pisanja ovog rada prošlo je šest godina. Vrijeme izuzetno brzo prolazi, a posebno u međunarodnim odnosima gdje se u jednoj godini promijeni mnogo toga. Da bi smo pristupili Evropskoj uniji pored

⁹⁸ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/bosnia-herzegovina_en
(Pristupljeno, 05.04.2021.)

ispunjena uslova koji su propisani za pristupanje potrebni su nam potpisi dvadeset i sedam zemalja članica Unije.

Zemlje Evropske unije su: Belgija, Francuska, Holandija, Italija, Luksemburg, Njemačka, Danska, Irska, Grčka, Španija, Portugal, Austrija, Finska, Švedska, Cipar, Češka, Estonija, Latvija, Litvanija, Mađarska, Malta, Poljska, Slovačka, Slovenija, Bugarska, Rumunija i Hrvatska⁹⁹.

Sada nam je od ključne važnosti diplomatija. Vlasti u Bosni i Hercegovini trebale bi imati proaktivniji diplomatski rad koji će promovirati naše vrijednosti, našu opredjeljenost da budemo dio evropske porodice. Ulazak Bosne i Hercegovine u evropsku porodicu donio bi mir i prosperitet, te sveopći napredak bosansko-hercegovačkog društva. Svaka godina u kojoj ne budemo postali dio Evropske porodice u svim životnim sferama vraća nas dobar korak unazad, jer danas ukoliko nisi dio globalizacijskog točka, tada si kočnica razvoja svoga društva. Ono što nas može u ovome trenutku hrabriti je naklonost zemalja Evropske unije prema našoj zemlji. Kada se vratimo u 1992.godinu, godinu u kojoj je zanovljena nezavisnost vidjet ćemo da je te godine od dvadeset i sedam današnjih članica ove porodice Republiku Bosnu i Hercegovinu priznalo je njih dvadeset i tri. Republika Češka priznala nas je 1993.godine, Republika Rumunija 1996.godine, Republika Malta 1997.godine i Republika Cipar 2000.godine.

Kakva nam je diplomatska raspoređenost po ovim zemljama vidjet ćemo u nastavku, a bilo bi najidealnije da u svakoj ovoj zemlji imamo otvorenu ambasadu.

Pregled po državama u kojima imamo otvorene ambasade:

- Republika Austrija, ambasada otvorena u Beču.
- Republika Belgija, ambasada otvorena u Briselu. Ova ambasada nerezidentno pokriva državu Veliko Vojvodstvo Luksemburg.
- Republika Bugarska, ambasada otvorena u Sofiji. Ova zemlja je prva priznala Republiku Bosnu i Hercegovinu još prije referendumu o nezavisnosti.

⁹⁹ https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_hr (pristupljeno, 05.04.2021.)

- Republika Češka, ambasada otvorena u Pragu. Ova ambasada nerezidentno pokriva Slovačku Republiku, međutim na redovnoj 19. sjednici predsjedništva Bosne i Hercegovine koja je održana 11.marta 2020.godine donesena je odluka o otvaranju nekoliko novih ambasada, između kojih i ambasade u Slovačkoj Republici u gradu Bratislavi¹⁰⁰.
- Kraljevina Danska, ambasada otvorena u Kopenhagenu. Ova ambasada nerezidentno pokriva dvije zemlje , Republiku Litvaniju i Republiku Latviju.
- Republika Francuska, ambasada otvorena u Parizu. Ova ambasada nerezidentno pokriva tri države, a koje nisu u sastavu Evropske unije a to su; Narodna Demokratska Republika Alžir, Kneževinu Monako i Kneževinu Andoru.
- Republika Grčka, ambasada otvorena u Atini.
- Republika Hrvatska, ambasada otvorena u Zagrebu.
- Republika Italija, ambasada otvorena u Rimu. Ova ambasada nerezidentno pokriva još jednu zemlju članicu Evropske unije, Republiku Maltu i jednu zemlju izvan Evropske unije, Republiku San Marino.
- Republika Mađarska, ambasada otvorena u Budimpešti. Ova ambasada nerezidentno pokriva dvije države, a koje nisu u sastavu Evropske unije a to su; Republika Ukrajina i Republika Moldaviju.
- Kraljevina Holandija, ambasada otvorena u Den Haagu. Ova ambasada nerezidentno pokriva Republiku Portugal
- Savezna Republika Njemačka, ambasada otvorena u Berlinu.
- Republika Poljska, ambasada otvorena u Varšavi.
- Republika Rumunija, ambasada otvorena u Bukureštu.

¹⁰⁰ http://www.sluzbenilist.ba/page/PdfDownload?BrojIzdanja=19&NivoIzdavanja_FK=1&GodinaIzdanja=2021
(Pristupljeno, 06.04.2021.)

- Republika Slovenija, ambasada otvorena u Ljubljani.
- Kraljevina Španija, ambasada otvorena u Madridu. Ova ambasada nerezidentno pokriva još jednu zemlju izvan Evropske unije, Kraljevinu Maroko
- Kraljevina Švedska, ambasada otvorena u Štokholmu. Ova ambasada nerezidentno pokriva još dvije zemlje članice Evropske unije, Republiku Estoniju i Republiku Finsku

Od dvadeset i sedam zemalja članica Evropske unije naša zemlja kako smo prethodno vidjeli ima otvorene ambasade na rezidentnoj osnovi u sedamnaest država. Ostalih deset država Bosna i Hercegovina pokriva na nerezidentnoj osnovi i to osam njih iz ambasada koje se nalaze u državama članicama Evropske unije (Veliko Vojvodstvo Luksemburg, Slovačka Republika, Republika Litvanija, Republika Latvija, Republika Malta, Republiku Portugal, Republika Estonija i Republiku Finsku) dok dvije države članice Evropske unije nerezidentno Bosna i Hercegovina pokriva iz zemalja koje nisu u sastavu Evropske unije (Republika Kipar koja se pokriva iz Izraela i Irska koja se pokriva iz Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske). Mišljenja sam da je Bosna i Hercegovina trebala usmjeriti se da u svim državama Evropske unije ima otvorene ambasade na rezidentnoj osnovi, kako bi se maksimalno usmjerila da se što prije dobije kandidatski, odnosno punopravni status u Evropskoj uniji, a nakon istog revizijom bi se utvrdila opravdansost, te određene preraspodjele. Posmatrajući odluku predsjedništva Bosne i Hercegovine iz marta 2021.godine o otvaranju ambasada vidimo da je predsjedništvo naložilo otvaranje ambasada u Republici Azerbejdžan, Republici Tunis, Republici Keniji, Federativnoj Republici Brazil, Narodnoj Demokratskoj Republici Alžir, Kraljevini Maroko i Slovačkoj Republici i to sve sa rokom izvršenja uspostave u 2021.godini¹⁰¹. Naravno da je ovo ohrabrujuća informacija iz predsjedništva kada su u pitanju odluke koje se odnose na unaprijeđenje diplomatsko-konzularne mreže, posebno ohrabrujuća informacija je otvaranje ambasade u Slovačkoj Republici, iz razloga što ćemo imati jednu više ambasadu na tlu države članice Evropske unije. Nije za umanjiti vrijednost ostalih država u kojima je predsjedništvo naložilo otvaranje ambasada, međutim mišljenja sam da se trebalo usmjeriti na ovih preostalih devet država članica

¹⁰¹ http://www.sluzbenilist.ba/page/PdfDownload?BrojIzdanja=19&NivoIzdavanja_FK=1&GodinaIzdanja=2021
(Pristupljeno, 07.04.2021.)

Evropske unije koje se pokrivaju na nerezidentnoj osnovi, ali šta je, tu je, trebamo biti zadovoljni odlukama predsjedništva, obzirom da se na ovakve odluke čeka dugi niz godina.

6.14 Medijska percepcija o kvaliteti BH diplomatiјe

Valjskoj politici ni najviši državni organi ne pridodaju veliku pažnju. To smo vidjeli prolaskom kroz ovaj rad. Narod zaokupljen svojim porodičnim i egzistencijalnim, da ih nazovemo izazovima, pri čemu želim namjerno izbjegći pojma - problemima, nema kada, a i nismo nešto poletni da reagiramo ili pak da protestujemo, jer nas ne zanima, odnosno tako smo nekako naučeni da sve što nas direktno ne dotiče to nas i ne tangira.

Ako pogledamo televizijske ili poslušamo radijske vijesti, ako se konektujemo na neku od internetskih društvenih kanala ili pak uzmemo neki printani medij saznat ćemo mnogo životnih priča među kojima dominiraju teške teme, koje prouzrokuju u ljudima strah, bijes, srdžbu i sl. Bude i dobrih vijesti ali u vrlo malom obliku poredeći ih sa ovim prethodnim. Jednostavno "slušatelji" ili "primatelji" informacija navikli su na loše informacije, a produkt toga je latentan osjećaj, sve dok ih se ne upotrijebi ili zloupotrijebi da se reagira.

Analizom internet medija, odnosno analizom internet sadržaja upoznao sam se sa većim brojem tekstova koji pišu o našoj BH diplomatiјi, o njenim uspjesima, a ponajviše o njenim gafovima i padovima. Ako pogledamo komentare ispod tih tekstova, pa skoro da ih i nema. Javno mnjenje više se interesira o sporednim društvenim problemima, nego o problemima koji prate BH diplomatiju.

Sada ćemo se upoznati sa nekim informacijama iz života naše diplomatiјe, a koje u velikoj mjeri mogu da stvore veoma negativnu percepciju o našoj zemlji i nama samima.

Jasmin Agić, 17. maja 2018.godine na portalu Aljazera objavio je priču pod nazivom:

"Skandal u Jerusalemu ogledalo je odnosa u BiH".

Diplomatsko predstavništvo Bosne i Hercegovine prisustvovalo je ceremoniji otvaranja Ambasade SAD-a u Jerusalemu uprkos činjenici da je veliki broj zemalja bojkotovao taj događaj. Kako i zašto se delegacija Bosne i Hercegovine našla među 22 zemlje koje su svojim prisustvom dale legitimitet premještanju američke ambasade iz Tel Aviva u Jerusalem posebno je pitanje, ali činjenica je da će zemlja zbog te nesmotrenosti pretrpjeti štetu na međunarodnom nivou i da je ugled ponovo narušen.

Još više zabrinjava činjenica da Predsjedništvo Bosne i Hercegovine i Ministarstvo vanjskih poslova (MVP) nisu bili upoznati s odlukom diplomatskog predstavništva da prisustvuje ceremoniji otvaranja ambasade, što su Al Jazeeranim reporterima potvrdili i član Predsjedništva Bosne i Hercegovine Bakir Izetbegović i ministar vanjskih poslova Igor Crnadak¹⁰².

U povodu ove informacije oglasio se univerzitetskog profesor iz Mostara Slavo Kukić kojeg “uopće ne čudi da je došlo do izbijanja skandala ovakvog tipa jer vanjska politika zemlje ne postoji nego je, kao i sve ostalo u BiH, podijeljena na tri nacionalna segmenta”.“Ja mislim prije svega da Bosna i Hercegovina nema državnu delegaciju nigdje nego ima stranačke delegacije jednog od triju plemenskih poglavica i da, sukladno tome gdje se događaj odigrava, delegaciju čine partijske strukture jednog od plemenskih poglavica. Ja sam sasvim siguran da se to i sada dogodilo. Ne vjerujem ja da će se išta specijalno dogoditi prema BiH, jer o BiH u ozbilnjom svijetu postoji formirano mišljenje i trebat će vremena, a, bogami, i pameti da se to mišljenje promjeni.” Pa iako takav politički potez nikoga ne čudi, Bosna i Hercegovina ponovo je uspjela narušiti svoj međunarodni ugled, a poseban problem leži u činjenici, pojašnjava Kukić, da se zemlja, u simboličkom smislu, svrstala na negativnu stranu. Takvo ponašanje više je matrica nego eksces, jasan je Kukić¹⁰³.

Marija Arnautović, novinarka biroa Radija Slobodna Evropa u Sarajevu, napisala je tekst 23.avgusta 2017.godine na portalu Radia Slobodna Evropa pod naslovom “Nekvalifikovanost kao kvalifikacija za diplomaciju BiH.

U dijelovima teksta citiratam:

Bosnu i Hercegovinu nerijetko u svijetu predstavljaju ljudi koji nemaju elementarne kvalifikacije da se bave diplomatijom. U diplomatsko-konzularna predstavništva BiH šalje pripravnike, ali i biznismene bez bilo kakvih kvalifikacija za taj posao.

¹⁰² <https://balkans.aljazeera.net/teme/2018/5/17/skandal-u-jerusalemu-ogledalo-je-odnosa-u-bih?gb=true> (Pristupljeno, 19.04.2021.)

¹⁰³ <https://balkans.aljazeera.net/teme/2018/5/17/skandal-u-jerusalemu-ogledalo-je-odnosa-u-bih?gb=true>, (Pristupljeno, 19.04.2021.)

Država već dvadeset godina nema zakon o vanjskoj politici, a osoblje za ambasade šalje se u svijet po ideološkoj, političkoj ili prijateljskoj i porodičnoj liniji. Zbog nedefinisane vanjske politike diplomatsko-konzularna mreža u BiH, duže od dvadeset godina služi za udomljavanje stranačkih kadrova. U diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH zaposleno je više od 200 osoba, među kojima su ambasadori, savjetnici, ministri savjetnici, konzuli, vicekonzuli, atašei i drugi uposlenici. Ta mreža građane BiH godišnje košta više desetina miliona konvertibilnih maraka, no efekti bh. diplomatičke politike su zanemarljivi. Mediji u BiH su nedavno objavili da je recimo ambasador BIH u Srbiji cijeli radni vijek proveo u agro biznisu, a da je ambasador u Ujedinjenim Arapskim Emiratima na to mjesto otišao sa funkcije direktora jednog kamenoloma. Veliki broj onih koji su otišli da BIH predstavljaju u svijetu nema kvalifikacije za taj posao. „U državi koja nema puni suverenitet, jer zaboravlja se da smo neka vrsta mandata Ujedinjenih nacija i međunarodne zajednice, i zemlji koja nema funkcionalnu unutrašnju politiku, ne može se očekivati da ima uspješnu ili funkcionalnu vanjsku politiku“, objašnjava dugogodišnji bosanskohercegovački diplomat Hajrudin Somun.

Način imenovanja diplomatskih predstavnika nije usklađen sa evropskom i svjetskom praksom, koja nalaže da se na mjesto ambasadora imenuju osobe koje iza sebe imaju sadržajnu diplomatsku karijeru. Ko će i gdje biti ambasador i predstavljati BIH odlučuju tri člana Predsjedništva. Oni po pravilu na ta mesta šalju osobe koje su iz naroda koje predstavljaju ali i iz partije iz koje dolaze. Novinar Almir Terzić kaže da je osnovni problem činjenica da bh. diplomacija služi za zbrinjavanje propalih kadrova ili onih koji su jako loše radili pa se sklanjaju. BiH ima jako loš diplomatski kadar generalno, zato što se oni prvenstveno imenuju po političkoj liniji. I ono što tako otežava čitavo funkcionisanje diplomatičke politike je problem što se ambasadori zapravo raspoređuju po nacionalnom ključu“, navodi Terzić.

Dešava se i da je novoimenovanim ambasadorima to prva diplomatska misija, a neki od njih nemaju nikakvu komunikaciju sa ministrom vanjskih poslova države koju predstavljaju u svijetu. Pored svega, ministar vanjskih poslova i ministarstvo na čijem je čelu nemaju nikakvu ulogu u imenovanju ambasadora¹⁰⁴.

Portal fokus.ba 16.09.2018.godine objavio je tekst pod naslovom “Bh. diplomacija je neefikasna i potrebna joj je reforma”.

¹⁰⁴ <https://www.slobodnaevropa.org/a/bih-diplomatija/28692263.html> (Pristupljeno, 21.04.2021.)

U organizaciji Asocijacije nezavisnih intelektualaca "Krug 99" iz Sarajeva danas je održana redovna sesija na temu "Diplomatija i stabilnost BiH" na kojoj je uvodničar bio iskusni bh. ambasador Sabit Subašić. On je istakao da je u ovom trenutku diplomacija BiH jedna od najskupljih u Evropi, zbog njene neefikasnosti. Zato, Subašić smatra, da je bh. diplomatiji neophodna reforma, prenosi Anadolu Agency (AA). "Ne postoji etnička diplomacija, ne postoji etničko-politički projekat u diplomaciji, diplomacija je u principu državna. Od svog postojanja, posebno moderna diplomacija, se oslanja na državu. Nikakvi pojedinačni etnički, politički projekti ne dolaze u obzir u diplomaciji. Sve što se radi u tom pogledu u svim državama, koje imaju diplomaciju, je antiustavno i antidržavno", naglasio je Subašić. Dodao je da smatra da Predsjedništvo BiH u novom sazivu ima ozbiljan zadatak da se pozabavi pitanjem bh. diplomacije. "Smatram da smo, između ostalog, jedna od najskupljih diplomacija u Evropi, iako su bh. diplomate među najslabije plaćenim diplomatama. Zbog čega tvrdim da smo najskuplji, zbog toga što smo gotovo totalno neefikasni, nemamo rezultat. Diplomacija je zanat i često imamo opipljiv rezultat, ako ga nemate onda ste skupi. Mi smo, po mojoj procjeni veoma skupa diplomacija i mislim da Predsjedništvo u novom sazivu hitno mora poduzeti mjere da se situacija sanira i reformira, uz pomoć međunarodne zajednice, prije svega uz pomoć naših evropskih prijatelja", istakao je Subašić. Kaže da klasična diplomacija nije samo Ministarstvo vanjskih poslova BiH, nego da postoje i drugi subjekti koji na različite načine učestvuju u međunarodnim poslovima. "Suština je u tome da Predsjedništvo mora daleko više ostvarivati svoju Ustavnu funkciju, a to znači kontrolirati te vanjskopolitičke aktivnosti, koje u mnogim slučajevima nisu iz sfere te formalne diplomacije vanjskih poslova. To je ogroman prostor i imamo puno volonterizma oko toga", kazao je Subašić. Dodao je da "treće pitanje koje želim da naglasim je imidž države". "Diplomacija je suštinski u vezi promocije imidža države. Moram da kažem da smo zbog slabosti, koje su očigledne u našoj diplomaciji, suočeni sa problemom imidža. Ne možemo u Evropsku uniju sa lošim imidžom. Predsjedništvo mora hitno poduzimati energične mjere, konkretne, precizne, realizirati projekte kako bi se imidž BiH na međunarodnoj sceni što prije popravio", kazao je Subašić. Prema njegovom mišljenju BiH ima dobrih diplomata po svijetu, koji pojedinačno rade veoma efektivno, ali da je generalno situacija u bh. diplomaciji poražavajuća¹⁰⁵.

¹⁰⁵ <https://www.fokus.ba/vijesti/bih/bh-diplomatija-je-neefikasna-i-potrebna-joj-je-reforma/1224376/> (Pristupljeno, 21.04.2021.)

Portal zvornikdanas.com 01.06.2015.godine objavio je tekst pod naslovom “Za ambasadore imenuju i uzgajivače pilića”.

SARAJEVO – Predsjedništvo BiH na jednoj od posljednjih sjednica na pojedine ključne diplomatske destinacije imenovalo je i kadrove oskudnih biografija i diplomatskih profila, među kojima je i SDS-ov dvojac Lazar Mirkić iz Donjeg Žabara, koji se bavi piličarskim biznisom, te Zoran Miličević iz Doboja, direktor jednog kamenoloma na obroncima Sarajeva! Mirkić, koji u Beogradu treba da zamijeni ambasadora Ranka Škrbića, još nije preuzeo dužnost u Srbiji jer je u postupku dodjele agremana, što može potrajati mjesecima. U Mirkićevoj biografiji, između ostalog, navedeno je da je „cijeli radni vijek proveo u agrobiznisu“, iz čega proizlazi da članovi kolektivnog šefa države i vrh SDS-a, koji ga je predložio, vjerovatno smatraju da agrobiznis i diplomacija imaju potrebnu kompatibilnost. „Mirkić je privatni biznismen iz Donjeg Žabara, sa vrlo skromnom biografijom i iskustvom narodnog poslanika koji se dva puta javio za riječ u četverogodišnjem mandatu. Neko će možda reći da se mora jednom početi, ali početi se baviti diplomatom na kraju karijere?! To je malo tužno i za državu jako ružno“, kaže sagovornik iz sjedišta bh. diplomatije, dobro upućen u kadrovsku politiku. Istovremeno, država BiH, a na prijedlog SDS-a, u Ujedinjene Arapske Emirate (UAE) šalje Zorana Miličevića, koji će zamijeniti uglednog diplomata Aleksandra Dragičevića. Miličević, inače, nema ni minimum političkog, a kamoli diplomatskog znanja i iskustva. Ova odluka je apsurdnija tim prije što sve države regije u UAE, jednog od najvećih potencijalnih investitora, šalju najjače timove, sa karijernim diplomatama na čelu. U Miličevićevoj biografiji, između ostalog, stoji da je trenutno tehnički direktor kamenoloma Lapišnica u Istočnom Sarajevu, a pod „tehničkim i umjetničkim sposobnostima“ navodi da, uz ostalo, posjeduje međunarodnu vozačku dozvolu od 1981. godine, da koristi i poznaće rad na računaru, ali isto tako i folklor naroda i narodnosti BiH i regije. Za dobre poznavaoce stanja u bh. diplomatiji, koje je gotovo katastrofalno, ovaj vid kadriranja nije ništa novo te je pokazatelj da diplomatsku kadrovsku politiku u BiH i dalje u potpunosti kontroliraju stranke. Zlatko Dizdarević, dugogodišnji bh. diplomata i novinar, koji nam se javio telefonom iz Damaska, ističe da je ovo sasvim logična posljedica „potpune obesmislenosti ovakve države“. „Tamo gdje nema unutrašnje politike jedne države nema ni spoljne, pa tako i diplomacija služi svemu prije nego onome radi čega postoji u normalnoj državi, a što mi više ni blizu nismo“, zaključuje Dizdarević.

Murat Ramadanović, ministar-savjetnik u jednom od odsjeka Ministarstva vanjskih poslova BiH, ranije šef Odsjeka za ekonomsku diplomaciju, smatra da su mediji i javnost ti koji moraju da utiču „na filtriranje u kadrovskoj politici u BiH“. „Ljudi koje postavljaju za ambasadore morali bi da imaju neki dignitet jer je biti ambasador velika stvar. Treba svakako uticati na kadrovsku politiku stranaka“, ističe Ramadanović.

Zaključuje da danas svako zna BiH po lošim stvarima i ratu.

„Moramo više poraditi na tome da pokažemo da imamo i kvaliteta i pameti. Kao profesor doktor, kao čovjek sa velikim iskustvom, smatram da je ekomska diplomacija primarnija od opšte. Ja sam, recimo, imao 26 poslovnih foruma širom svijeta, a poslije mog odlaska nije organizovan više nijedan“, zaključuje Ramadanović¹⁰⁶.

Portal depo.ba 03.08.2017.godine objavio je tekst pod naslovom “Zgroženi ponašanjem bh. ambasadorice u Kanadi: 'Ja sam bog za one koji poste”.

Institut za istraživanje genocida Kanada i Kongres Bošnjaka Sjeverne Amerike uputilo je medijima saopćenje povodom 'antibosanskog djelovanja ambasadorice BiH u Kanadi Koviljke Špirić koja ne štiti interes države BiH i svih njenih naroda'. Saopćenje prenosimo u cijelosti.

Kanadski Bošnjaci i njihove organizacije i zajednice posebnu pažnju poklanjaju političkoj, kulturnoj, akademskoj i nadalje ekonomskoj reintegraciji, jačanju i razvoju države BiH, odnosno jačanju i promovisanju bosanskohercegovačkih vrijednosti u kanadskom Kulturnom mozaiku. U tom pravcu ostvarena je zavidna saradnja sa kanadskim političkim, kulturnim i akademskim institucijama i pojedincima. Otvaranje Ambasade BiH u Kanadi dočekali smo sa velikim očekivanjima. Sa još većim očekivanjima dočekana je ambasadorica, Koviljka Špirić. Vjerovali smo da će nova ambasadorica za razliku od svojih predhodnika povezati Kanadu i BiH, zaštiti bosanskohercegovačke interese i promovisati bosanskohercegovačke vrijednosti. Međutim sve je ostalo na očekivanjima i našoj zgranutošći prema onome što bi se moglo opisati kao - opstrukcija prema državi BiH i opstrukcija prema bošnjačkim organizacijama i zajednicama u Kanadi.

¹⁰⁶ <https://www.zvornikdanas.com/2015/06/za-ambasadore-imenuju-i-uzgajivace-pilica/> (priastupljeno, 21.04.2021.)

Ambasadorica nije predstavljala BiH, već političku opciju entiteta Republika srpska. Ambasadorica nije dočekala visoku delegaciju Parlamentarne Skupštine BiH u Otavi, nije dostavila pismo zahvale Parlamentarne skupštine BiH Kanadskom parlamentu poslije usvajanja dvije rezolucije o genocidu u Srebrenici, skoro anulirala rad Kanadsko-bosanskohercegovačke parlamentarne grupe prijateljstva koja je formirana da osigura podršku Kanadskog parlamenta neophodnim političkim i ekonomskim reformama u BiH, unaprijedi saradnju Kanade i BiH, te saradnju parlamenta dviju zemalja i predstavi vrijednosti bosanskohercegovačke države i društva u kanadskom društvu i državi, najavljeni sporazum o socijalnom osiguranju između Kanade i BiH nije usvojen, nikoga od najušpešnijih kanadskih Bošnjaka nije pozvala u ambasadu za vrijeme boravka ministra vanjskih poslova BiH Igora Crnatka u Kanadi, nikada nije izvršila obećanje sa početka svoje diplomatske karijere u Kanadi o posjeti Bošnjacima u kanadskom gradu Hamiltonu, i ono što nas posebno zabrinjava potpuno je degradirala i ponižavala bošnjačke organizacije, zajednice i pojedince u Kanadi koji su ostvarili zavidnu saradnju sa najvišim kanadskim organima. Ništa nije uradila od vitalnog interesa za državu BiH. Jer ambasada je bila njen vlastiti privatni posjed. Nikada nije čestitala bilo kakav državni praznik.

Poslije priznavanja bosanskog jezika u Kanadi, upotrebe narodnog imena Bošnjak u kanadskim političkim i statističkim dokumentima, formiranja Kanadsko-bosanskohercegovačke parlamentarne grupe prijateljstva, Kanada, jedna od rijetkih država u svijetu koja je sa dvije rezolucije politički priznala sudski utvrđene činjenice o genocidu u Srebrenici. U proceduri Kanadskog parlamenta je i zakon o utvrđivanju 11. jula kao Dana sjećanja na žrtve genocida u Srebrenici. U kanadskom muzeju za ljudska prava i slobode u Vinipeku se nalazi stalna postavka o genocidu u Srebrenici. U kanadskom gradu Windsoru je otkriven prvi spomenik žrtvama genocida u Srebrenici u bosanskohercegovačkoj dijaspori. U nekim kanadskim školama i fakultetima se izučava genocid u Srebrenici. Gradonačelnici Hamiltona i Windsora su proglašili 11. juli Danom sjećanja na žrtve genocida u Srebrenici. Kanada obilježava 31. maj, Svjetski dan bijelih traka, kanadski grad Hamilton obilježava Dan državnosti BiH i Dan nezavisnosti BiH. Ovi pokazateli jasno govore da je Kanada svjetski lider u traganju za istinom o genocidu u Srebrenici i pravdi za žrtve tog zločina. U godini kada Kanada obilježava 150 godina od svoje nezavisnosti, u godini kada naša domovina, BiH, obilježava 25 godina od svoje nezavisnosti, u godini kada obilježavamo 25 godina od kanadskog priznanja nezavisnosti BiH svima članovima Kanadskog parlamenta je uručen Cvijet Srebrenice, simbol genocida u Srebrenici i BiH.

Kanadska bošnjačka zajednica, čiji članovi su u većini preživjele žrtve genocida u BiH nosi gorke uspomene i duboke ožiljke na jedan sistem koji je proizveo osobu za ambasadora poput Koviljke Špirić. To je moralno i ljudski deklasirana osoba, ponosni čuvar rezultata agresije i genocida u BiH, koja je u vrijeme svetog muslimanskog praznika, Ramazana, govorila: "Ja sam bog za one koji poste.." , koja je zabranila upotrebu riječi genocid u Srebrenici na jedinom komadu bosanskohercegovačke zemlje u Kanadi, Ambasadi BiH, koja je organizovala posjetu Željke Cvijanović u Torontu u ime jačanja institucionalnih i ekonomskih veza entiteta Republike srpske sa Kanadom.

To je direktno ugrožavanja integriteta, suvereniteta i nezavisnosti BiH.

Niko osim ambasadorice iz ambasade BiH u Otavi nije bio na tom sastanku. Radilo se o ilegalnoj aktivnosti Dodikovog advokata. Promovisati entitet Republika srpska kao subjekt koji može razgovarati sa kanadskim zvaničnicima protivno je svim međunarodnim pravilima i opasno je antibosansko i antievropsko djelovanje koje ugrožava mir i stabilnost. Bolju zajedničku bosanskohercegovačku budućnost nije moguće graditi veličanjem vojske i policije entiteta Republike Srpske, jer su odgovorni za presuđeni genocid, a to su pokušavali Željka Cvijanović i Koviljka Špirić. Radi se o pokušajima paradiplomatskog djelovanja protiv vlastite države koju navodno predstavlja. I na kraju, najveći pokazatelj neprofesionalizma i nekompletnosti ambasadorice jeste činjenica da se nije odazvala ni na jedan od državnih praznika BiH.

Mi shvatamo da diplomatska i konzularna predstavništva djele sudbinu države BiH. Znamo da situacija u našoj matici nije sjajna i znamo da se stoga diplomati ne mogu odazivati na sve manifestacije. Ali isto tako znamo da postoje prioriteti bez izuzetaka, da se ravnopravno sva tri većinska naroda i njihove organizacije moraju obilaziti.

Pozivamo najodgovornije bosanskohercegovačke, posebno bošnjačke političke predstavnike da odmah ulože svoj autoritet u smislu poboljšavanja odnosa između Ambasade BiH u Kanadi i kanadskih bošnjačkih organizacija i zajednica. Vrijeme ili da novi, dolazeći ambasador mjenja odnos prema

bošnjačkim oblicima organizovanja Kanade. Mi smo uvijek spremni i otvoreni na saradnju koja ide u smjeru dobrobiti države BiH i Bošnjaka¹⁰⁷.

Portal ba.n1info.com 25.03.2017.godine objavio je tekst pod naslovom “Kako smo se brukali: Diplomatski skandali na bh. način”.

Ne dolaze na posao kada ne žele, blokiraju državu kada žele, primaju plate radili ili ne radili, uz sve to, političari, nerijetko, narušavaju ugled Bosne i Hercegovine kako u regiji, ali i šire. Prisjetimo se niza diplomatskih skandala samo proteklih nekoliko godina.

Diplomatski skandali, politički gafovi, gruba kršenja protokola i nedopustivi istupi. Nerijetki su među bh. zvaničnicima. Sjetimo se istrage koju je Ministarstvo vanjskih poslova vodilo protiv generalnog konzula BiH u Chicagu, Brane Pećanca koji je 2014. sudjelovao u organizaciji i proslavi Dana Republike srpske, gdje su prisutni veličali ratne zločince.

“Republika srpska će živjeti dalje još jednom neka živi Republika srpska neka je sretan ovaj dan Republike srpske živjeli braćo i sestre”, kazao je Pećanac u Chicagu 2014. godine.

Pariškog konzula Velida Hamdičevića su zbog zlupotrebe polažaja progonile kako strane tako i domaće pravosudne institucije zbog sumnje da je pomagao trgovinu ljudima. Diplomatski se nismo ponašali ni u regionalnim krugovima. Pa je tako 2010. godine tadašnji predsjedavajući Vijeća ministara BiH, Nikola Špirić odbio prisustvovati dijelu konferencije o Zapadnom Balkanu, u trenutku kada su se obraćali predstavnici Kosova.

“Posmatrajući diplomatiju kao legitiman dio stranačkog plijena svi članovi Predsjedništva su imali koristi od toga što su imenovanja diplomata isključivo u njihovim rukama da kriteriji nikada nisu postojali i da se bukvalno dešavalо ono što mi kažemo da se ljude kupi s ulice i stavlja ih se na najodgovornije poslove u diplomatskoj mreži”, kaže Nedžma Džananović, profesorica na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu.

¹⁰⁷

<https://depo.ba/clanak/164177/zgrozeni-ponasanjem-bh-ambasadorice-u-kanadi-ja-sam-bog-za-one-koji-poste>
(Pristupljeno, 22.04.2021.)

Javnost pamti ponašanje savjetnice za medije Biljane Bokić, 2011. godine tokom posjete tadašnjeg predsjednika Srbije Borisa Tadića, Banjoj Luci. Obraćanja Tadića i Milorada Dodika, grubo je prekinula, u trenutku kada je predsjednik Tadić trebao da odgovori na jedno od postavljenih pitanja. Upravo tada je stigao teniser Novak Đoković.

“Izvinjavam se, završavamo konferenciju za novinare, stigao je Novak Đoković, dozvolite da ga dočekamo”, kazala je Bokić tada.

Skandaloznim je ocijenjen i potez člana Predsjedništva BiH Bakira Izetbegovića koji je u nekoliko navrata predsjednika Turske Redžepa Taipa Erdoganu nazvao svojim i našim. Tako je bilo tokom promocije Erdoganove knjige “Rađanje lidera” u Visokom.

“Ovdje u Visokom u Sarajevu svi stojimo pred tobom iz poštovanja prema prvom muslimanskom lideru zato dignite visoko zastave u Konji za našeg lidera Taipa Erdoana, za našeg predsjednika”, kazao je Bakir Izetbegović, član Predsjedništva BiH 2014. godine.

Diplomatskih “gafova” nije manjkalo bivšem ministru vanjskih poslova Zlatku Lagumđiji. Rezolucija o Siriji kojom se osuđuje nasilje u toj zemlji iz 2012. dobila je od BiH zeleno svjetlo na Generalnoj skupštini UN-a. Instrukcije je dao Lagumđija, iako Predsjedništvo BiH o tome nije imalo usaglašen stav, a BiH na osnovu toga trebala biti suzdržana. Godinu dana nakon, domaći i regionalni mediji pisali su o novom Lagumđijinom skandalu. Zasjedanje Opće skupštine UN-a u New Yorku, nije bio prisutan kada je govorio tadašnji generalni sekretar Ban Ki Mun, a ušao je u salu u trenutku kada se obraćao američki predsjednik Barack Obama.

“Meni je jako žao što 25 godina praktično četvrt vijeka mlada smo država mlada diplomacija ali mislim da je bilo dovoljno vremena da taj cjelokupni aparat se izgradi na jednoj znatno profesionalnijoj i uređenijoj osnovi koja bi omogućila ne politizaciju i etničku parcijalizaciju koja sada dominira”, kaže Nedžma Džananović, profesorica na FPN u Sarajevu.

Potez koji su osudili mnogi bila je i odluka Predsjedništva BiH da na komemoraciji povodom smrti Nelsona Mandele prisustvuje ambasador BiH u Cairu Borivoj Marojević. Na Komemoraciji je došlo

oko 60 najviših svjetskih lidera, među kojima i sam Obama. Ali niti jedan od domaća tri predsjednika nije smatrao bitnim Mandeli odati počast¹⁰⁸.

Ovo je jedan dio, mali dio prenošenja tekstova iznešenih u medijima. Ne treba zaboraviti ni zvaničnu posjetu tročlanog Predsjedništva BiH Republići Srbiji, na kojoj je zbog neusaglašenih stavova upriličen scenarij kakav se rijetko viđa u diplomatiji, ja bih to nazvao “otimanje mikrofona”.

Pomenut ću i završiti ovo poglavlje sa sramotnom bajkom zvana “Ikona”. Ovakva blamaža nije viđena u povijesti diplomatije. Navodno, Predsjednik predsjedništva BiH Milorad Dodik, dodijelio je ruskom diplomati Sergeju Lavrovu pozlaćenu ikonu, za koju se kasnije ispostavilo da je ukradena i da prava vlasništva na istu polaže Republika Ukrajina. Rusija je službenim kanalima vratila sporni poklon davaocu, a što je danas predmet međunarodnih i domaćih pravosudnih institucija.

Ovoj skandal je ogroman šamar Rusiji, ali slobodno mogu reći samoj Bosni i Hercegovini. Trebat će našoj zemlji mnogovremena da se ovo potisne iz sjećanja naše prijateljske zemlje Rusije, koja nas je, a to ne smijemo zaboraviti priznala u prvoj godini naše nezavisnosti, a što je bilo od izuzetne važnosti u međunarodnim odnosima.

6.15 Pojam imidža zemlje

Kada čujemo da neko izgovara riječ imidž percepiramo istu na dva načina; jedno je da se radi o nekoj slici ili drugo da se radi o prestižu. Postoji više objašnjenja pojma imidž, pa da neke od njih pomenemo u ovome radu.

Imidž - muški rod. Utisak koji ostavlja nečija pojava¹⁰⁹.

Riječ imidž oslanja se na korijen iz latinskog jezika u kojem “imago” označava predodžbu i predstavu o nekom objektu ili osobi, viziju, sliku, odraz. U francuskom jeziku “image” ima tri ravnopravna

¹⁰⁸ <https://ba.n1info.com/vijesti/a145136-kako-smo-se-brukali-diplomatski-skandali-na-bh-nacin/> (Pristupljeno, 22.04.2021.)

¹⁰⁹ <http://staznaci.com/imidz> (Pristupljeno 12.04.2021.)

značenja: 1) vidljiv izgled, pojavu neke osobe ili stvari, 2) unutrašnji pogled, sliku, utisak, ideju, fantaziju o nečemu i 3) umjetničko predstavljanje osobe, predmeta, bogova, svetih i sl. U engleskom jeziku "image" označava sliku, statuu, ikonu, svetu sliku, odraz, vjernu sliku, sliku i priliku, odraz u ogledalu, utjelovljenje, predstavu, ideju (o nekome ili nečemu). U američkoj verziji engleskog jezika "image" označava sliku ili odraz jedne osobe ili predmeta, odnosno sliku koja se priziva fantazijom. Već na ovom nivou pojmovne analize možemo generealizirati da se kod imidža radi o mentalnom odzivu, ispunjenom fantastičnim slikama i subjektivnim tumačenjima, na manifestacije (pojave) nekoga ili nečega. To znači da imidž funkcioniра kao znak¹¹⁰.

Ima više definicija imidža ali se sve slažu da je riječ o mentalnoj predstavi javnosti o organizaciji ili pojedinim aspektima misije organizacije, utemeljenoj na postojećim iskustvima i znanjima. Prema Kotleru (1994:714) imidž se definira kao skup uvjerenja, ideja i dojmova neke osobe o izvjesnom predmetu.

Suština ovog određenja je u činjenici da o svakom čovjeku, stvari ili organizaciji, ljudi koji ih okružuju imaju neku predstavu odnosno impresiju, koju temelje na postojećim informacijama, znanju ili iskustvu i da je njihovo ponašanje pod dominantnim i dugoročnim utjecajem tih mentalnih slika¹¹¹. Imidž je slatkorječiv pojam kojeg koriste ljudi u biznisu, politici, ekonomiji i svim drugim sferama života.

Teško je zamisliti jedan novinarski izvještaj, a da u istom ne dođemo do riječi imidž, ali se udomaćio i u svakodnevnoj komunikaciji među ljudima.

Pod pojmom Imidž u literaturi se pretežno podrazumijeva slika, viđenje, dojam, ili osjećaj koji se produkuje u čovjekovoj svijesti pri viđenju ili samom pominjanju nekog subjekta.

Ovdje u ovome radu trebamo percepciju imidža u kontekstu ugleda države kojeg država uživa među drugim državama ili organizacijama. Ovu percepciju uviđam u djelu "Imidž Bosne i Hercegovine i njezinih građana u Hrvatskoj i Srbiji", Skoko (2012), a što u narednim dijelovima i interpretiram kroz citiranje.

¹¹⁰ <http://najilkurtic.ba/file/studenti-i-image-bih/31> (Pristupljeno, 12.04.2021.)

¹¹¹ Ibid, (Pristupljeno, 12.04.2021.)

Otkad postoje državnici, postoji i svijest o moći imidža, odnosno ugleda kao pomoći u postizanju političkih, društvenih, ekonomskih i kulturnih ciljeva – tvrdi Simon Anholt, jedan od najpoznatijih teoretičara upravljanja nacionalnim identitetom i imidžom¹¹².

Elementi imidža koji se odnose na pojedinca ili organizaciju primjenljivi su i na nacije, odnosno države, tako da možemo govoriti i o nacionalnom ili državnom imidžu, a to je percepcija nekih ljudi i/ili skupina ljudi jedne nacije ili države o drugim nacijama, odnosno državama.

Iako imidž zemlje nastaje prilično kompleksno te je često zasnovan samo na dojmu, djelomičnom iskustvu ili čak pogrešnim informacijama, njegova uloga u stvaranju odnosa prema državi je iznimno važna, bilo da se radi o potrošačima, turistima, donositeljima odluka ili samo promatračima zbivanja¹¹³.

Mnogobrojni se znanstvenici slažu kako ugled države ima izravan i mjerljiv utjecaj na gotovo svaki aspekt odnosa sa drugim državama i njihovim stanovnicima te ima presudnu ulogu u njezinu ekonomskom, društvenom, političkom i kulturnom razvoju. Najčešće se navodi kako imidž pomaže plasiraju proizvoda na inozemna tržišta, privlačenju turista, privlačenju stranih ulaganja i dobivanju poslova u drugim državama, privlačenju talentiranih stanovnika, kulturnih i sportskih događaja, zadobivanju poštovanja u međunarodnim odnosima i nametanju vlastitih vrijednosti.

O tome također svjedoče mnogobrojna istraživanja ali i teorija o “mekoj moći” država. Njen autor je Joseph Nye (1990, 2003), koji dokazuje kako vrijednosti i imidž zemlje imaju sve veći utjecaj na međunarodni položaj država, nauštrb vojne i ekonomski moći, veličine teritorija i broja stanovnika. Upravo zbog jačanja tzv. meke meći, nauštrb političke, ekonomski ili vojne, mnoge destinacije baziraju strategiju upravljanja vlastitim identitetom i imidžom na kulturnim, socijalnim ili čak duhovnim kvalitetama, koje im pomažu ostati izdvojenima od svih drugih. Zahvaljujući kvalitetnim upravljanjem identitetom i imidžom čak malene i siromašne države mogu pronaći načine kako bi se probile iznad svoga bremena i globalnih afera. Imidž države i njegov utjecaj na politički i gospodarski položaj države u suvremenim međunarodnim odnosima donedavno su bili prilično neistraženo

¹¹² Skoko B., Imidž Bosne i Hercegovine i njezinih građana u Hrvatskoj i Srbiji , Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) (Sarajevo, 2012.), strana 13

¹¹³ Skoko B., Vukasović I., ORGANIZIRANJE MEĐUNARODNIH SPORTSKIH DOGAĐAJA KAO PROMOTIVNI I EKONOMSKI ALAT DRŽAVE, 2008.godina.

znanstveno područje. Međutim, posljednjih godina objavljen je značajan broj istraživačkih radova koji se bave tom problematikom te pokazuju kako imidž ima sve veću moć u globaliziranom i komunikacijski umreženom društvu te kako se izravno odražava na uspjeh države i ostvarenje nacionalnih ciljeva. Jedno od najistraženijih područja o moći imidža države je tzv. koncept zemlje podrijetla (eng. country of origin effect). Literatura na tom području pokazuje da potrošači, odnosno kupci razvijaju stereotipne predodžbe o zemljama i/ili njihovim proizvodima, te predodžbe zatim utječu na njihovu odluku o kupnji¹¹⁴.

Sve odgovorne vlade, u ime svog naroda, svojih institucija i tvrtki, moraju otkriti kakva je percepcija njihove zemlje u svijetu i razviti strategiju za upravljanje njome. Ključan dio njihova posla je pokušati izgraditi ugled koji je pošten, istinit, moćan, privlačan, istinski koristan za njihove ekonomski, političke i društvene ciljeve te koji iskreno odražava duh, genijalnost i volju naroda. Ovaj ogroman zadatak postao je primarnom vještinom vlada u 21. stoljeću. (Anholt, 2007, 1)¹¹⁵

6.16 Uticaj imidža na vanjskotrgovinske odnose BiH

Imidž zemlje zauzima vrlo važnu ulogu u međunarodnim odnosima. Spoznajno je da ugled zemlje automatski se reflektuje na njen status primarno na ekonomskom planu, a iz čega proizilazi i sve drugo. Negativna percepcija umanjit će zainteresiranost turista, prliv inostranog kapitala kroz ulaganje u razvoj privrednih potencijala, te će biti od presudnih faktora na polju izvoza proizvoda na inostrana tržišta, a sve ukupno reflektovat će se na ulogu, snagu i pozicioniranost zemlje na globalnom planu.

Imidž je percepcija nekoga o nečemu, o nekom dojmu, stereotipu, tačnoj informaciji ili pak dezinformaciji. On nastaje kao posljedica. Imidž se može za vrlo kratko vrijeme izgraditi u pozitivnom duhu, ali za narušeni imidž potrebno je puno napora da se promijeni.

¹¹⁴ Skoko B.,Vukasović I.,ORGANIZIRANJE MEĐUNARODNIH SPORTSKIH DOGAĐAJA KAO PROMOTIVNI I EKONOMSKI ALAT DRŽAVE, 2008.godina.

¹¹⁵ <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/sarajevo/09260.pdf> (Pristupljeno, 18.04.2021.)

Tanja Topić, predstavnica Fondacije Friedrich Ebert u svom predgovoru istraživačke studije Bože Skoko "Imidž Bosne i Hercegovine i njezinih građana u Hrvatskoj i Srbiji" kroz svoj uvod približava nas tome da najlakše i najslikovitije shvatimo uloga stvaranja ili promijene imidža jedne zemlje.

Napisala je, poznati britanski teoretičar nacionalnog identiteta i imidž Simon Anholt tvrdi kako je preduslov istinske promjene imidža promjena u ponašanju države. Prošlo i trenutačno ponašanje zemlje ili nedostatak ponašanja – stvaraju ugled. Gotovo svako mjesto na Zemlji ima imidž koji zaslužuje i jednostavno je naivno zamišljati da se imidž mjesta može promijeniti bez mijenjanja ponašanja. Ne radi se o tome da je javnost glupa ili neuka, niti da mediji na neki način nisu uspjeli ispričati istinu o mjestu; obično se radi o tome da država jednostavno ne radi dovoljno novih stvari kako bi zadobila nečiju pažnju ili dokazala da je to mjesto važno u životima ljudi kojima se pokušava obratiti. Jedino se nove i zanimljive stvari primjereno predstavljaju u medijima, budući da su to jedine stvari koje uvijek zanimaju ljude¹¹⁶.

Potrošači, kada se susretnu sa nekim prehrambenim artiklom, za svoju percepciju o istom koriste se imidžom zemlje gdje je proizvod proizведен kako bi donijeli zaključak o kvaliteti kad je stvarna kvaliteta nepoznata. Nevjerovatno kakve stereotipe može produkovati ta čuvena rečenica "Made in" kod potrošača. Na našem životnom prostoru ogroman stereotipski uticaj na percepciju ljudi imaju proizvodi koji su proizvedeni u zemljama ranijeg "istočnog bloka". Bez obzira što su te zemlje prošle tranziciju kroz koju su kvalitet standarda unaprijedili, naš potrošač će radije kupiti skuplji, a možda nekvalitetniji proizvod. Imidž zemlje koristi se kako bi se percepirala njihova uvjerenja o svojstvima proizvoda. Imidž tada direktno utiče na njihov stav prema marki proizvoda.

Predstavnici zemalja svojim izjavama koje sadrže dovoljno jednu ili dvije riječi, koje su upućene nekoj drugoj strani, narodu, državi i sl., a koje povrijeđe osjećanja kod drugih naroda u nekoj drugoj zemlji mogu da nanesu ogromnu štetu svojoj zemlji, koja se u modernom vremenu odmah reflektuje kroz poziv na obustavu kupovine proizvoda iz te zemlje, a to je samo početak narušavanja međudržavnih odnosa.

¹¹⁶ <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/sarajevo/09260.pdf> (Pristupljeno, 18.04.2021.)

Zbog ovakvih i drugih činjenica, kreiranje i upravljanje imidžom, te samim ugledom vlastite zemlje, postaje prioritetnim problemom bavljenja vlada sve većeg broja razvijenih ali i slabije razvijenih zemalja, u nastojanju da poboljšaju međunarodni ugled, da povećaju izvoz, da privuku strane investicije, te da privuku pažnju turistima.

Bosna i Hercegovina u svijetu najprepoznatljivija je po ratu, ratnih seobama i izbjeglicama. Imali smo zlatnu godinu 1984. kada su se u Sarajevu održale XIV zimske olimpijske igre i to bi trebalo da nam u svijetu bude dobra referenca imidža, međutim, tada smo živjeli u Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji, zajedno sa drugih pet republika i dvije autonomne pokrajine, gdje ime Bosne i Hercegovine nije pominjano ni u kakvom kontekstu, a samo osam godina kasnije u Bosni i Hercegovini rasplamsava se rat i ratne strahote.

Kompletna privredna infrastruktura države koja je stvarana duže od pola stoljeća ratnim aktivnostima prevorena je u pepeo. Nakon završetka rata uz pomoć prijateljskih zemalja radi se na obnovi kako bi ljudi mogli ponovo otpočeti s normalizacijom života. Obzirom da nismo članica Evropske unije (EU) na izvoz u EU prostor imamo ogromne barijere, a i za odobrene proizvode na tržištu nismo konkurentni, jer sam način zastarjele proizvodne tehnologije izbacuje nas iz igre. Zemlje iz okruženja, prevashodno Srbija i Hrvatska, odnosno njihovi građani imaju averziju prema našim našim proizvodima, a to je poslijedica politika ovih zemalja, gdje plasirajući priču o raznim stereotipima o našim proizvodima, grade jednu drugu priču, a to je podsticanje svog građanstva da kupuju domaće.

U Bosni i Hercegovini imamo sasvim drugačiji odnos. Mi podstičemo kupovinu inostranih proizvoda, direktno posljedicom lobističkih igara. Ogromna je razlika uvozno-izvoznim djelatnostima zemlje. deficit je ogroman.

Vanjskotrgovinski deficit Bosne i Hercegovine je i dalje izuzetno visok i u 2018. godini njegova vrijednost iznosi 7,37 milijardi KM, što je za 3,4% više u odnosu na prethodnu godinu. Iako je izvoz

rastao po većoj stopi od uvoza, vrijednost uvezene robe je znatno veća od vrijednosti izvezene robe, zbog čega je zabilježen vanjskotrgovinski deficit¹¹⁷.

Bosna i Hercegovina je zemlja koja ima svoje adute koji joj mogu itekako pomoći u pozicioniranju kada je ugled u pitanju. Osnovni aduti su; gostoljubivost i otvorenost, te sami mentalitet ljudi, multikulturalnost, geografski položaj, prirodne ljepote i prirodna raznolikost, bogata kulturna baština, atrakcije i turistički potencijali, te velika i raznolika gastronombska ponuda.

Ranije sam pomenuo stereotip prema proizvodima koji naši građani imaju prema zemljama ranijeg "istočnog bloka". Tako određene stereotipe imaju i drugu o nama, a što globalno u velikoj mjeri utiče na vanjsko-trgovinske odnose BiH.

Najveće prepreke za stvaranje dobrog imidža i brendiranja Bosne i Hercegovine u svijetu ogledaju se u; podjeljenosti zemlje na emitete i političkom ne jedinstvu, mentalitetu ljudi, nestručnosti političara koji vode zemlju, veoma slabom obrazovnom sistemu, siromaštvu, niskoj općoj kulturi, nedostatku interesa i svijesti o bitnosti imidža zemlje, ne postojanju strategije za promoviranje zemlje, loši putevi, neefikasnost u predstavljanju države u inostranstvu, konstantna retorika o ratu i ratnim strahotama, birokratski i korumpirani sistem, konstantno generisanje političkih kriza koje za cilj imaju da pošalju javnom mnijenju poruku o besperpektivnosti opstanka države Bosne i Hercegovine, te zagovaranja njenog uništenja, nestanka, podjele, što može u jednom trenutku dovesti do ponovnim ratnih strahota.

Vjerujem da će ulaskom u Evropsku uniju Bosna i Hercegovina imati mnogo bolju sliku i kroz imidžiranje i kroz balansiranje ovog ogromnog deficita, prouzorkovan raznim, prethodno pomenutim faktorima.

¹¹⁷ http://www.mvteo.gov.ba/attachments/bs_Home/Ostale_stranice/Me%C4%91unarodni_trgovinski_odnosi_i_sporazumi/_Me%C4%91unarodni_odnosi__Statistika/Analiza_vanjskotrgovinske razmjene_BiH/26032019_Analiza_vanjskotrgovinske razmjene_BiH za 2018.pdf (Pristupljeno, 18.04.2021.)

7. ZAKLJUČAK

Studirajući političke nauke, konkretno međunarodne odnose i diplomatiju vidio sam kako i na koji način funkcionira cjelokupan društveno-politički aparat Bosne i Hercegovina. Sve se zasniva na strahu “dominacije” jednog od drugog ili trećeg naroda. Sve je to isprepleteno i aspiracijama za “otkidanje” dijelova Bosne i Hercegovine s ciljem prisajedinjavanja drugim državama, Republikama Hrvatskoj i Srbiji. Obzirom da sam 1992.godine bio punoljetan svjedokom sam mnogih stvari i događaja koji su zaokupirali naše društvo, našu tranziciju iz jednog mračnog komunističkog sistema u jedan “bolji” uređeniji demokratski sistem, mada je taj naš put plaćen visokom cijenom. Sjećam se i osnivanja partija, prvih slobodnih izbora, uspostave vlasti, turbulencija unutar organa Republike Bosne i Hercegovine, protuustavnih radnji na stvaranju paradržavnih tvorevina, rata, dejtonskog mirovnog sporazuma, te života Bosne i Hercegovine nakon svih ovih strahota.

Za mnoga dešavanja ponekad nisam imao percepciju jer su mi kao čovjeku bila potpuno neshvatljiva, međutim studirajući političke nauke s literaturom i sa kvalitetnim profesorskim kadrom približio sam se mnogim događajima iz prošlosti i shvatio prave uzroke nekim pojavama koje prije nisam mogao da shvatim zašto se dešavaju.

Nije bilo lahko državi Bosni i Hercegovini uspostaviti svoju diplomatsko-konzularnu mrežu u trenutku kada je njena zemlja blokirana barikada raznih vojski i politika. Država se našla u jednoj teškoj situaciji.

Sada, studirajući događaje iz te teške 1992.godine vidimo da se novouspostavljena diplomacija tada najmlađe države na svijetu “odlično” snašla, obzirom da je uspjela da izdejstvuje priznanje referendumskog rezultata građana Republike Bosne i Hercegovine o odluci da zemlja nastavi svoj život kao slobodna, nezavisna i suverena zemlja. Samo u toj godini priznalo nas je sedamdest i sedam država iz cijelog svijeta, među kojima ključne države-igrači svjetske političke scene, a do kraja rata (zaključno sa 1996.godinom) priznalo nas je ukupno stotinu i dvadest tri države.

Kroz ovaj rad vidjeli smo da su prvi BH ambasadori bili ljudi bez političkog iskustva, ljudi koji su se silom prilika zatekli tu i morali su iz ljudskih, moralnih i/ili patriotskih razloga odgovoriti izazovu vremena u kojem se od njih očekivala pomoći svojoj zemlji.

Pored Armije Republike Bosne i Hercegovine diplomacija Republike Bosne i Hercegovine je bila druga sila koja je uspjela sačuvati zemlju i njen stanovništvo od nestanka.

Nakon uspostave Dejtonskog okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini nadležnost za diplomatiju pripala je predsjedništvu Bosne i Hercegovine, te je direktna refleksija unutrašnje ustavne konstitucije države i političkih snaga. Članovi predsjedništva su do sada pretežno najuticajne osobe iz političkog života Bosne i Hercegovine. Taj politički život okrenut je ili ka izgradnji savremenog društva ili retrogradnim politikama koje vode ka pokušaju uništenja države Bosne i Hercegovine. Tako se borba sa lokalnog političkog nivoa prenosi i u predsjedništvo gdje njeni članovi odlučuju ko će biti ambasador i član diplomatsko-konzularne mreže Bosne i Hercegovine.

Glavni akteri za donošenje odluka “pobrinuli se se” da budemo jedina zemlje u svijetu čija diplomacija nema zakon o vršenju svojih poslova, te stoga je lahko u diplomatiju infiltrirati podobne ljude iz stranačkog miljea, ljude po nacionalnoj, rodbinskoj, ili bilo kojoj drugoj prijateljskoj vezi, te stoga, a i ne treba da nas čudi, ali itekako treba da nas zabrinjava, dolazi do neujednačenih nastupa i stavova koji bi trebali odslikavati zvaničnu politiku države Bosne i Hercegovine. Zbog neprofesionalizma pri izboru ambasadora i drugog diplomatsko-konzularnog osoblja predstavnika Bosne i Hercegovine, te zbog ne postojanja zakona koji bi institucionalizirao ovu materiju, kao posljedicu toga imamo nekoherentnu sliku i loš imidž države u svijetu.

Nije da nema dobrih rezultata ambasadora i/ili drugog diplomatskog osoblja u diplomatiji Bosne i Hercegovine nakon dejtonske organizacije života, već što se ti rezulati minimiziraju, storniraju ili osporavaju već nakon izbora u Predsjedništvo BiH neke druge političke opcije kojoj ti rezultati nisu dio platforme njene političke stranke ili nekog drugog interesa.

Najveće prepreke za stvaranje jakog diplomatskog kora i izuzetno pozitivnog imidža Bosne i Hercegovine u svijetu ogleda se u samoj podijeljenosti zemlje, društva i naroda, u političkom nejedinstvu, mentalitetu ljudi, ne stručnosti političara koji vode zemlju, veoma slabom obrazovnom sistemu, siromaštvu, niskoj općoj kulturi, nedostatku interesa i svijesti o bitnosti uspjeha zemlje i njenom imidžu, ne postojanje strategije za promoviranje zemlje, neefikasnost u predstavljanju države

u inostranstvu, konstantna retorika o ratu i ratnim strahotama, birokratski i korumpirani sistem, uspostave paralenih diplomatija, odnosno paradiplomatija, miješanje Republike Hrvatske i Srbije u unutrašnje odnose naše zemlje, konstantno generisanje političkih kriza kojima je za cilj da pošalju javnom domaćem ali prevashodnom i stranom mnijenju poruku o besperpektivnosti opstanka države Bosne i Hercegovine, te zagovaranja njenog uništenja, nestanka i podjele.

Uvjerena sam, obzirom da smo društvo koje je kroz nekoliko stoljeća unazad mnogo propatilo i koje je na svojim plećima iznijelo mnogo lokalnih i svjetskih ratova, mnogo pandemija, siromaštva i gladi da će se pojaviti elita ljudi koji će imati zdravo razmišljanje i zdravu politiku, te koji će tim zdravim politikama unaprijediti i osnažiti ne samo odnose unutar Bosne i Hercegovine već i sami imidž zemlje, te da će nas tako svijet prepoznavati po dobrim pričama, a ne ovim trenutno koje iz ranije iznesenih razloga ne možemo zvanti dobrom.

Na kraju ovog mog rada izrazit ću veliku zahvalnost mojim profesorima sa odsjeka politologije uz koje sam savladao temeljno znanje o diplomaciji i međunarodnim odnosima, te osoblju koje vodi biblioteku fakultetata političkih nauka, a koje je uvijek znalo koju knjigu da mi daju na pomen jedne do dvije riječi tematske cjeline koja me interesira.

Posebnu zahvalnost izričem svojim mentorima, prvo, preminulom profesoru dr. Hidajet Repovcu koji mi je pomogao oko pripreme i odabira teme za moj magistarski rad, a zatim mom drugog mentoru, docent doktoru Bakić Sarini koja me nesobično pomagala, savjetovala, korigovala, kritikovala i usmjerivala da rad bude kvalitetan i da isti završim u vrijeme koje sam planirao. Bez ovakvog mentorstva uvjeren sam da ne bih uspio.

8. LITERATURA

1. Ad interim, *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=486>.
2. Analiza dokumenta “Strategija vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018.-2023.godina”:mr.soc. Davor Vuletić: <https://vpi.ba/bs/2018/11/28/politicka-analiza-u-susret-novoj-strategiji-vanske-politike-bosne-i-hercegovine-2018-2023/>
3. Armand Jean du Plessis de Richelieu (Richelieu, 9. rujna 1585. – Pariz, 4. prosinca 1642.), francuski državnik i kardinal. Slobodna enciklopedija: https://hr.wikipedia.org/wiki/Armand_Jean_du_Plessis,_kardinal_Richelieu
4. Babić A., Iz istorije srednjovjekovne Bosne, Svetlost (Sarajevo, 1972)
5. Bečka konvencija o diplomatskim odnosima: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2017_06_4_20.html,
6. Bečki kongres <https://povijest.hr/nadanasnjidan/zakljucen-becki-kongres-jedan-od-najvaznijih-dogovora-o-sudbini-europe-i-svijeta-1815/>
7. Beridž, DŽ.R.,Diplomatija teorija i praksa, IP “Filip Višnjić”, (Beograd, 2008)
8. Beridž, DŽ.R.,Diplomatija teorija i praksa, IP “Filip Višnjić”, (Beograd, 2008)
9. Beridž, DŽ.R.,Diplomatija teorija i praksa, IP “Filip Višnjić”, (Beograd, 2008)
10. Beridž, DŽ.R.,Diplomatija teorija i praksa, IP “Filip Višnjić”, (Beograd, 2008) strana
11. Beridž, DŽ.R.,Diplomatija teorija i praksa, IP “Filip Višnjić”, (Beograd, 2008)
12. Beridž, DŽ.R.,Diplomatija teorija i praksa, IP “Filip Višnjić”, (Beograd, 2008)
13. Beridž, DŽ.R.,Diplomatija teorija i praksa, IP “Filip Višnjić”, (Beograd, 2008)
14. Beridž, DŽ.R.,Diplomatija teorija i praksa, IP “Filip Višnjić”, (Beograd, 2008)
15. Beridž, DŽ.R.,Diplomatija teorija i praksa, IP “Filip Višnjić”, (Beograd, 2008)
16. Beridž, DŽ.R.,Diplomatija teorija i praksa, IP “Filip Višnjić”, (Beograd, 2008)
17. Beridž, DŽ.R.,Diplomatija teorija i praksa, IP “Filip Višnjić”, (Beograd, 2008)
18. Bivši ambasador BiH Sabit Subašić o trenutnom stanju BH diplomatijske: <https://www.fokus.ba/vijesti/bih/bh-diplomatija-je-neefikasna-i-potrebna-joj-je-reforma/1224376/>

19. Broj zemalja koje okuplja Centralnoevropska inicijativa:
http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/multilateralni_odnosi/regionalne_inicijative/central_noevropska_inicijativa/?id=144
20. Datum podnošenja zatjeva BiH za članstvo u Evropskoj uniji: https://europa.ba/?page_id=493
21. Degan V.Đ., Međunarodno pravo , Biblioteka pravnog fakulteta u Rijeci, (Rijeka, 2000)
22. *Diplomatski zbor: Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15336>.
23. Djelokrug ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine:
<http://www.mpr.gov.ba/biblioteka/zakoni/bs/Zakon%20o%20ministarstvima%20i%20drugim%20organima%20uprave%20BiH%20-%205-03.pdf>
24. Dokument Vijeća ministara Bosne i Hercegovine broj: 05-50-1-2616/1. od 5.11.2015.godine
<https://www.parlament.ba/data/dokumenti/pitanja-odgovori/A.Fazlic-18.%20sjednica-VM%20BiH-MIP%20BiH.pdf>
25. Enver Redžić - Istoriski pogledi na vjerske i nacionalne odnose u Bosni i Hercegovini. Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, knjiga LXXI, Sarajevo 1993.godina,
26. Enver Redžić - Istoriski pogledi na vjerske i nacionalne odnose u Bosni i Hercegovini. Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, knjiga LXXI, Sarajevo 1993.godina,
27. Finansijska podrška za Bosnu i Hercegovinu od država članica OIC:
<https://arhiv.stav.ba/clanstvo-u-oic-u-ne-znaci-odustajanje-od-eu-i-nato-a/>
28. Floskula: Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=19947>
29. Hajdarević M, Enciklopedijski rječnik diplomacije i međunarodnih odnosa; englesko-francusko-bosanski, Connectum (Sarajevo, 2007.),
30. Hajdarević M, Enciklopedijski rječnik diplomacije i međunarodnih odnosa; englesko-francusko-bosanski, Connectum (Sarajevo, 2007.),
31. Imamović M., Historija Bošnjaka, Bošnjačka zajednica kulture Preporod, (Sarajevo, 1988)
32. Imamović M., Historija Bošnjaka, Bošnjačka zajednica kulture Preporod, (Sarajevo, 1988)
33. Imamović M., Historija Bošnjaka, Bošnjačka zajednica kulture Preporod, (Sarajevo, 1988)
34. IMeđunarodna komisija za sliv rijeke Save:
http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/multilateralni_odnosi/regionalne_inicijative/inicijativa_za_saradnju_u_jugoistocnoj_evropi/?id=156

35. Imidž. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021.
[<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=27171>](http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=27171).
36. Imidž: <http://najilkurtic.ba/file/studenti-i-image-bih/31>
37. Imidž: <http://najilkurtic.ba/file/studenti-i-image-bih/31>
38. Imidž: <http://najilkurtic.ba/file/studenti-i-image-bih/31>
39. Imidž: <http://staznaci.com/imidz>
40. Informacija o članstvu BiH u Vijeću sigurnosti: <https://www.historija.ba/d/352-bih-postala-nestalna-clanica-vijeca-sigurnosti/>
41. Informacija o djelovanju ambasadorice BiH u Kanadi Koviljke Špirić
<https://depo.ba/clanak/164177/zgrozeni-ponasanjem-bh-ambasadorice-u-kanadi-ja-sam-bog-za-one-koji-poste>
42. Informacija o konvenciji međunarodnog običajnog prava: <https://istinomjer.ba/diplomatija-bez-zakonskih-okvira-unutrasnjih-pravila/>
43. Informacija o odlasku službenika BiH na oproštaj od Nelsona Mendele:
<https://ba.n1info.com/vijesti/a145136-kako-smo-se-brukali-diplomatski-skandali-na-bh-nacin/>
44. Informacija o otvaranju novih ambasada u 2021.godini:
http://www.sluzbenilist.ba/page/PdfDownload?BrojIzdanja=19&NivoIzdavanja_FK=1&GodinaIzdanja=2021
45. Informacija o potencijalnom kandidatskom statusu BiH: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/bosnia-herzegovina_en
46. Informacija o reafirmaciji nezavisnosti države Bosne i Hercegovine:
https://bs.wikipedia.org/wiki/Spisak_dr%C5%BEava_koje_su_priznale_nезavisnost_Republike_Bosne_i_Hercegovine#cite_note-nezavisnost_BiH-2
47. Informacija o sekularnom karakteru države: <https://www.dw.com/hr/bih-je-sekularna-dr%C5%BEava-ali/a-47663833>
48. Informacija o ulogama kod imenovanja ambasadora: <https://www.slobodnaevropa.org/a/bih-diplamatija/28692263.html>
49. Informacija o vanjskotrgovinskom deficitu za 2018.godinu:
http://www.mvteo.gov.ba/attachments/bs_Home/Ostale_stranice/Me%C4%91unarodni_trgovinski_ognosi_i_sporazumi/Me%C4%91unarodni_ognosi_Statistika/Analiza_vanjskotrgovinske razmjene_BiH/26032019_Analiza_vanjskotrgovinske razmjene_BiH za 2018.pdf

50. Inicijativa za saradnju u jugoistočnoj Evropi
http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/multilateralni_odnosi/regionalne_inicijative/inicijativa_za_saradnju_u_jugoistocnoj_evropi/?id=156
51. Interpretacija člana 1.odluke o postupku imenovanja ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika Bosne i Hercegovine: http://www.podaci.net/_gBiH/propis/Odluka_o_postupku/Opiadmp02v1330.html
52. Interpretacija člana 2.odluke o postupku imenovanja ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika Bosne i Hercegovine: http://www.podaci.net/_gBiH/propis/Odluka_o_postupku/Opiadmp02v1330.html
53. Interpretacija člana 3.odluke o postupku imenovanja ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika Bosne i Hercegovine: http://www.podaci.net/_gBiH/propis/Odluka_o_postupku/Opiadmp02v1330.html
54. Interpretacija člana 4.odluke o postupku imenovanja ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika Bosne i Hercegovine:http://www.podaci.net/_gBiH/propis/Odluka_o_postupku/Opiadmp02v1330.html
55. Interpretacija člana 5.odluke o postupku imenovanja ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika Bosne i Hercegovine: http://www.podaci.net/_gBiH/propis/Odluka_o_postupku/Opiadmp02v1330.html
56. Interpretacija člana 6.odluke o postupku imenovanja ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika Bosne i Hercegovine: http://www.podaci.net/_gBiH/propis/Odluka_o_postupku/Opiadmp02v1330.html
57. Interpretacija člana 7.odluke o postupku imenovanja ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika Bosne i Hercegovine: http://www.podaci.net/_gBiH/propis/Odluka_o_postupku/Opiadmp02v1330.html
58. Interpretacija člana 8.odluke o postupku imenovanja ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika Bosne i Hercegovine: http://www.podaci.net/_gBiH/propis/Odluka_o_postupku/Opiadmp02v1330.html
59. Izjava novinarima Bakira Izetbegovića i Igora Crnadka u vezi sa skandalom kod premeštanja američke ambasade iz Tel aviva u Jerusalem:
<https://balkans.aljazeera.net/teme/2018/5/17/skandal-u-jerusalemu-ogledalo-je-odnosa-u-bih?gb=true>
60. Izjava Slave Kukića u vezi sa skandalom kod premeštanja američke ambasade iz Tel aviva u Jerusalem: <https://balkans.aljazeera.net/teme/2018/5/17/skandal-u-jerusalemu-ogledalo-je-odnosa-u-bih?gb=true>

61. Jačanje sposobnosti Oružanih snaga Bosne i Hercegovine:
http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/multilateralni_odnosi/sjevernoatlantski_savez_nato/bih_i_nato/?id=112
62. Jadransko-jonska inicijativa:
http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/multilateralni_odnosi/regionalne_inicijative/central_noevropska_inicijativa/?id=144
63. Klajić V. Povijest Bosne, (Zagreb, 1882.)
64. Kordiniranje statusa entiteta Bosne i Hercegovine “Republika srpska” sa državom Republikom Srbijom u pogledu vojne neutralnosti: <https://archive.is/2jfEd#selection-391.0-391.151>
65. Lapenda, S., Diplomacija, načela i funkcije, Redak (Split, 2007.),
66. Legislativa o predsjedništvu Bosne i Hercegovine:
<http://www.predsjednistvobih.ba/nadl/default.aspx?id=10005&langTag=bs-BA>
67. Lista zemanija koje su priznale Bosni i Hercegovinu i datumi uspostavljanja diplomatskih odnosa:
http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/bilateralni_odnosi/datumi_priznanja_i_uspostave_diplomatskih_odnosa/?id=6
68. Lista zemanija koje su priznale Bosni i Hercegovinu i datumi uspostavljanja diplomatskih odnosa:
http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/bilateralni_odnosi/datumi_priznanja_i_uspostave_diplomatskih_odnosa/?id=6
69. Murat Ramadanović ministar - savjetnik u jednom od odsjeka Ministarstva vanjskih poslova BiH o trenutnom stanju BH diplomatičke politike: <https://www.zvornikdanas.com/2015/06/za-ambasadore-imenuju-i-uzgajivace-pilica/>
70. Nurić Š, Međunarodno javno pravo, I i II prerađeno i dopunjeno izdanje, Pravni fakultet Kiseljak (Kiseljak, 2010)
71. O imidžu: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/sarajevo/09260.pdf>
72. O percepciji zemlje: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/sarajevo/09260.pdf>
73. Ognište. Pojašnjenje autora ovog rada.Tradicionalni termin koji označava stambenu jedinicu, zemlju, prateće objekte i svu ostalu pokrentnu i nepokretnu imovinu.
74. OIC – Organizaciju islamske konferencije.
http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/multilateralni_odnosi/organizacija_islamske_konferencije/?id=132

75. Organizacija sjevernoatlantskog ugovora- NATO:
http://www.mvp.gov.ba/vanska_politika_bih/multilateralni_odnosi/sjevernoatlantski_savez_nato/opste_o_nato/?id=108
76. Organizacija za Evropsku sigurnost i saradnju:
http://www.mvp.gov.ba/vanska_politika_bih/multilateralni_odnosi/organizacija_za_evropsku_sigurnost_i_saradnju_osce/osce_i_bih/?id=120
77. Osnovni pravci vanjske politike Bosne i Hercegovine:
http://www.mvp.gov.ba/vanska_politika_bih/osnovni_pravci_vanske_politike_bih/?id=2
78. Partnerstvo za mir : https://hr.wikipedia.org/wiki/Partnerstvo_za_mir
79. Period tranzije ka punopravnom članstvu prema evropskoj uniji:
<https://www.dei.gov.ba/bs/stabilization-agreement>
80. Perspektivnost euroatlanskih integracija:
http://www.mvp.gov.ba/vanska_politika_bih/multilateralni_odnosi/regionalne_inicijative/pakt_o_stabilnosti_zajugostocnu_evropu/?id=136
81. Politički i vojni savez, NATO-a: https://www.nato.int/nato-welcome/index_hr.html
82. Potpis službenog predstavnika BiH okvirnog dokumenta za program Partnerstva za mir:
http://www.mvp.gov.ba/vanska_politika_bih/multilateralni_odnosi/sjevernoatlantski_savez_nato/bih_i_nato/?id=112
83. Povelja bana Kulina: <https://www.slobodnaevropa.org/a/bih-povelja-kulina-bana/30135356.html>
84. Preamble, *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža,
<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=50027>.
85. Predaja Upitnika Evropske komisije:
http://www.mvp.gov.ba/vanska_politika_bih/multilateralni_odnosi/evropska_unija/bih_i_eu/pregled_razvoja_odnosa_bih_i_eu/?id=74 (Pristupljeno, 30.03.2021.)
86. Približavanje Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji: https://europa.ba/?page_id=493
87. Regionalna inicijativa o migracijama, azilu i povratku izbjeglica:
http://www.mvp.gov.ba/vanska_politika_bih/multilateralni_odnosi/regionalne_inicijative/centralnoevropska_inicijativa/?id=144
88. Rezolucija entiteta Bosne i Hercegovine “Republika srpska” o vojnoj neutralnosti:
<https://www.slobodnaevropa.org/a/dodik-vojska-/28799397.html>

89. Rezolucija generalne skupštine Ujedinjenih nacija o prijemu republike Bosne i Hercegovine u članstvo: <https://www.securitycouncilreport.org/un-documents/document/unmembers-ares-26-237.php>
90. Rok izvršenja uspostave novih ambasada u svijetu:
http://www.sluzbenilist.ba/page/PdfDownload?BrojIzdanja=19&NivoIzdavanja_FK=1&GodinaIzdanja=2021
91. Sadžaj broja članova bečke konvencije o diploomskim odnosima:
https://narodnenovine.nn.hr/clanci/medunarodni/1993_12_16_37.html.
92. Skoko B., Imidž Bosne i Hercegovine i njezinih građana u Hrvatskoj i Srbiji , Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) (Sarajevo, 2012.)
93. Skoko B.,Vukasović I.,ORGANIZIRANJE MEĐUNARODNIH SPORTSKIH DOGAĐAJA KAO PROMOTIVNI I EKONOMSKI ALAT DRŽAVE, 2008.godina.
94. Skoko B.,Vukasović I.,ORGANIZIRANJE MEĐUNARODNIH SPORTSKIH DOGAĐAJA KAO PROMOTIVNI I EKONOMSKI ALAT DRŽAVE, 2008.godina.
95. Strategija Evropske unije za region Dunava:
http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/multilateralni_odnosi/regionalne_inicijative/inicijativa_za_saradnju_u_jugoistocnoj_evropi/?id=156
96. Strategija vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. - 2023.
<http://www.predsjednistvobih.ba/vanj/default.aspx?id=79555&langTag=bs-BA>
97. Strategija vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. - 2023.:
<http://www.predsjednistvobih.ba/vanj/default.aspx?id=79555&langTag=bs-BA>
98. Svjetska trgovinska organizacija:
http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/multilateralni_odnosi/organizacija_za_evropsku_sigurnost_i_saradnju_osce/osce_i_bih/?id=120
99. Tabela o važnijim telefonskim brojevima u ministarstvu vanjskih poslova BiH:
http://www.mvp.gov.ba/ministarstvo/vazniji_telefoni_u_ministarstvu/?id=225
- 100.Težnja i spremnost BiH da pristupi u NATO:
http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/multilateralni_odnosi/sjevernoatlantski_savez_nato/bih_i_nato/?id=112
101. Unija za Mediteran:
http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/multilateralni_odnosi/regionalne_inicijative/inicijativa_za_saradnju_u_jugoistocnoj_evropi/?id=156

102. Uspostava ministarstava Bosne i Hercegovine:
<http://www.mpr.gov.ba/biblioteka/zakoni/bs/Zakon%20o%20ministarstvima%20i%20drugim%20organima%20uprave%20BiH%20-%205-03.pdf>
103. Usvajanje bečke konvencije o diplomatskim odnosima: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2017_06_4_20.html
104. Usvajanje dokumenta "Strategija vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018.-2023.godina":
<http://www.predsjednistvobih.ba/vanj/default.aspx?id=79555&langTag=bs-BA>
105. Usvajanje odluke o postupku imenovanja ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika Bosne i Hercegovine: http://www.podaci.net/_gBiH/propis/Odluka_o_postupku/O-piadmp02v1330.html
106. Uvodni dio dokumenta "Strategija vanjske politike Bosne i Hercegovine 2018. - 2023." :
<http://www.predsjednistvobih.ba/vanj/default.aspx?id=79555&langTag=bs-BA>
107. Vijeće Evrope (VE),
http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/multilateralni_odnosi/vijece_evrope/osnovni_podaci/?id=88
108. Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda:
http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/multilateralni_odnosi/ujedinjene_nacije_un/opste_o_un/?id=10
109. Vukadinović R, Politika i diplomacija, Politička kultura (Zagreb, 2004.)
110. Vukajlija M, Leksikon stranih reči i izraza , Prosveta Beograd (Beograd, 1980.)
111. Vukajlija M, Leksikon stranih reči i izraza , Prosveta Beograd (Beograd, 1980.)
112. Vukajlija, M., Leksikon stranih reči i izraza, Prosveta Beograd, (Beograd, 1980),
113. Vukajlija, M., Leksikon stranih reči i izraza, Prosveta Beograd, (Beograd, 1980),
114. Vukajlija, M., Leksikon stranih reči i izraza, Prosveta Beograd, (Beograd, 1980),
115. Zemlje učesnice Procesa za saradnju u jugoistočnoj Evropi:
http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/multilateralni_odnosi/regionalne_inicijative/pakt_o_stabilnosti_za_jugoistocnu_evropu/?id=136
116. Zemlje, članice Evropske unije: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_hr
117. Zvanična web stranica parlamenta Bosne i Hercegovine, iz Monografije "Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine", izdanje 2010. godine;
<https://www.parlament.ba/Content/Read/177?title=Srednjevjekovna-bosanska-dr%C5%BEava>.

9. BIOGRAFIJA KANDIDATA

Lični podaci:

Ime i prezime: Refik Dugić

Datum i mjesto rođenja: 01.02.1973. godina, Oovo, BiH

Telefon: 061 210 343

E-mail: refikdugic@gmail.com,

Školovanje:

- Fakultet političkih nauka Sarajevo, postdiplomski (master) studij, odsjek: Politologija.
- Fakultet političkih nauka Sarajevo, smjer politologija
- Vojno školovanje u okviru programa opremi i obuči VF BiH
- Bangladeška vojna akademija-specijalni kratki kurs za oficire i podoficire A RBiH
- Elektrotehnička škola u Sarajevu.

Seminari i kursevi/obuke:

- Obuka za zastupanje lica u osiguravajućim društvima.
- Obuka za “Trener facilitatora” UNDP BiH kroz projekat “jačanje uloge mjesnih zajednica u Bosni i Hercegovini”
- Obuka za facilitatora u organizaciji UNDP BiH kroz projekat “jačanje uloge mjesnih zajednica u Bosni i Hercegovini”

- Obuka za “Upravljanje projektnim ciklusom” u organizaciji UNDP BiH kroz projekat “jačanje uloge mjesnih zajednica u Bosni i Hercegovini”
- Obuka za “Upotreba informacionih i komunikacijskih tehnologija za učešće građana u javnom životu i odlučivanju” u organizaciji UNDP BiH kroz projekat “jačanje uloge mjesnih zajednica u Bosni i Hercegovini”
- Kurs “Engleski jezik-Nivo A2” u organizaciji kompanije “Keiko learning center” iz Sarajeva
- Kurs “Engleski jezik-Nivo B1” u organizaciji kompanije “Keiko learning center” iz Sarajeva
- Obuka za članove biračkih odbora /mobilnih timova u Bosni i Hercegovini u organizaciji Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine
- Kurs za osposobljavanje pješadijskog specijaliste U entitetskoj vojsci, Vojska FBiH
- Kurs za ospobljavanje rendžera, specijalne jedinice entitetske vojske, Vojska FBiH
- Kurs za osposobljavanje Helocast operacijama u entitetskoj vojsci, Vojska FBiH
- Kurs za ospobljavanje instruktora rendžera, specijalne jedinice u entitetskoj vojsci, Vojska FBiH

Rad u nevladinom sektoru:

- Član Upravnog odbora Udruženja građana “Rendžer” u Sarajevu
- Jedan od osnivača i prvi direktor Udruženja građana “Rendžer” u Sarajevu
- Član Upravnog odbora Udruženja građana Ekološko planinarsko društvo “Treskavička jezera” u Trnovu

- Jedan od osnivača i prvi predsjednik Skupštine Udruženja građana V.I.D.R.A - Kreativne politike u Sarajevu.

Radno iskustvo:

- 2004 - Zaposlenik dioničkog društva za kartično poslovanje Bamcard, vođa odjela u operativnom sektoru
- 1995 - 2004 Profesionalno vojno lice -Ministarstva odbrane entiteta FBiH
- 1991 - 1995 Profesionalno vojno lice -Ministarstva odbrane RBiH

Volontiranje:

- Petogodišnje volontiranje u lokalnoj zajednici kao izabrani član Savjeta mjesne zajednice Mošćanica, Stari Grad Sarajevo u svojstvu predsjednika Savjeta.

Informaticka pismenost:

- Aktivno i svakodnevno korištenje programa - MS office paket programa, Grafičkog dizajna i Web dizajna.

FAKULTET
POLITIČKIH
NAUKA

Obrazac AR

UNIVERZITET U SARAJEVU – FAKULTET POLITIČKIH NAUKA

IZJAVA o autentičnosti rada

Stranica 92 od 96

Naziv odsjeka i/ili katedre: Politologija – Međunarodni odnosi i diplomatija

Predmet: _____

IZJAVA O AUTENTIČNOSTI RADOVA

Ime i prezime: Refik Dugić

Naslov rada: KVALITET DIPLOMATSKE REPREZENTACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SA
REFLEKSIJOM NA IMIDŽ ZEMLJE

Vrsta rada: Završni magistarski rad

Broj stranica: 91

Potvrđujem:

da sam pročitao/la dokumente koji se odnose na plagijarizam, kako je to definirano Statutom Univerziteta u Sarajevu, Etičkim kodeksom Univerziteta u Sarajevu i pravilima studiranja koja se odnose na I i II ciklus studija, integrirani studijski program I i II ciklusa i III ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu, kao i uputama o plagijarizmu navedenim na web stranici Univerziteta u Sarajevu;

da sam svjestan/na univerzitetskih disciplinskih pravila koja se tiču plagijarizma;

da je rad koji predajem potpuno moj, samostalni rad, osim u dijelovima gdje je to naznačeno;

da rad nije predat, u cjelini ili djelimično, za stjecanje zvanja na Univerzitetu u Sarajevu ili nekoj drugoj visokoškolskoj ustanovi;

da sam jasno naznačio/la prisustvo citiranog ili parafraziranog materijala i da sam se referirao/la na sve izvore;

da sam dosljedno naveo/la korištene i citirane izvore ili bibliografiju po nekom od preporučenih stilova citiranja, sa navođenjem potpune reference koja obuhvata potpuni bibliografski opis korištenog i citiranog izvora;

da sam odgovarajuće naznačio/la svaku pomoć koju sam dobio/la pored pomoći mentora/ice i akademskih tutora/ica.

Potpis

Sarajevo, 21.06.2021.godina